

การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดประตู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศันสนีย์ นาคะสนธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

303.14

ศป.๖๖1

๙.3

การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ศันสนีย์ นาคะสนธิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2545

1- 123456

คณสนธิ์ นาคะสนธิ์. (2545). การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร โดย 1) เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทักษะทางสังคมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 286 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นนักเรียนระดับชั้นปีที่ 2 ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 12 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจทักษะทางสังคม และโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการทดสอบ t - test , One – Way Analysis of Variance และ t – test for dependent samples.

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง
2. ทักษะทางสังคมของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทักษะทางสังคมของนักเรียนเมื่อจำแนกตามลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนมีทักษะทางสังคมดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

A STUDY AND DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS OF
WATPRADOONAITHONGTHAM SCHOOL IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SANSANEE NAKASON

Present in partial fulfillment of the requirement for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2002

Sansanee Nakason. (2002). *A Study and Development of Social Skills of Mathayom Suksa II Students of Watpardoonaithongtham School in Bangkok*. Master Thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Prof. Dr. Pongpan Kirdpitak, Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this research were to study and develop social skills of Mathayom Suksa II students of Watpardoonaithongtham in Bangkok. The study was conducted in order to accomplish the following objectives. The first was to measure the level of the students' social skills. The second was to determine the differences between the students' social skills and their gender, birth order, and academic achievement. The third was to compare the students' social skills before and after participated in the social skills group dynamic program. The population of the social skills study were 286 Mathayom Suksa II students of Watpradoonaithongtham school in Bangkok in the academic year 2001. The subjects participated in the group dynamic program were 12 students randomly selected from the population and their scores on social skills were lower than 25 percentile ranks. The research instruments were the social skills inventory and the social skills group dynamic program. T – test , One – way analysis of variance and t - test for dependent samples were used to analyze the data.

The results of the study were as follows :

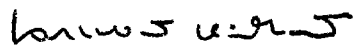
1. The 286 Mathayom Suksa II students' social skills level were average.
2. Statistically significant difference was found in responses of male and female students on social skills scores at .01 level. No significant differences in social skills responses of the students were found when grouped according to their birth order , and their academic achievement.
3. The social skills of the students participated in the social skills group dynamic program significantly increased at .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร

ของ
นางสาวศันสนีย์ นาคะสนธิ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)

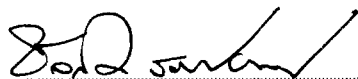
วันที่ ๒๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

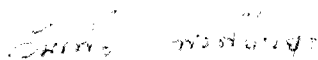
ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

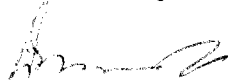
กรรมการ

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำปริญญานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทาสุริรักษา และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ที่กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทนา วงษ์อินทร์ ที่กรุณาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนความรัก ความเมตตา และคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์ บรรเจิด ภิรมย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม อาจารย์ มณีพรรณ ราษฎร์ศักดิ์ หัวหน้าหมวดงานแนะแนว และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคนที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวิโรจน์ - คุณแม่ลมุล นาคะสนธิ์ ผู้ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจ และการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษาของผู้วิจัยอย่างเสมอมา ขอขอบคุณ นางสาวทิพย์วรรณ นาคะสนธิ์ ตลอดจนสมาชิกครอบครัวนาคะสนธิ์ และสมาชิกครอบครัวบุตรศัสดาทุกคน ที่คอยให้คำแนะนำ และกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ที่ผู้อ่านได้รับจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นคุณความดีของบิดา มารดา คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

ต้นสนธิ์ นาคะสนธิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	8
ความหมายของทักษะทางสังคม.....	8
ความสำคัญของทักษะทางสังคม.....	9
องค์ประกอบของทักษะทางสังคม.....	10
ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	11
สาเหตุและความบกพร่องของทักษะทางสังคมด้านการปรับตัว.....	15
การพัฒนาทักษะทางสังคม.....	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม.....	16
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	16
งานวิจัยในประเทศ.....	16
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม.....	17
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม.....	18
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	18
ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	18
จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์.....	19
ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์.....	20
หลักการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์.....	21
เทคนิคและวิธีการของกลุ่มสัมพันธ์.....	21
การจัดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่ม.....	21
ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์.....	22

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์.....	23
	เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม.....	24
	ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์.....	24
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์.....	25
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	25
	งานวิจัยในประเทศ.....	25
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	26
	ความหมายของเพศ.....	26
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	26
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	26
	งานวิจัยในประเทศ.....	27
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด.....	27
	ความสำคัญของลำดับการเกิด.....	27
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด.....	29
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	29
	งานวิจัยในประเทศ.....	30
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	30
	ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	30
	องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	31
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	31
	งานวิจัยในประเทศ.....	32
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	33
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	33
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	33
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5	
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	45
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า.....	45
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	46
อภิปรายผล.....	47
ข้อเสนอแนะ.....	50
บรรณานุกรม.....	51
ภาคผนวก.....	58
ภาคผนวก ก.....	59
ภาคผนวก ข.....	71
ภาคผนวก ค.....	99
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	107

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design.....	37
2 แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	40
3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมรายด้านของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร.....	41
4 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน วัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ.....	41
5 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มี ลำดับการเกิดแตกต่างกัน.....	42
6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามลำดับการเกิด.....	42
7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน.....	42
8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	43
9 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	43
10 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	44
11 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสำรวจทักษะทางสังคม.....	70
12 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	100
13 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมก่อนการเข้าร่วม กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	103
14 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมหลังการเข้าร่วม กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	104
15 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านก่อนและหลังการเข้าร่วม กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	105
16 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วม กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม.....	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กและเยาวชนทั้งหลายนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่จะมีบทบาทและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไปในอนาคต เนื่องจากกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่พัฒนาเอาสิ่งที่มีคุณค่าและสิ่งที่เป็นปฏิคุณ ที่เป็นผลกระทบเชื่อมโยงจากบริบทสังคมโลก เข้ามาสู่สังคมไทยให้มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม การแข่งขันชิงดีชิงเด่น อีกทั้งความเห็นแก่ตัวเริ่มทวีคูณขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์อันดีเริ่มจางหายไป ต่างคนต่างอยู่ หวาดระแวงกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน ตลอดจนคนในสังคม เป็นอย่างยิ่ง ทำให้มนุษย์ต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดในการดำเนินชีวิตของแต่ละคน บางคนปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปไม่ทันจึงเกิดความวิตกกังวล เครียด คับข้องใจ รวมถึงความขัดแย้งต่างๆ และถ้าหากมีอาการมากขึ้นเรื่อยๆ อาจเกิดอาการทางโรคประสาท โรคจิต จนในที่สุดอาจจบลงด้วยวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิดๆ เช่นการฆ่าตัวตาย หรือการทำลายชีวิตของบุคคลอื่น ดังนั้นผู้ที่ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมยุคโลกาภิวัตน์จึงต้องมีความสามารถทางสังคมในการปรับตัวได้เป็นอย่างดีเพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่ตามลำพังคนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตลอดจนเรียนรู้วิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลนอกจากนี้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม ความพอใจยินดี ความเชื่อถือรักใคร่ซึ่งกันและกัน ความร่วมมือในการทำงาน รวมถึงความเข้าใจอันดีต่อกันและความสำเร็จในกิจการที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (วิทยา เทพยา. 2524 : 3)

วัยรุ่นเป็นช่วงเปลี่ยนวัย เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่เปลี่ยนจากความเป็นเด็กสู่ความเป็นผู้ใหญ่และส่วนใหญ่จะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยแห่งปัญหา เป็นวัยที่มีความเคร่งเครียดทางอารมณ์ ปัญหาทางอารมณ์ที่วัยรุ่นประสบอยู่ที่สำคัญ คือ ปัญหาการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม และปัญหาการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นโดยเฉพาะการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนจะเป็นเครื่องตัดสินว่าเขามองโลกและตัวเองอย่างไร ถ้าเขารู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน ก็จะเห็นว่าโลกนี้อบอุ่นเป็นสถานที่ที่น่าอยู่ มีความรู้สึกมั่นใจในตัวเองและผู้อื่น และจะแสวงหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพื่อนๆ อีกต่อไป อีกทั้งได้รับประสบการณ์จากกลุ่มเพื่อน ทำให้เขาได้สามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการสร้างและรักษาความสัมพันธ์เมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่ (สุนีย์ ชีรดากร. 2526 : 178) แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามวัยนี้ก็จะกลายเป็นวัยที่ประสบกับความยุ่งยากมาก จนนักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น "วัยวิกฤต" (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 229) นอกจากนี้ นิภา นิธยาณ (2530 : 21-25) กล่าวว่า ช่วงวัยที่จะเกิดวิกฤตการณ์หรือปัญหายากในการปรับตัวได้มากที่สุด ได้แก่ วัยรุ่น ซึ่งเป็นระยะที่ชีวิตประสบความเปลี่ยนแปลงอย่างมากทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้วัยรุ่นเรียกได้ว่าเป็นโอกาสสุดท้าย หรือเกือบสุดท้ายของชีวิตสำหรับการแก้ไขปรับปรุงแบบพฤติกรรมกรรมการปรับตัว เพื่อเป็นรากฐานที่ดีและมั่นคงของบุคลิกภาพ การปรับตัวที่ดีในวัยรุ่นย่อมยังผลให้ชีวิตในวัยผู้ใหญ่มีความสุขและความสำเร็จ

นักจิตวิทยาเชื่อว่าส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพย่อมเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ก่อนเข้าโรงเรียนเด็กย่อมมีความสัมพันธ์กับบุคคลทางบ้าน เช่น บิดา มารดา ญาติพี่น้อง มาแล้ว เมื่อเข้าโรงเรียนจนสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์ในการเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้มีการพัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนเด็กได้มีโอกาสสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้มีการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้เรียนรู้บทบาทของตนว่าควรจะมีปฏิบัตินอย่างไรเมื่อต้องการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่เด็กสามารถเข้ากับเพื่อนได้ จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และผู้อื่น เมื่อเขาสามารถอยู่กับเพื่อนฝูงได้อย่างมีความสุข เขาย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ได้ใช้ชีวิตในสังคมที่กว้างออกไปก็จะมีสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้ดีไปด้วย แต่ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนฝูงรังเกียจ ไม่มีใครแยแส เด็กจะรู้สึกท้อแท้ ขมขื่นใจ ขาดความอบอุ่น เกิดความสงสัยตัวเอง มองบุคคลอื่นไปในทางร้าย และเกิดความคับข้องใจอยู่เสมอ เมื่อโตขึ้นความรู้สึกเช่นนี้จะติดตามไปทำให้ไม่อยากเข้าสมาคมกับคนอื่น เมื่อมีเรื่องทุกข์ร้อนก็ขาดเพื่อนที่จะเล่าสู่กันฟังได้ จำต้องเก็บกดไว้ ทำให้มีอารมณ์เครียดอยู่เสมอ หากความสุขในชีวิตไม่ได้ และที่สำคัญคือ การที่ไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ ทำให้ขาดประสบการณ์ในการเข้าสังคม เมื่อเป็นผู้ใหญ่จึงสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ยาก (จรัสวรรณ วัฒนจิตพงษ์, 2537 : 1-2 ; อ้างอิงจาก Gronlund, 1959 : 232) ซึ่งเป็นสาเหตุของการขาดทักษะทางสังคม และขาดความสามารถทางสังคมอีกด้วย

การมีทักษะทางสังคม (Social Skills) คือการที่บุคคลสามารถจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสถานการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่น สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูงและเป็นผู้ดำเนินการประนีประนอม และยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกันและการทำงานเป็นทีมได้ (วิลสันลักษณะ ชั่ววัลลี, 2542 : 40) ส่วน ศิริเพ็ญ ชาวเน็คลิป (2543 : 16-17) กล่าวว่า การมีทักษะทางสังคมจะหมายถึง การแสดงออกถึงความพึงพอใจในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม และแสดงออกมาด้วยสีหน้าท่าทางที่สบายใจ บุคคลที่ขาดทักษะทางสังคมจะมีความรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับสังคม มีความยุ่งยากใจในการตอบสนองต่อผู้คนในสังคม หรืออาจจะมีการตอบสนองที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นบุคคลที่ขาดทักษะทางสังคมจึงไม่สามารถที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมักจะมีแนวโน้มเป็นคนเงียบ หลีกเลียงสังคม ไม่มีความมั่นใจในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาเมื่อเข้าสังคม มีความเขินอาย คิดว่าตัวเองเป็นเป้าสายตาของคนอื่นพร้อม ๆ ไปกับการกลัวบุคคลอื่นจะประเมินตนไปในทางลบ ไม่กล้าแสดงออก หรือกลัวพูดในสิ่งใดๆ ออกมาทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ถูกต้องและมีเหตุผลพอสมควร

ทักษะทางสังคม เป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพังต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศและโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทั้งนี้การที่บุคคลในสังคมมีทักษะทางสังคมที่ดีนั้น ย่อมส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นมีความสามารถทางสังคม หรือ มีความสามารถทางสังคม สามารถที่จะปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุขุมล เกษมสุข, 2535 : 10)

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษา เป็นแหล่งเสริมสร้างความรู้ ตลอดทั้งการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลหล่อหลอมและพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นเป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้วิธีการอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งโรงเรียนยังเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการฝึกฝนทักษะทางสังคมของนักเรียน เนื่องจากโรงเรียน

ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนรุ่นพี่ ครู อาจารย์ และ บุคคลอื่นๆ จึงเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง และการที่นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในโรงเรียนก็จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคงในจิตใจ มีความสามารถในการปรับตัว รู้สึกได้รับการยอมรับ และกล้าแสดงความคิดเห็น ทำให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในวัยเรียนได้อย่างมีความสุข (กิตติกร มีทรัพย์. 2527 : 352)

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์อาจารย์แนะแนวโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม และสังเกตพฤติกรรมในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชายส่วนใหญ่มักจะชอบก่อวุ่น หัวเราะเสียงดัง โวยวาย ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ยากจนเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทชกต่อยกัน และไม่ตั้งใจเรียน ไม่ค่อยรับผิดชอบงานที่อาจารย์ได้มอบหมาย รวมทั้งไม่ให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำงานกลุ่ม ส่วนนักเรียนชายที่มีความประพฤติสุภาพเรียบร้อยมักจะเป็นนักเรียนที่ไม่ค่อยชอบเข้ากลุ่มกับเพื่อนและจะรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องติดต่อกับคนอื่น กลัวตกเป็นเป้าสายตาของเพื่อนๆ และนักเรียนเหล่านี้จะมีอาการประหม่าเขินอาย เมื่อคิดว่ามีคนจ้องมองตัวเองอยู่ตลอดเวลาซึ่งนักเรียนมักจะแสดงออกให้เห็นทางสีหน้า นอกจากนี้ นักเรียนหญิงมักแสดงออกด้วยคำพูดที่หยาบคายไม่สุภาพเรียบร้อย ชอบวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนโดยไม่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้จนถึงขั้นทะเลาะตบตีกันอยู่เป็นประจำ แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรมหรือการอภิปรายนักเรียนเหล่านี้มักให้ความร่วมมืออยู่เสมอโดยการแย่งกันเป็นโฆษกดำเนินรายการ ซึ่งในทางตรงกันข้ามนักเรียนหญิงที่มีความประพฤติเรียบร้อยและมีผลการเรียนดีจะไม่ค่อยร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนๆ หรือไม่ค่อยมีบทบาทหน้าที่ใดๆ เลยในการทำกิจกรรม

จากผลการสัมภาษณ์และการสังเกตแสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมแล้วทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชายส่วนมากยังมีลักษณะเขินอาย เกือบตัว ไม่กล้าแสดงออกทั้งทางสีหน้า คำพูด และไม่ค่อยควบคุมอารมณ์ของตนเอง ซึ่งทำให้นักเรียนยังมีทักษะทางสังคมที่ไม่เหมาะสม ขาดการเรียนรู้วิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีที่จะสามารถทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ข้างต้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

การประเมินทักษะทางสังคมนั้น ริจิจิโอ (Riggio. 1989.) ได้สร้างแบบสำรวจทักษะทางสังคม (Social Skills Inventory หรือ SSI) ขึ้นเพื่อใช้ประเมินทักษะพื้นฐานของการติดต่อสื่อสารทางสังคมทั้ง 6 ด้าน อันได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม และการควบคุมทางสังคม ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ในการพัฒนาทักษะทางสังคมนั้นมีวิธีการหลายๆ วิธี เช่น กิจกรรมกลุ่ม ชุดกิจกรรมแนะแนว กลุ่มสัมพันธ์ ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะพัฒนาทักษะทางสังคมโดยการชักกลุ่มสัมพันธ์ ทั้งนี้ เพราะว่าการกลุ่มสัมพันธ์ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำไปฝึกทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมได้ กล่าวคือ กลุ่มสัมพันธ์จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่สามารถจะพัฒนาตนเอง โดยร่วมกันคิดร่วมกันทำกิจกรรมและนำเอาเหตุการณ์ ปฏิสัมพันธ์ ความรู้สึก ความคิดเห็น และข้อสังเกตต่างๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์จากกิจกรรมกลุ่มนั้น มาร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (ทศพร มณีศรีขำ. 2532 : 90) และจากงานวิจัยเรื่องทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษาโดยได้สร้างบทเรียนไปทดลองสอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 ผลปรากฏว่าทฤษฎีกระบวนการกลุ่มนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีอายุ และความสามารถที่แตกต่างกันได้จริงๆ และพบว่าการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ได้รับการฝึกทักษะด้าน

ต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคมในการทำงานกลุ่ม ทักษะในการหาความรู้ ทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ และเป็นการปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน และผู้สอนด้วย (เยาเวพา เดชะคุปต์, 2517 : 128) และสอดคล้องกับคำกล่าวของบัททอน (Button, 1974 : 1 - 2) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะส่งเสริมให้บุคคลได้เติบโตและพัฒนาโดยเน้นทักษะทางสังคม และพัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้วิธีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของจงกลณี ดุษฎีเจริญ (2540 : 43) พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเผชิญปัญหาในการปรับตัวของวัยรุ่น เพราะเพศเป็นตัวกำหนดบทบาทของหน้าที่แต่ละบุคคลในการดำเนินชีวิตในสังคม ส่วนลำดับการเกิด แอดเลอร์ (Adler, 1958) ได้กล่าวไว้ว่า สัมพันธภาพภายในครอบครัว และการเกิดมาเป็นบุตรในลำดับที่ต่างกันของครอบครัวน่าจะมีผลต่อบุคลิกภาพของเขาเมื่อโตขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทัศนีย์ นักบรรเลง (2536 : 41) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลเกี่ยวข้องกับความสามารถในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น ความสามารถในการปรับตัว ความสนใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง แม้ว่าในขณะนี้ยังไม่มีการวิจัยผลของการเกิดทักษะทางสังคมโดยตรงระหว่างตัวแปรที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษา แต่จากการศึกษางานวิจัยที่รายงานมาแล้วข้างต้นนั้น เพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน่าจะมีความเกี่ยวข้องกันกับทักษะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในภาพรวมทั้งหมดก่อน และหลังจากนั้นจะพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีคะแนนทักษะทางสังคมค่อนข้างต่ำโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อช่วยให้นักเรียนเหล่านั้นได้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น และนำการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ได้รับการฝึกไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม เพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงทักษะทางสังคม และผลของการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าจะประโยชน์ แก่ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้ทราบถึงทักษะทางสังคมของนักเรียน ตลอดจนการที่จะนำกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้พัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนในระดับอื่นๆ ไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดประตู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 286 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดประตู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 72 คน และคัดเลือกนักเรียนมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร

ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียน จำแนกตัวแปร ดังนี้
 - 1.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 ลำดับการเกิด
 - 1.1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม
2. การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. ทักษะทางสังคม (Social Skills) หมายถึง ทักษะในการติดต่อสื่อสารทางสังคม (Social Communication Skills) โดยเน้นทางด้านอารมณ์และสังคม ประกอบด้วย
 - 1.1 การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการแสดงอารมณ์ โดยการแสดงออกทางภาษาท่าทาง
 - 1.2 ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่นที่แสดงออกด้านภาษาท่าทาง
 - 1.3 การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองที่แสดงออกทางภาษาท่าทาง
 - 1.4 การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น
 - 1.5 ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางในการสื่อสารของบุคคลอื่น

1.6 การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมของตนเองให้สอดคล้องกับกาลเทศะ

2. เพศ หมายถึง เพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น เพศหญิง เพศชาย

3. ลำดับการเกิด หมายถึง ตำแหน่งการเกิดของผู้ที่เป็นบุตรในแต่ละครอบครัว แยกออกได้ดังนี้

3.1 ลูกคนโต หมายถึง ลูกคนแรก ไม่มีพี่ แต่มีน้องภายในครอบครัวของตน

3.2 ลูกคนกลาง หมายถึง ลูกคนที่ มีทั้งพี่และน้องจำนวนเท่ากันภายในครอบครัวของตน

3.3 ลูกคนสุดท้อง หมายถึง ลูกคนสุดท้ายที่มีแต่พี่ ไม่มีน้องภายในครอบครัวของตน

3.4 ลูกคนเดียว หมายถึง ลูกโคนที่ไม่มีทั้งพี่ทั้งน้องภายในครอบครัวของตน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ หรือความสามารถที่ได้จากการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และผู้เรียนแต่ละคนจะสัมฤทธิ์ผลตามหลักสูตรในแต่ละระดับหรือแต่ละรายวิชาแตกต่างกัน ซึ่งพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยสะสม (G.P.A.) ของทุกวิชาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.00

ขึ้นไป

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่

2.00 - 2.99

4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ลง

มา

5. กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กัน และแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการทำกิจกรรมเหล่านั้นร่วมกัน จนทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเกิดการยอมรับตนเอง และวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองได้ด้วยการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น โดยมีขั้นตอนในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

5.1 ขั้นการมีส่วนร่วม เป็นขั้นที่นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในด้านทักษะทางสังคม

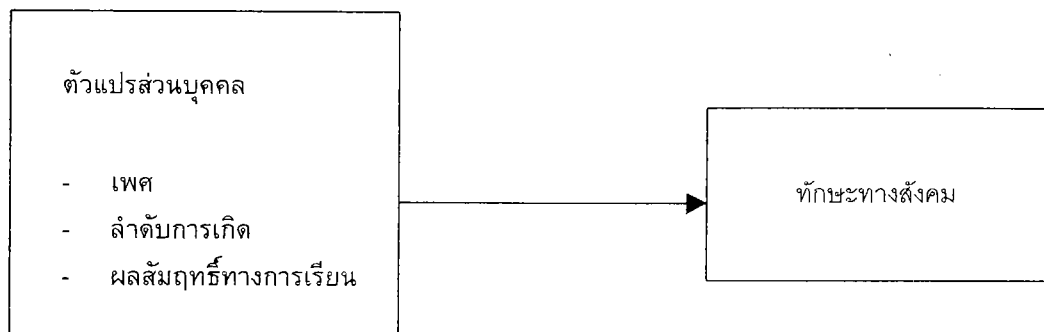
5.2 ขั้นวิเคราะห์ เป็นขั้นที่นักเรียนจะร่วมวิเคราะห์ประสบการณ์เรียนรู้หลังจากการลงมือทำกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

5.3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นขั้นที่นักเรียนรวบรวมความคิดที่ค้นพบและแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น แล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง เพื่อเอาไปประยุกต์ใช้ในอนาคต และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

5.4 ขั้นประเมินผล นักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปราย และให้ข้อเสนอแนะร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

กรอบแนวความคิดในงานวิจัย

1. การศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียน

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่มีเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน

2. การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่เพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะทางสังคมของนักเรียนแตกต่างกัน
2. นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด
6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่าทักษะทางสังคม ไว้ดังนี้คือ

วารี ธีระจิตร (2530 : 87 - 88) กล่าวถึงความหมายของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง การรู้จักอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยกัน รู้จักการให้และการรับ การรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักผลัดเปลี่ยนเวร รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม อันได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคม และความรู้สึกที่ดีต่อสังคม ...ความหมายอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ คือทักษะที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นๆ

สุนุมล เกษมสุข (2535 : 10) กล่าวถึงทักษะทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น มีสำนึกต่อสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (हरषा गैवुलुपुगुन. 2541 : 20 ; อ้างอิงจากสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2540) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม คือ ความสามารถของบุคคลในการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเองตามสิทธิและความพึงพอใจ ตลอดจนทำให้ความต้องการแห่งตนสามารถบรรลุได้โดยไม่ละเมิดสิทธิและความพึงพอใจของบุคคลอื่น

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี (2542 : 40) ได้ให้ความหมายของการมีทักษะทางสังคมไว้ว่า คือ ความสามารถจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสภาพการณ์ทางสังคม และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูงและเป็นผู้ นำในการประนีประนอมและยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกันและการทำงานเป็นทีมได้

จาโรลิเมค (Jarolimek. 1977 : 7) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับ การนับถือในสิ่งที่ถูกต้องของคนอื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไว้
2. การรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
3. การร่วมแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับบุคคลอื่น

จอห์นสัน (สมใจ ลักษณะ. 2529 : 15 ; อ้างอิงจาก Johnson. 1980) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การรู้จักทำงานร่วมกันและการยอมรับนับถือกัน เป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความมุ่งมั่นในการปรับตัวได้ทุกโอกาส และมีความสำเร็จสูงทั้งในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต

จากความหมายของทักษะทางสังคมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกัน สามารถจัดการกับสภาพอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการปรับตัวได้เป็นอย่างดีทั้งกับเพื่อนและคนแปลกหน้า สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ซึ่งทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น การแสดงออกทั้งทางด้านถ้อยคำ และท่าทางที่เหมาะสมด้วยการรู้จักบทบาทของผู้นำและบทบาทของสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มหรือสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และการฝึกฝนจากประสบการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ และปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่นๆในสังคมอีกด้วย

1.1.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

วินา วโรตมะวิชญ (2530 : 165) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคมสามารถที่จะมีผลโดยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งได้แก่การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะเหตุว่าจะมีผลต่อการที่คนๆ หนึ่งติดต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทักษะทางสังคมจะทำให้มนุษย์มีความสุข ความมั่นคง เพราะถ้าชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไม่มีสุขแล้ว ชีวิตก็คงเต็มไปด้วยความขมขื่น ความอ้างว้างโดดเดี่ยว และความไม่ไว้วางใจ

สุขุมล เกษมสุข (2535 : 10-11) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกันซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคล และทางด้านสังคม

ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะสังคมยิ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถสื่อความหมาย ความเข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาโดยสันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดที่มีสมาชิกเป็นผู้ที่มีทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี สมาชิกรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้น

ย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญ มั่นคง สังคมใดที่มีลักษณะตรงกันข้ามสมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีแต่ความเสื่อม

จอยส์ (Joyce. 1972) ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ในเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

ความสำคัญด้านสังคม เป็นการมุ่งเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม เช่น รู้จักพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น ในการศึกษาด้านนี้จะต้องเน้นหนักในเรื่องของการฝึกฝนทักษะส่วนบุคคล ไม่เฉพาะเตรียมรับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีให้แก่อนาคตด้วย

ความสำคัญด้านส่วนบุคคล เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเข้าใจชีวิต สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวผู้เรียนได้

จากความสำคัญของทักษะทางสังคม พอสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม เพราะถ้าบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมมีทักษะที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแล้วสังคมก็ย่อมสงบสุขและพัฒนาเจริญงอกงามต่อไปได้อย่างมั่นคง

1.1.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรจะได้รับ การฝึกฝนและปลูกฝัง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งได้มีผู้แยกองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้แตกต่างกันดังนี้

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536 : 20) ได้แยกองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม
3. การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่ม
4. การมีมารยาทในสังคม
5. การแสดงความรับผิดชอบ
6. การช่วยเหลือผู้อื่น

จาโรลิเมค (ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. 2536 : 20 ; อ้างอิงจาก Jarolimek. 1967) ได้แยกทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ
2. ทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
3. ทักษะในการยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น
4. ทักษะในการควบคุมตนเอง
5. ทักษะในการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
6. ทักษะในการรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น
7. ทักษะในการวางแผน
8. ทักษะในการเป็นผู้นำ
9. ทักษะในการแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย
10. ทักษะการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

โกลแมน (Goleman. 1998 : 32 - 34) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะทางสังคมประกอบด้วย

1. การมีอิทธิพลเพื่อใช้ในการชักจูง โนมนำใจผู้อื่น (influence)

2. การมีทักษะการสื่อสาร เปิดใจกว้างฟังทุกเรื่องราว และสื่อสารโต้ตอบด้วยความชัดเจน ไม่กำกวม (communication)

3. การมีความเป็นผู้นำ สามารถยับยั้งและชักนำคนและกลุ่มคนได้ (leadership)
4. สามารถเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงหรือพลิกแพลง สิ่งต่างๆ ได้ (change catalyst)
5. สามารถประสานรอยร้าว แก้ไขความไม่ลงรอยกัน (conflict management)
6. สามารถสร้างสัมพันธภาพให้แน่นแฟ้น (building bonds)
7. ช่วยเหลือและร่วมมือโดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

(collaboration and cooperation)

8. การมีความสามารถในการดึงความสามารถของผู้ร่วมงาน สร้างสรรค์พลังกลุ่มเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ (team capabilities)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นส่วนใหญ่ คล้ายคลึงกันกล่าวได้ว่า ทักษะทางสังคมเกิดจากความสามารถในการรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเพื่อความราบรื่นในการใช้ชีวิตร่วมกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกัน รวมทั้งการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้นๆ

1.1.4 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

คาร์ตเลจ (Cartledge, 1995 : 5) กล่าวว่า ระดับของพัฒนาการด้านบุคลิกภาพสามารถใช้อธิบายการมีทักษะทางสังคมได้เหมือนกัน โดยนักทฤษฎีพัฒนาการได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมมีดังต่อไปนี้

1.1.4.1 ทฤษฎีพัฒนาการของบุคลิกภาพตามแนวความคิดของซิกมันด์ ฟรอยด์

ทฤษฎีนี้อธิบายบุคลิกภาพในลักษณะของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของมนุษย์ตั้งแต่วัยทารกไปจนโต ถือว่าพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวัยแรกของชีวิตจะเป็นผลให้เกิดโครงสร้างของบุคลิกภาพที่คงอยู่จะมีการเปลี่ยนแปลงได้น้อยและเปลี่ยนแปลงยากในภายหลัง ลักษณะที่ปรากฏในเด็กย่อมเป็นลักษณะของผู้ใหญ่วันหน้าได้มาก ทฤษฎีนี้เชื่อว่าบุคลิกภาพของมนุษย์พัฒนาขึ้นเป็นขั้นๆ ไป และการพัฒนาที่ราบรื่นไปตลอดทุกขั้นนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่เรียกว่า บรรลุถึงอัตลักษณ์แห่งตน (Identity)

ในการพัฒนาตามลำดับขั้นถ้าหากอุปสรรคเกิดขึ้นนับว่าเกิดภาวะวิกฤตขึ้นแล้วมีผลทำให้เกิดการชะงักงัน (Fixation) บุคคลไม่สามารถจะพัฒนาผ่านขั้นและบรรลุภาวะในด้านใดด้านหนึ่ง หรืออาจมีการเลิกละของขั้นติดอยู่จนโตเป็นบางส่วน เช่น คนที่มีได้รับความสมปรารถนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อโตขึ้นก็มักจะมีอาการย้ำทำในสิ่งนั้น บุคคลที่ขาดรักในวัยเด็กครั้งเติบโตขึ้นก็มักจะมีจิตหลงใหลมกยั่วช้ำ ซากอยู่กับเรื่องรักจนเกินขนาด อย่างไรก็ตามการชะงักงันนี้เกิดเป็นเรื่องๆ เท่านั้น ในด้านอื่นๆ บุคคลก็อาจตามปกติ

ลักษณะทฤษฎีพัฒนาการของฟรอยด์ (สจิต วรศัวรรค์, 2539 : 35-42 ; อ้างอิงจาก Freud, 1794.) เชื่อว่ามีลักษณะของบุคลิกภาพด้านนิสัยที่ฝังติดตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. บุคลิกภาพแบบย้ำทำ (Compulsive Personality) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบย้ำทำ จะได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่วัยเด็กซึ่งมีศูนย์กลางความพอใจอยู่ที่ส่วนต่างๆ ตามขั้นพัฒนาการซึ่งมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ มี 5 ขั้นด้วยกัน ได้แก่

1.1 ขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะปาก (Oral Stage) ช่วงนี้อายุโดยประมาณ

ตั้งแต่คลอดจนถึง 18 เดือน ทารกมีความสุขในชีวิตโดยทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยปาก เช่น การดูด เคี้ยว กัด เล่นด้วยเสียง ผู้ที่มีพัฒนาการขั้นนี้ไม่สมบูรณ์ในช่วงวัยนี้เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังคงชอบแสวงหาความสุขด้วยปากอยู่อีก เช่น ชอบกินจุบจิบ ชอบพูดคุ้ย ชอบเคี้ยวหมากฝรั่ง ชอบนินทา ชอบสูบบุหรี่ ฯลฯ

1.2 ขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะทวารหนัก (Anal Stage) ช่วงนี้อยู่โดยประมาณตั้งแต่ 18 เดือนถึง 3 ปี เป็นช่วงที่ทารกหาความสุขโดยทำกิจกรรมที่ใช้ทวารหนัก หากช่วงเวลานี้มีพัฒนาการไม่สมบูรณ์ทารกนั้นจะโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพเป็นคนเจ้าระเบียบ จู้จี้พิถีพิถัน รักความสะอาดอย่างมาก

1.3 ขั้นแสวงหาความสุขจากอวัยวะเพศปฐมภูมิ (Phallic Stage) ช่วงนี้อยู่อายุโดยประมาณตั้งแต่ 3 ถึง 6 ปี เด็กมีความพึงใจทำกิจกรรมที่เนื่องด้วยอวัยวะเพศ เช่น เล่นกับอวัยวะเพศของตน กิจกรรมนี้อาจทำให้พ่อแม่ตกใจ ควรทำความเข้าใจเสียว่าเป็นการเล่นขั้นหนึ่งในกระบวนการตามธรรมชาติ เมื่ออายุผ่านพ้นไปแล้วเด็กก็เลิกเล่น การเล่นอวัยวะเพศมีผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ได้แก่ การสำนึก รู้ถึงเพศของตนเองอย่างลึกซึ้งว่าตนเป็นหญิงหรือชาย ต่อไปก็เลียนแบบบทบาททางเพศ คือเด็กเลียนแบบผู้ใหญ่เพศเดียวกับตนซึ่งตนรู้สึกรัก โกลัซดสนิทสนม ถ้าตัวแบบนั้นเป็นพ่อแม่ของตนจะเป็นยุคเด็กชาย "ติดแม่" และ "เอาอย่างพ่อ" เป็นพิเศษ ในเพศกลับกัน เด็กหญิง "ติดพ่อ" และ "เอาอย่างแม่" เป็นพิเศษเช่นเดียวกัน ช่วงเวลานี้ฟรอยด์เชื่อว่าเป็นช่วงเวลาวิกฤต (Critical Period) สำหรับเลียนแบบบทบาททางเพศให้คล้อยตามเพศของตนเอง เด็กหญิงเด็กชายที่ละเลยการเลียนแบบให้ถูกแนวในระยะนี้จะโตเป็นผู้ใหญ่สาวชายหนุ่มที่นิยมแบบบทบาททางเพศตรงข้ามกับเพศทางกายจริงของตน ฟรอยด์ยังเชื่อว่า การรู้จักผูกพันกับเพศตรงข้ามมีต้นกำเนิดในช่วงเวลานี้เช่นกัน

1.4 ขั้นแสวงหาความสุขจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว (Latency Stage) ช่วงนี้อยู่ระหว่างอายุประมาณ 6 ถึง 11 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาพักพัฒนาทักษะใหม่ๆ พัฒนาการส่วนต่างๆ ของร่างกายเป็นไปอย่างเชื่องช้าเมื่อเทียบกับช่วงเวลาที่ผ่านมา ระยะเวลานี้เด็กเริ่มพัฒนาชีวิตสังคมนอกครอบครัว ดังนั้นจึงแสวงหาความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้คนรอบตัวและเพื่อนร่วมวัย เพื่อนสนิทเป็นคนเพศเดียวกันมากกว่าคนต่างเพศ ทั้งนี้เป็นการสืบเนื่องจากการเรียนแบบและเรียนบทบาททางเพศต่อออกไปจากขั้นที่ 3 ข้างต้นนี้

1.5 ขั้นแสวงหาความสุขจากแรงกระตุ้นของอวัยวะเพศ (Genital Stage) เด็กอายุประมาณ 12 ถึง 20 ปีย่างเข้าสู่วัยรุ่นและเริ่มเป็นผู้ใหญ่ ลักษณะอวัยวะเพศบรรลุวุฒิภาวะสมบูรณ์ทำงานได้เต็มที่ เด็กทั้งสองเพศมีความพอใจคบหาสมาคม รักใคร่ผูกพันกับเพื่อนต่างเพศ ขณะเดียวกันก็พยายามประพฤติดนให้สมบทบาททางเพศ โดยเลียนแบบคนเพศเดียวกันที่ตนนิยม ระยะนี้มักเห็นแจ่มแจ้งว่าเด็กคนใดแสดงบทบาททางเพศผิดปกติ พวกนี้ได้แก่ผู้นิยมแสดงบทบาททางเพศตรงข้ามเพศจริงของตน อีกพวกหนึ่งคือเด็กที่ไม่มีเยื่อใยต้องใจบุคคลต่างเพศ หรือเป็นเด็กเลียนแบบบทบาททางเพศจากคนต้นแบบที่ผิด

2. บุคลิกภาพแบบชอบแสดงอำนาจเผด็จการ (Authoritarian Personality) ผู้ที่มีบุคลิกภาพแสดงอำนาจจะชอบเยาะเย้ยถากถางคนอื่น รังเกียจบุคคลต่างพวก ชอบทำลายล้าง ลักษณะที่ฝังติดคือ เคยถูกลี้นแบบบีบบังคับ ควบคุม และมีความไม่พอใจมากเก็บกดมาตั้งแต่เด็ก แล้วมาแสดงออกเมื่อตนเองเป็นอิสระจากพ่อแม่แล้ว

เมื่อวัยรุ่นมีความเป็นตัวของตัวเองได้แล้ว เขาจะย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยความรู้สึกรักใคร่สนิทสนมกับผู้อื่นได้ คือ จะรู้คุณค่าของการมีเพื่อนร่วมใจจะเป็นเพศเดียวกัน หรือต่างเพศก็ตาม เมื่อบุคคลรู้จักความรักแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย เห็นอกเห็นใจกันแล้ว เขาจึงจะสามารถช่วยเหลือร่วมมือกับผู้อื่นอย่างกว้าง

ขวางต่อไปได้ เวลาบำเพ็ญประโยชน์เขาจะเข้าไปเพราะศรัทธามีใช้หวังผลตอบแทน บุคคลที่บรรลุภูมิภาวะเช่นนี้จึงจะมีคุณสมบัติเข้าไหนเข้าได้ด้วยความสุข และได้บำเพ็ญกรณียเพื่อมนุษยชาติตามสติปัญญา

1.1.4.2 ทฤษฎีพัฒนาการของบุคลิกภาพตามแนวความคิดของ อีริกสัน

อีริกสัน (Erik H. Erikson) บุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากภูมิภาว
 นวกับการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และบุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นกับพัฒนาการตามขั้นตอน 8 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่1 ทารกแรกเกิด ถึง 18 เดือน เป็นพัฒนาการเกี่ยวกับความรู้สึกไวใจ และ
 ไม่ไวใจ ระยะนี้ถ้าความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองด้วยดี ได้รับความเมตตา กรุณา ความอบอุ่น
 ความสนใจจากผู้ใหญ่เขาจะมองสิ่งแวดล้อมในแง่ดี ไว้วางใจผู้อื่น และจะติดไปจนโต แต่ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูแบบ
 ตรงข้ามเด็กจะกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจใคร เป็นคนเห็นแก่ตัว ทำอะไรก็เพื่อตนเอง

ขั้นที่2 ขวบครึ่ง ถึง 3 ขวบ เป็นการพัฒนาการด้านความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง
 มากขึ้น ในการเลี้ยงดูถ้าหากผู้ใหญ่ให้อิสระผ่อนปรนให้เขาช่วยตัวเองบ้างในบางเรื่อง การกินอยู่ แต่งตัว
 เขาได้ทำอะไรเองบ้างนิดๆ หน่อยๆ เขาจะรู้สึกมั่นใจใจตัวเอง ภูมิใจ แต่ถ้าถูกบังคับให้อยู่ในกรอบกฎเกณฑ์
 เคร่งระเบียบมากเกินไป ดูด่า ว่ากล่าวอยู่เป็นประจำเด็กจะรู้สึกท้อแท้มองตนเองว่าไม่มีความสามารถ ไร้คุณค่า
 เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง

ขั้นที่3 อายุ 3-5 ขวบ อยู่ในช่วงอยากรู้อยากเห็น ช่างซัก ช่างถาม ช่างคิด บาง
 ครั้งก็คิดและถามเกินเลยไป ผู้ใหญ่เห็นเป็นสิ่งที่สมควร ก็ดุด่า ทำให้เด็กรู้สึกที่ตนผิดต่อไปจึงไม่กล้าคิด ไม่
 กล้าถาม เลยกกลายเป็นคนไม่มีความคิดริเริ่ม แต่ถ้าผู้ใหญ่ยอมสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กบ้าง พุดจา
 ตอบคำถาม อธิบายด้วยถ้อยคำง่ายๆ อย่างมีเหตุผลว่าสิ่งใดควร ไม่ควรอย่างไร ก็จะช่วยพัฒนาสติปัญญาและ
 ความคิดของเด็กได้มาก

ขั้นที่4 อายุ 6-12 ปี ระยะนี้ชอบประเมินผลการกระทำของตน ถ้าทำอะไรได้ผลดี
 ก็จะภูมิใจมาก ถ้าผิดหวังก็จะเกิดความรู้สึกด้อย อาจจะมองตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง

ขั้นที่5 อายุ 13-17 ปี เป็นช่วงระยะวัยรุ่น สนใจตนเองมากเป็นพิเศษ ถ้าเลี้ยงดูดี
 ก็จะรู้บทบาทหน้าที่ของตน ถ้าเลี้ยงดูไม่ดี อาจมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ขั้นที่6 อายุ 18-21 ปี พัฒนาการวัยนี้ขึ้นอยู่กับวัยต้นๆ ด้วย ถ้าพัฒนามาดีก็มอง
 สิ่งแวดล้อมในแง่ดี ปรับตัวเข้าสังคมได้ดี แต่ตรงกันข้าม ถ้าพัฒนามาไม่ดีก็จะแยกตัวหนีสังคม แยกตัวจาก
 เพื่อน

ขั้นที่7 อายุ 22-40 ปี เป็นระยะมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ เป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับ
 กับพัฒนาการในตอนต้นๆ ด้วย

ขั้นที่8 อายุ 40 ขึ้นไป ถ้าช่วงต้นพัฒนามาดี ก็จะมีมีความรับผิดชอบสูง มองโลก
 ด้วยสายตาที่เป็นจริง

1.1.4.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

เพียเจท์ ได้ศึกษาการตัดสินใจจริยธรรมของเด็กซึ่งเป็นรากฐานในการวิจัยทางด้าน
 จริยธรรม โดยเฉพาะทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ (Cognitive Development) ทำให้ทราบว่าความคิดและสติ
 ปัญญาของบุคคลมีการเจริญตามลำดับขั้นของการพัฒนาซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เด็กในขั้นนี้ยัง
 ไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความอยาก ความต้องการทางกาย จึงต้องการที่จะ

ได้บำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทต่างๆ ของตนเอง

2. ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี ลักษณะของเด็กในขั้นนี้จะมี ความเกรงกลัว และเห็นว่าคำสั่งเป็นประกาศิตที่ตัวเองต้องกระทำตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี การที่เด็กจะ พัฒนาการขั้นยึดคำสั่งมายังขั้นยึดหลักการแห่งตนนี้ เพียเจต์เชื่อว่าเกิดจากการพัฒนาทางด้านปัญญาและ ประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของ เด็กเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ตลอดจนความเท่าเทียมกันของบุคคล เด็ก ที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่สามในช่วงอายุนี้ แต่มีเด็กบางคนที่มีการพัฒนาการหยุดชะงักในขั้นที่ สอง เนื่องจากการ อบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองอย่างผิดปกติ หรือจากสังคม หรือจากกลุ่มเพื่อนก็ได้

1.1.4.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) กล่าวว่า จริยธรรมไม่ถือการกระทำตามสิ่งที่สังคมเห็น ว่าดีหรือถูกต้อง แต่เป็นสิ่งที่บุคคลควรกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ขัดแย้ง แล้วตัดสินใจโดยหลักความยุติธรรม (Kohlberg, 1975 : 673) โคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์และพบความจริงว่า การ พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีการ พัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอน จากอายุ 11-25 ปี (Kohlberg, 1969 : 391) และโคลเบอร์กยัง เชื่อว่าการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดี่ยวเท่านั้น

โคลเบอร์ก ได้แบ่งประเภทของเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งในแต่ละ ประเภทนั้นจัดเป็นขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมได้ 6 ขั้น คือ

ขั้นที่1 ใช้หลักหลบหลีกการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment)

ขั้นที่2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล (Naively egoistic Orientation)

ขั้นที่3 ใช้หลักการกระทำสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good boy Orientation)

ขั้นที่4 ใช้หลักกระทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation)

ขั้นที่5 ใช้หลักการเคารพตนเองหรือกระทำตามสัญญา (Contractual Legalistic Orientation)

ขั้นที่6 ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience or Principle Orientation)

1.1.4.5 ทฤษฎีสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ (Communication Theory : Interaction)

แนวคิดของทฤษฎีนี้มาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมพื้นฐานที่สำคัญ 2 ทฤษฎี คือ Balance Congruity และ Cognitive Dissonance Theories ซึ่งในทฤษฎีสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์นี้ได้ให้แนวคิด ว่า การสื่อสารหรือปัจจัยทางการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างปฏิภานหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือความ สัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาข่าวสารกับบุคคล ปฏิภานแสดงออกมาทางพฤติกรรมต่างๆ ดังนั้นพฤติกรรมทั้งหลาย จึงเกิดจากพฤติกรรมทางการสื่อสารทั้งสิ้น

ในการสื่อสารจะมีปัจจัยหรือตัวแปร ได้แก่ บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ เจตคติ ความคิดอิทธิพล ข่าวสาร อิทธิพลของสังคม และลักษณะของเนื้อหาข่าวสาร

การปฏิสัมพันธ์เป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างผู้รับและผู้ส่งสาร ตามทฤษฎีนี้ พฤติกรรมใดๆ ก็ตามมีอิทธิพลต่อกระบวนการปฏิสัมพันธ์เสมอ เช่น อากัปกริยา พื้นอารมณ์ แรงขับ ทศนคติ

ความขัดแย้ง ระยะทางระหว่างบุคคลหรือความใกล้ชิดระหว่างบุคคล กลุ่มอิทธิพล ความไว้วางใจ ตลอดจนบทบาทของทัศนคติที่มีต่อปฏิสัมพันธ์

1.1.5 สาเหตุและความบกพร่องของทักษะทางสังคมด้านการปรับตัว

ละเอียดย ชูประยูร (2523 : 51) กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องในทักษะทางสังคมไว้ดังต่อไปนี้คือ

1. เนื่องจากมีความวิตกกังวลในการแสดงออกในสังคม (Social Anxiety) หรือการกลัวสังคม (Social phobia)

2. มีสาเหตุมาจากมีพฤติกรรมทางสังคมผิดๆ หรือเนื่องมาจากการขาดแคลนประสบการณ์ในสังคมที่จะเรียนรู้ให้มีการแสดงออกอย่างเหมาะสมจนต้องมีการฝึกฝนพฤติกรรมด้านสังคมเสียใหม่

3. ความบกพร่องในทักษะทางสังคม เป็นผลมาจากความผิดปกติทางจิตเวช (Psychiatric disorder) เช่น ความถดถอยจากสังคมที่พบในระยะเริ่มแรกของโรคจิตเภท (Schizophrenia) โรคคลั่ง-ซึมเศร้า (Manic Depressive) ที่มีการแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสม

แลรี่ (สิริเพิ่ม เชาว์ศิลป์. 2543 : 17 ; อ้างอิงจาก Leary. 1983,a) ได้แบ่งสาเหตุของการขาดทักษะทางสังคมไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. บุคคลนั้นไม่รู้ว่าจะปฏิบัติตนเช่นไรในแต่ละสถานการณ์ทางสังคม

2. บุคคลที่ขาดทักษะทางสังคม อาจจะเรียนรู้ถึงวิธีการเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม แต่ยังบกพร่องในรายละเอียด เช่น ไม่เข้าใจถึงรูปแบบ ความถี่ ช่วงเวลา และระดับความเข้มของการประสานสายตากับคู่สนทนา ยังผลให้คู่สนทนาอึดอัด และตนเองก็เกิดความรู้สึกวิตกกังวลทางสังคม

3. ในบุคคลที่มีทักษะทางสังคมดีแต่ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนต้องการได้เนื่องจากขัดต่อขนบธรรมเนียมและจารีตที่สังคมนั้นๆ กำหนดไว้ เช่น หญิงสาวที่เรียนรู้วิธีการแสดงออกเมื่อมีนัดหมายกับเพศตรงข้ามแต่มีความขี้อายที่จะเอ่ยปากชวนชายหนุ่มเนื่องจากได้รับการเรียนรู้ผ่านการอบรมเลี้ยงดูแบบขนบธรรมเนียมของสังคมว่าการทำเช่นนั้นตนอาจจะละเมิดประเพณีอันดีงามของสังคมได้

1.1.6 การพัฒนาทักษะทางสังคม

ในการพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ตลอดจนรวมถึงวิธีการต่างๆ ดังมีผู้ที่กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

สิริวรรณ ศรีพหล (2526 : 70) ได้เสนอกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมไว้ว่า "การพัฒนาทักษะทางสังคมควรเน้นกิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่ม กิจกรรมที่ใช้ เช่น การอภิปราย การร่วมกันทำโครงการ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถามคำถาม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น"

วารี ถิระจิตร (2530 : 90) กล่าวถึง การพัฒนาทักษะทางสังคมว่า ในการสอนให้เกิดทักษะทางสังคมด้านนี้ผู้สอนควรระลึกอยู่เสมอว่าสังคมของเราเป็นสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ดังนั้นควรจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้ โดยจัดให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของผู้เรียนให้ได้มากที่สุดผู้สอนและผู้เรียนควรจะนำไปปฏิบัติกระทำ ฝึกฝนและแก้ปัญหาพร้อมกัน

จากที่กล่าวไว้ข้างต้น ทักษะทางสังคมสามารถพัฒนาได้โดยการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มีโอกาสแสดงออก เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงบทบาทในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ มีการวางแผนและใช้เหตุผลในการทำงานด้วยตนเอง และควรให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เคโกะ (Keiko, 1990 : 415) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของผลการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม และโปรแกรมทักษะการแก้ปัญหาที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนและพฤติกรรมของการแก้ปัญหาของนักเรียนในระดับประถมศึกษา พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคม โดยนักเรียนที่ได้ฝึกตามโปรแกรมทักษะการแก้ปัญหา และนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติมีสัมพันธภาพกับเพื่อนและพฤติกรรมของการแก้ปัญหาแตกต่างจากก่อนได้รับการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ไวท์เทนเบิร์ก (Whittenberg, 1995 : 1884 - a) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการควบคุมตนเองกับการฝึกทักษะทางสังคมที่มีต่อความกังวลในการเข้าสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 14 คน หญิง 22 คน ซึ่งทำการประเมินก่อนและหลังการทดลอง มีการติดตามผล 12 สัปดาห์หลังจากฝึกตามโปรแกรม ซึ่งนำ SASC (Social Anxiety Scale of Children) มาใช้วัดความวิตกกังวล CPSIS (Self Efficacy of Peer Interaction Scale of Children) วัดความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ และ BBRS (Burks Behavior Rating Scale) พบว่า ทั้งการฝึกทักษะทางสังคม และการควบคุมตนเองมีผลต่อความกังวลในการเข้าสังคม

1.2.2 งานวิจัยในประเทศ

พวงแก้ว โจรานนท์ (2530 : 89-90) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองอุดรธานี พบว่า บุคลิกภาพของนักเรียนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยบุคลิกภาพด้านทักษะทางสังคมซึ่งเป็นตัวหนึ่งในจำนวนบุคลิกภาพ 12 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัทมวดี บุญยสวัสดิ์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการเคารพต่อระเบียบของตนเองและกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่มไม่แตกต่างกัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนทักษะทางสังคมในด้านการมีมารยาทในสังคม การแสดงความรับผิดชอบและมีลักษณะความเป็นผู้นำ การช่วยเหลือผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีสังคมมิติสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จิรพรรณ วัฒนจิตพงศ์ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม กับการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 มีทักษะทางสังคมดีขึ้นภายหลังได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีทักษะทางสังคมดีขึ้นภายหลังใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 มีทักษะทางสังคมไม่แตกต่างกัน

ปาริชาติ โชคพิพัฒน์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ฝึกโดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคม ฝึกตามโครงการ และฝึกตามคู่มือครู พบว่า ทักษะทางสังคมด้านความสามารถในการทำงานกลุ่มของทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมกับการฝึกตามโครงการ การฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมกับการฝึกตามคู่มือ และการฝึกตามโครงการกับการฝึกตามคู่มือครูทำให้ทักษะทางสังคมด้านความสามารถในการทำงานกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะทางสังคมด้านความมีเหตุผลของทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่าการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมกับการฝึกตามโครงการและฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมกับการฝึกตามคู่มือครูทำให้ทักษะทางสังคมด้านความมีเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการฝึกตามโครงการกับการฝึกตามคู่มือมีทักษะทางสังคมด้านความมีเหตุผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พรรษา แก้วพลปรกรณ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะสิ้นสุดการทดลองน้อยกว่าในระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) และนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมก้าวร้าวจากการตอบแบบวัดพฤติกรรมก้าวร้าวในระยะสิ้นสุดการทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) นักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของของจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ในระยะทดลองและระยะติดตามผลน้อยกว่าในระยะพื้นฐาน ($p < .05$) และนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยร้อยละของจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมในระยะทดลอง และระยะติดตามผลน้อยกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$)

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า การฝึกทักษะทางสังคมก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี มีการเคารพตนเองและกลุ่มเพื่อน มีความรับผิดชอบ ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม และการแสดงออกถึงความมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งทักษะทางสังคมยังสามารถลดความวิตกกังวลในการเข้าสังคม พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอีกด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม

งานวิจัยในเรื่องทักษะทางสังคม และความสามารถทางสังคมเริ่มมากกว่า 75 ปีมาแล้ว โดยมีนักจิตวิทยาได้พยายามให้นิยาม และทำการวัดเชาวน์สังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยในเรื่องเชาวน์สังคมในก่อนหน้านั้นได้แบ่งแยกเชาวน์สังคมออกจากเชาวน์ทั่วๆ ไป โดยให้ความสำคัญไปที่การมีไหวพริบทางสังคมซึ่งได้แก่ทักษะในการรับรู้ การแปลรหัส และความเข้าใจเกี่ยวกับข่าวสารทางสังคม แต่ในขณะนี้เชาวน์สังคมได้มีความเกี่ยวพันมากไปกว่าการมีไหวพริบทางสังคมเพียงอย่างเดียว เพราะขอบเขตของโครงสร้างเชาวน์สังคมได้ขยายเพิ่มเติมไปรวมกับทักษะการมีส่วนร่วมทางสังคม เช่น คำพูด การแสดงออกทางอารมณ์ กฎเกณฑ์พฤติกรรมทางสังคม และความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม หรือที่เรียกว่าเป็นทักษะพื้นฐานของการติดต่อสื่อสาร ซึ่งจัดว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของทักษะทางสังคม

ริกจิโอ (Riggio, 1989 : 842) ได้สร้างแบบสำรวจทักษะทางสังคม (Social Skills Inventory หรือ SSI) ซึ่งเป็นแบบสำรวจที่มีความมุ่งหมายเพื่อใช้ประเมินทักษะพื้นฐานของการสื่อสารทางสังคม โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม การควบคุมทางสังคม ซึ่งในแบบสำรวจจะมี ข้อคำถามทั้งหมดรวม 90 ข้อ ใช้วัดกับกลุ่มเด็กที่มีอายุ 14 ปี และมีความสามารถในการอ่าน หรือใช้วัดกับกลุ่มเด็กที่เรียน

อยู่ในระดับชั้นตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไป โดยใช้ได้ทั้งการทดสอบเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มนั้นแล้วแต่ความสะดวกของผู้ทำการทดสอบ ในการทดสอบแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 30 - 45 นาที

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบสำรวจทักษะทางสังคม

จูดิท (Judith : 842) ได้กล่าวถึงการให้ Social Skills Inventory หรือ SSI ไว้ว่า SSI ได้แสดงแนวของขอบเขตความสัมพันธ์กับการวัดอื่นๆ โดยเป็นการแบ่งโครงสร้างอันเดียวกันซึ่งวัดโดยแบบสำรวจอื่นๆ เช่น (16 Personality Factor Questionnaire) [16 PF] , Personality Research Form [PRF] , Eysenck Personality Inventory [EPI] อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เหล่านี้ก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับชนิดของเกณฑ์การวัดภายในมาตรวัด ในอนาคตผู้วิจัยต้องการจะตรวจว่าเกณฑ์การปฏิบัติสำหรับการเปรียบเทียบรวมทั้งหมดของ SSI ว่าใช้ได้แค่ไหน เพราะในขณะนั้นมันเพิ่งใช้ได้ดีในบางสถานการณ์ สรุปโดยรวมว่า SSI ของ Riggio มีความสำคัญที่จะพยายามออกแบบการประเมินตนเองด้วยการเขียนรายงานเพื่อวัดความสามารถทางสังคม และงานวิจัยในอนาคตจะมีเครื่องมือนำทางโดยเพิ่มการอธิบายทฤษฎีที่ครอบคลุมให้แก่งัดกับประเด็นปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมได้เป็นอย่างดี

ซูซาน (Susan : 843) ได้กล่าวว่า SSI เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในงานวิจัยอย่างมากเพราะในคู่มือของ SSI มีความชัดเจนและสมบูรณ์ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการทดสอบเนื่องจากการดำเนินการก็สะดวกและง่าย ริคจิโอได้รายงานผลการศึกษาคำความเที่ยงตรงของเครื่องมือไว้นานาประการและความสำคัญของหนึ่งสมมติฐานสำหรับ SSI คือความสามารถในการใช้เป็นรายบุคคลนั้นในความเป็นจริงแล้วต้องใช้ความละเอียดละออของผู้ทำการทดสอบเองด้วย อย่างไรก็ตามสมมติฐานข้อนี้ยังไม่มีหลักฐานใดมาสนับสนุน เพียงแต่ผู้ใช้แบบทดสอบจะต้องพึงสำนึกว่า SSI นั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา กับนักเรียนที่มีความเข้าใจในตนเอง และในการแปลความหมายควรจัดทำเป็นรายบุคคล สรุปได้ว่า SSI เป็นเครื่องมือที่มีลักษณะพิเศษคือมีความสะดวกในการดำเนินการ และการตรวจให้คะแนนซึ่งมันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของส่วนประกอบที่ใช้ในการประเมินทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตามงานวิจัยยังคงมีการดำเนินการต่อไปกับกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้นเพื่อนำไปใช้ในวงการพยาบาลต่อไป

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า แบบสำรวจทักษะทางสังคมเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการทำวิจัย ซึ่งสามารถนำมาใช้ประเมินทักษะพื้นฐานของการสื่อสารทางสังคมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยสามารถเลือกดำเนินการทดสอบได้ทั้งแบบกลุ่ม และรายบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ทำการทดสอบ

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

3.1.1 ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แคมธินและยาวพา เดชะคุปต์ (2522 : 1) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งพยายามศึกษาเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มคน เพื่อให้ได้ซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์และการปรับปรุงการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื้อหาเรื่องกลุ่มสัมพันธ์มีให้ศึกษามากมาย เช่น เรื่องธรรมชาติของคน มนุษย์พฤติกรรม ธรรมชาติของกลุ่ม ลักษณะการรวมตัวของกลุ่ม องค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญของกลุ่ม กระบวนการทำงานของกลุ่ม แรงผลักดันต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม บทบาทของสมาชิกกลุ่ม กระบวนการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้น และสิ่งที่จัดว่าเป็นลักษณะพิเศษของกลุ่มสัมพันธ์นี้ คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมใน

ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่องนี้อย่างมีชีวิตชีวา สนุกสนานและท้าทายความคิด ความสามารถของตน รวมทั้งจะได้รับการเรียนรู้อย่างกว้างขวางจากสมาชิกในกลุ่มคนอื่นๆ ด้วย

ราตรี ทาผัด (2532 : 11) สรุปว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึงเทคนิคและสาขาวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในความร่วมมือกันทำกิจกรรม โดยใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมนั้นประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและกลุ่มในการปรับปรุงพัฒนาตนเองและกลุ่มต่อไป

ทศพร มณีศรีขำ (2539 : 30) กล่าวว่า ความหมายของกระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ที่สื่อให้เข้าใจได้ร่วมกัน คือ วิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนและกลุ่มคน ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ว่าคนหรือกลุ่มคนมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร และทำอย่างไรจึงจะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำงานร่วมกันได้ดี และได้ผลงานที่ดี

แอโรลด์ (อจนา ศรีสุพล. 2535 : 26 ; อ้างอิงจาก Herrold. 1950 : 492-504) ได้ให้ความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ว่า เป็นกระบวนการให้บุคคลรวมตัวกันเข้ามาเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีความมุ่งหมายแน่นอน

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่สมาชิกกลุ่มเข้าไปมีส่วนร่วมในการมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความรู้สึกทางจิตใจร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้ได้รับความรู้อย่างกว้างขวาง ร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่ตนเองหรือสมาชิกกำลังประสบอยู่ให้หมดไป มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้

3.1.2 จุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์

แทรกเลอร์ และนอร์ท (ไพโรจน์ ปานอยู่. 2536 : 8 ; อ้างอิงจาก Traxler and North. : 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่มสัมพันธ์ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้ความรู้และให้การอบรมแก่บุคคล เพื่อให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย เช่น การจัดโครงการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาคารสถานที่ และอาณาบริเวณของโรงเรียน รายวิชาที่ต้องเรียน ระเบียบประเพณีของสถาบัน บริการต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น นอกจากนั้นการแนะแนวกกลุ่มในด้านต่างๆ เป็นต้นว่า การศึกษา อาชีพ มารยาท ศิลธรรม จรรยา และเรื่องราวที่เกี่ยวกับส่วนตัวและสังคมอื่นๆ กันนับว่าเป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายให้บุคคลปรับตัวให้เข้ากับการศึกษา อาชีพและสังคมทั้งสิ้น

2. เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร เช่น การจัดการแนะแนวกกลุ่มในโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการเรียน การใช้ห้องสมุดศึกษาอาชีพ สังคม หรือเรื่องส่วนตัวต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมนักเรียนในรูปของชมรม สภา นักเรียน เป็นต้น

3. เพื่อเป็นรากฐานในการนำไปสู่การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากกลุ่มอาจมีปัญหาเฉพาะตัวที่ไม่อาจแก้ไขได้ในกลุ่ม หรือค้นพบปัญหาเฉพาะที่ตนต้องการความช่วยเหลือโดยเฉพาะ ก็จะเป็นโอกาสที่จะช่วยให้บุคคลผู้นั้นได้ขอพบผู้ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป

4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาความเจริญงอกงามทั้งของบุคคลและของกลุ่ม ขบวนการของกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหส่วนตัว พบหนทางที่จะช่วยให้ปรับตัวและสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ตนได้ เช่น กิจกรรมกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น

3.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

ทิตนา แชมณี (2522 : 152-159) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีสนาม (Field Theory) ของเคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

- 1.1 พฤติกรรม เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม
- 1.2 โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะต่างกัน
- 1.3 การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดย

ปฏิสัมพันธ์ในรูปการกระทำ ความรู้สึก และความคิด

1.4 องค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวในข้อ 1.3 จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้งซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม

1.5 สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและพยายามช่วยกันทำงาน ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดพลังหรือแรงผลักดันของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

2. ทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดสำคัญ คือ

2.1 กลุ่มจะประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งจะมีการแสดงบทบาทและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก อันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2 การแสดงบทบาทตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกจะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน (Communication) และจากการเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม (Open System)

3. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของโมเรโน ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การกระทำและจริยธรรม หรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะศึกษาได้โดยให้สมาชิกเลือกสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ คือ การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) หรือการใช้เครื่องมือวัดการเลือกทางสังคม (Sociometric Test)

4. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Orientation) ของ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญ คือ

4.1 เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยความสนใจ (Motivation Process) ซึ่งอาจเป็นรางวัล หรือผลจากการทำงานในกลุ่ม

4.2 ในการรวมกลุ่ม บุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยวิธีต่างๆ (Defense Mechanism) การใช้แนวความคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่มโดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริง โดยใช้วิธีการบำบัดทางจิต (Therapy) ก็จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

5. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology)

ทฤษฎีนี้มีแนวความคิด ว่า การใช้หลักจิตวิทยาต่างๆ เกี่ยวกับการรับรู้ การเรียนรู้ ความคิดความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ ฯลฯ จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในแง่การรวบรวมข้อมูล

จากทฤษฎีทั้งหมดที่ได้รวบรวมมา พบว่า ในแต่ละทฤษฎีมีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละมุมมองของแต่ละคน แต่สิ่งที่มีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ การเน้นปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม การร่วมมือกันเพื่อเป็นแรงผลักดันให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ตั้งไว้

3.1.4 หลักการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แคมณี (2522 : 199 - 200) ได้กล่าวถึงหลักการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ในความหมายของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ว่า คือ หลักการศึกษาที่เน้นหรือให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีผลต่อกันและกัน ทั้งนี้โดยยึดหลักการเรียนรู้บางประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของตน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ กัน มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
3. การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความเข้าใจจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การเรียนรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี
4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้นั้นมีความสำคัญหากผู้เรียนมีความเข้าใจ และมีทักษะในเรื่องนี้แล้ว จะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ที่ตนต้องการ
5. การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้

3.1.5 เทคนิคและวิธีการของกลุ่มสัมพันธ์

ทองเรียน อมรัชกุล (ไพโรจน์ ปานอยู่, 2536 : 13 ; อ้างอิงจาก ทองเรียน อมรัชกุล 2523 : 31) กล่าวว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นชุดของเทคนิคที่มุ่งเสริมทักษะเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ และเปลี่ยนเจตคติทั้งพฤติกรรมของบุคคลเพื่อความสำเร็จของกลุ่มโดยมีขอบข่าย ดังนี้

1. ความไวในการรับรู้ประสาทสัมผัส และการหาสมมติฐาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์และการวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจกระบวนการกลุ่มและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในกลุ่ม
2. การฝึกทักษะโดยเปิดโอกาสให้ทำจริงทั้งในแง่ทักษะการค้นหาสมมติฐาน และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินการ
3. การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยให้ความรู้และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ต่างๆ ในสิ่งที่เกี่ยวกับการฝึกดังกล่าวมาข้างต้น
4. ให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาและอารมณ์ อันมีอิทธิพลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลง
5. การวางแผนการปรับความรู้ที่ได้เพื่อนำไปใช้จริง ๆ ภายหลังฝึกอบรม

3.1.6 การจัดกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แคมณี (ทศพร มณีศรีขำ, 2539 : 99 - 100 ; อ้างอิงจาก ทิสนา แคมณี, 2522 : 202 - 204 และ 2536 : 27-28) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีมีอยู่หลายวิธี

1. เกม (Game) ให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาตามที่กำหนดไว้ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role - Playing) วิธีการนี้ยังมีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนเข้าสวมบทบาทนั้นแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกรวมทั้งพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

4. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงนำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนทางแก้ไขปัญหา การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้โอกาสการเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน

5. ตัวละคร (Acting or Dramatization) คือ วิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เรียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามที่กำหนดไว้ โดยไม่นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง อันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในกรณีที่จะเข้าใจในความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้มีส่วนเสริมสร้างความเห็นอกเห็นใจกัน และการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกันด้วย

6. กลุ่มย่อย (Small Group) วิธีการใช้กลุ่มย่อยในการสอนนี้เป็นวิธีการที่ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน กลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การใช้กลุ่มย่อยมีหลายวิธีต่างๆ กันแล้วแต่ผู้จัดจะคิดได้ที่นิยมใช้มากก็มี Brainstorming , Philips 66 , Bull Session , Fishbowl Technique และ Buzz Group เหล่านี้เป็นต้น

3.1.7 ลำดับขั้นการเรียนรู้ของกลุ่มสัมพันธ์

เยาเวา เดชะคุปต์ (2522 : 228 - 231) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้กลุ่มสัมพันธ์ไว้ 4 ระยะ ดังนี้คือ

1. ระยะมีส่วนร่วม ระยะนี้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผลของการเรียนรู้นั้นเกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนโดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะเน้นการมีส่วนร่วมในทุกๆ ด้านดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึก และอารมณ์ต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกลุ่ม ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาได้เป็นอย่างดีและช่วยให้จำเนื้อหาได้นาน

1.3 การมีส่วนร่วมทางปัญญาหรือสมอง ได้แก่ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริงหรือประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้นั้นมี

ความหมายต่อผู้เรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรารู้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้ เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์เรียนรู้ทันทีหลังจากที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมไปแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองดีขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้ค้นพบจากการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วนำมาสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไป ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเอง ได้ การนำไปประยุกต์นั้นทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อการปรับปรุงบุคลิกภาพ หรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสม ยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในอนาคตเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยในการคิดค้น และประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ขึ้น

4. ระยะการประเมิน ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนและของกลุ่มจากการ อภิปรายให้ข้อเสนอแนะ และติชมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

จากหลักการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้เกิดจากตัวผู้เรียนโดยตรง การเข้า กลุ่มสัมพันธ์จะทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การอภิปรายร่วมกัน เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ถือว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของ ตนและของกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม

3.1.8 ขนาดของกลุ่มสัมพันธ์

จำเนียร โชติช่วง (2521 : 5) กล่าวว่าไว้ว่า นักจิตวิทยานิยมศึกษาขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเล็ก และมักจะมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน ทั้งนี้เพื่อจะได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง และความเคลื่อนไหวภายในกลุ่ม ได้อย่างใกล้ชิด

คมเพชร จิตรสุกุล (2530 : 26) กล่าวว่า กลุ่มที่มีขนาดแตกต่างกันจะทำให้เกิด ปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกันไปด้วย ขนาดของกลุ่มไม่ควรเกิน 15 คน ทั้งนี้กลุ่มจะใหญ่เท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของกลุ่ม สถานการณ์ แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือ และระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

ชอร์ (อิงสุทร ถิ่นหลวง. 2542 : 30 ; อ้างอิงจาก Shaw. 1981 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อย ควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก หากมีสมาชิกจำนวน 30 คน ขึ้นไปก็จะเป็นกลุ่มใหญ่ แต่อาจแบ่งเป็นกลุ่ม ย่อยได้ และมีความคิดเห็นว่าจำนวนสมาชิกมีใช้ปัญหาสำคัญ ต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ความสัมพันธ์ของ สมาชิก และการร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมควรมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะก่อให้เกิดการ มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และสามารถดูแลกันอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพของกระบวนการกลุ่มอีกด้วย

3.1.9 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

ทรอทเซอร์ (ซูซีย์ สมิตีไกร. 2527 : 18 - 19 ; อ้างอิงจาก Trotzer. 1977 : Unpage) กล่าวว่า ในการกำหนดนั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่ม และธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรจะได้มีการเข้าร่วมกลุ่มไม่ต่ำกว่า ระยะเวลา และความถี่ของการเข้ากลุ่มหากจัดในสถาบันการศึกษา จะต้องพิจารณาถึงการจัดการเรียนของนักเรียนด้วย โรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาส่วนใหญ่จะจัดการเรียนเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่าควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม นั้นขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรจะได้มีการเข้าร่วมกลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้าหากมากกว่านี้ก็จะยิ่งเป็นการดี

แพทเทอร์สัน (Patterson. 1973 : 105) สรุปไว้ว่า การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และสำหรับช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่มของนักเรียนระดับประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมงเพราะนักเรียนอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

สรุปได้ว่าเวลาและจำนวนครั้งที่ใช้ในการเข้าร่วมกลุ่มนั้นควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง และมีเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง และสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไม่ควรใช้เวลาในการเข้าร่วมกลุ่มเกิน 1 ชั่วโมง เพราะอาจจะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้

3.1.10 ประโยชน์ของกลุ่มสัมพันธ์

สิริวรรณ ศรีพล (2536 : 244 - 225) ได้กล่าวเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้เกิดทัศนคติที่ดี และถูกต้องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันว่า การทำงานจะต้องทำงานเป็นกลุ่มจึงจะประสบความสำเร็จ คนเราจะทำงานโดยโดดเดี่ยวเสมอไปไม่ได้
2. เป็นการฝึกและให้ทัศนคติแก่ผู้เรียนว่าบุคคลอื่นๆ มีค่าเสมอกันต้องให้การยอมรับและเคารพความเป็นคนของผู้อื่น ทั้งในด้านความคิดและการกระทำโดยไม่ยึดถือหรือมองตนเองเป็นศูนย์กลาง
3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททั้งของตนเองและสมาชิกของกลุ่มอื่นๆ เช่น บทบาทในการเป็นผู้นำ หรือบทบาทในการเป็นผู้ตาม เป็นต้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกทักษะทางสังคม หรือการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพราะการเป็นสมาชิกของกลุ่มย่อมได้รับมอบหมายงานให้ปฏิบัติ การเรียนโดยการฝึกปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์โดยตรง
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในด้านความคิดร่วมกับกลุ่ม เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การตัดสินใจ เป็นต้น
7. เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ เพื่อเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน เช่น การยอมรับมติของกลุ่ม เป็นต้น
8. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางความเป็นประชาธิปไตยทั้งในด้านความคิดและการกระทำ
9. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อกลุ่ม เช่น การที่กลุ่มยอมรับความคิดเห็นของเขา การที่กลุ่มเปิดโอกาสให้เขาแสดงความคิดเห็น กล่าวพูด กล่าวตัดสินใจ ซึ่งทักษะดังกล่าวจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อมา
10. สร้างค่านิยมในเรื่องของความสามัคคี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์

3.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เวลตี (Welty. 1993 : 548) ได้ศึกษาบทบาทของผู้สอน และประโยชน์จากการฝึกกลุ่มสัมพันธ์โดยการเรียนรู้จากวิดีโอเทป พบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับโดยใช้วิดีโอเทปจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับหนึ่ง วิธีการสอนที่เน้นเรื่องกลุ่มสัมพันธ์จะเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมด้วยการเปิดเผยตนเอง ทำให้ตนเองรู้สึกว่ามีคุณค่า

บาร์รอน (Barron. 1993 : 4393 B) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือในการแก้ปัญหา ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการทำงานคนเดียว โดยทดลองทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณภาพทั้งในด้านบุคคลและกลุ่มตัวระยะเวลาอันสั้นในมหาวิทยาลัยเตอร์บิว ผลการศึกษาพบว่า การทำงานเป็นทีมจะทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้อย่างน่าเชื่อถือได้แตกต่างกับการทำงานคนเดียว เนื่องจากการทำงานเป็นทีมจะมีประโยชน์ในด้านการวางแผน การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนการแก้ปัญหาต่างๆ การทำงานเป็นทีมทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จเพราะมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ได้แก่ความพยายามในการที่จะพิจารณาแก้ไขปัญหาโดยการให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง การสื่อสาร ความร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3.2.2 งานวิจัยในประเทศ

อัญญา ศรีสุรพล (2534 : 64 - 65) ได้ทำการศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต พบว่า ในระหว่างการฝึกกลุ่มสัมพันธ์นักศึกษามีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มได้อย่างเต็มที่ นักศึกษามีประสบการณ์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้นักศึกษาได้รับความรู้สามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้เกิดความเข้าใจตนเอง และเข้าใจผู้อื่น สามารถแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างสัมพันธ์ในการทำงาน การเรียน และการอยู่ร่วมกันทำให้นักศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

คมสันต์ พุ่มพงษ์ (2536 : 233) ได้ศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีผลต่อความรับผิดชอบต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าไม้ จังหวัดชัยนาท จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสูงขึ้นภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อังศุธร ถิ่นหลวง (2542 : 108) ได้ศึกษาผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกรการกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนภาษี กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น และสามารถนำมาใช้พัฒนาบุคคลได้อย่างครอบคลุมทั้งทางด้านทัศนคติ ความรู้ และทักษะต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน ทักษะการทำงานกลุ่ม และทักษะทางสังคม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกลุ่มสัมพันธ์มาทดลองใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศ

4.1.1 ความหมายของเพศ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2507 : 609) ได้ให้ความหมายของเพศว่า หมายถึงถึงลักษณะที่รู้ว่าเป็นชายหรือหญิง เวบสเตอร์ (ระวีวรรณ วุฒิประสิทธิ์. 2526 : 11 - 12 ; อ้างอิงจาก Webster ' s Dictionary. 1976 : 2081) กล่าวว่าเพศ หมายถึง

1. การแบ่งสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์ออกเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง
2. ลักษณะโครงสร้างของร่างกายของสิ่งมีชีวิตซึ่งเกิดจากการสืบพันธุ์ของมารดาโดยการแยกและการรวมกันทางโครโมโซม จนแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นชาย หรือหญิง
3. ขอบเขตของพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยเฉพาะระหว่างชายหรือหญิงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอยู่ร่วมกัน

ความแตกต่างระหว่างเพศนั้นเด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศจากบิดามารดาในระยะแรกจากเพื่อนในระยะต่อมา และเด็กจะมีการเรียนรู้การแสดงบทบาทตามเพศ ตามวัฒนธรรมของสังคม เช่น เพศหญิงจะต้องมีการแสดงออกเหมือนแม่ มีความสุภาพ เก็บตัว ควบคุมกิริยาได้ดีกว่าเพศชาย (เดโช สวานา นนท์. 2519 : 84)

ล็อกซ์เลย์ และคอลเทน (รัชนี วารินทร์. 2531 : 16 ; อ้างอิงจาก Locksley and Colten. 1979 : 1018 - 1019) ได้ให้นิยามของความเป็นชายและความเป็นหญิงว่า หมายถึง การรวมกันของคุณลักษณะซึ่งพิจารณาจากความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ หรือมีหลายคุณลักษณะซึ่งเป็นการสัมพันธ์ระหว่างเพศกับสิ่งอื่น

คอคเคนดอล (ณัฐดี วิจิตรธรรม. 2539 : 26 ; อ้างอิงจาก Kirkendall. 1960 : 8) ได้อธิบายความหมาย และขอบเขตในเรื่องเพศไว้ดังนี้

1. เรื่องเพศเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้คนเราเกิดมีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และสามารถกระทำหรือแสดงพฤติกรรมในรูปต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ใฝ่ตั้งใจเอาไว้
2. เรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดบทบาท กิริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือไปจากความสามารถที่เพียงแต่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็นเพศชายและเพศหญิงให้แตกต่างกันเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเพศใดจะยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

4.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

คาเพลน (Kaplan. 1959 : 293) ได้กล่าวว่า เด็กหญิงมีปัญหาความคับข้องใจและการปรับตัวมากกว่าเด็กชายเนื่องด้วยเพราะเด็กหญิงได้รับการปกป้องมากเกินไป มีอิสระน้อยกว่า และต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่อย่างใกล้ชิด และนอกเหนือจากนั้นยังมีความขัดแย้งอยู่มาก มักจะเก็บความวิตกกังวลและความก้าวร้าวไว้ในใจจึงทำให้เกิดความคับข้องใจ ส่วนเด็กชายนั้นมีอิสระในการที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ หรือการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่า เพราะได้รับคำสอนคำแนะนำตลอดจนการจู้จี้จากผู้ใหญ่น้อยกว่าผู้หญิง

แบนดรา และโรส (นฤมล สิริพันธ์. 2533 : 39 ; อ้างอิงจาก Bandura, Ross and Ross. 1961 : 575 - 582) ได้ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กชายและเด็กหญิง โดยกลุ่มผู้รับการทดลองเป็นเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงกลุ่มละ 36 คน โดยให้ผู้รับการทดลองจำนวนครึ่งหนึ่งดูตัวแบบที่ก้าวร้าว และอีก

จำนวนครึ่งหนึ่งดูแบบที่ไม่ก้าวร้าว ผลจากการทดลอง พบว่า เด็กผู้ชายที่ดูตัวแบบที่ก้าวร้าวจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวมากกว่าเด็กหญิง

พิชเชอร์ และไมเคิล (นฤมล สิริวิสุทธิ์, 2533 : 40 ; อ้างอิงจาก Pitcher & Meikle, 1980 : 532 - 547) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในสถานการณ์ทางบวก และทางลบ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย และเพศหญิง ที่มีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกในระดับสูง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์จากแบบวัดพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของ แกมบิค และลิชชี ซึ่งผลของการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการกล้าแสดงออกในทุกกลุ่มของเพศชายและเพศหญิงที่มีระดับพฤติกรรมการกล้าแสดงออกสูง จะมีระดับการกล้าแสดงออกสูงกว่าเพศชายในกลุ่มเดียวกัน

4.2.2 งานวิจัยในประเทศ

ปราชญ์ลาปิ่น กัณเณตร (2515 : 186 - 187) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตอบสนองระหว่างบุคคล ความเกรงใจ และการปรับตัวของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด จำนวน 200 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครมีการปรับตัวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัด และกลุ่มตัวอย่างในต่างจังหวัดที่เป็นชายปรับตัวได้ดีกว่าหญิง

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 81) ได้ทำการเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวกับเพื่อน และด้านการปรับตัวกับสภาพภายในครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในด้านการปรับตัวกับบรรยากาศด้านการเรียนการสอน และในด้านการปรับตัวกับครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น พบว่า เพศเป็นตัวกำหนดบทบาททางสังคมของหญิงและชายให้แตกต่างกันตามวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ และยังได้พบอีกว่าเพศหญิงจะมีปัญหาทางด้านการปรับตัวมากกว่าเพศชาย

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด

5.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด

5.1.1 ความสำคัญของลำดับการเกิด

ลำดับการเกิดคือตำแหน่งที่ต่อเนื่องกันของบุคคลในระหว่างพี่น้อง (ปาริชาติ จันทรเพ็ญ, 2522 : 4) ที่เกิดจากครอบครัวเดียวกัน

ฟรอยด์ (อรสา จรูญธรรม, 2527 : 22 ; อ้างอิงจาก Freud, 1969) ได้กล่าวไว้ว่า ตำแหน่งของเด็ก ๆ ตามลำดับของพี่น้องทั้งชายและหญิงนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเป็นสาเหตุแห่งชีวิตในอนาคตของเขา

นิภา นิธยาน (2530 : 137 - 138) ได้ให้ความสำคัญของลำดับการเกิดก่อนหลังไว้ ดังนี้

1. บุตรคนหัวปี การที่เด็กเกิดมาเป็นบุตรคนแรกในครอบครัว ย่อมหมายถึงการเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัวชั่วระยะเวลาหนึ่งจนกว่าจะมีน้องใหม่ จากการศึกษาได้พบว่า บุตรคนหัวปีมักจะมีความอัจฉริยภาพมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ เพราะบุตรคนโตมักจะมีภาระหน้าที่มากในการดูแลน้อง ทั้งต้องปฏิบัติตามคำเรียกร้องและคำสั่งของบิดามารดาอีกมากมาย เมื่อมีน้องใหม่เกิดมาความรักและความสนใจที่บิดามารดาเคยทุ่มเทให้เฉพาะตนผู้เดียวก็ถูกแบ่งปันไปให้น้อง ๆ สภาพการณ์เช่นนี้จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาทางบุคลิก

ภาพได้เมื่อตอนโตเป็นผู้ใหญ่ นักจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกนั้นมีสมมติฐานมาจากอารมณ์ วิชา บิดามารดาที่เฉลียวฉลาดและเข้าใจบุตร ควรหาทางป้องกันล่วงหน้าเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนใจที่จะบังเกิดแก่บุตรคนโต

2. บุตรคนกลาง บุตรคนกลางมักจะไม่ค่อยได้รับความรักและความเอาใจใส่จากบิดามารดามากเท่าที่คนหัวปีหรือคนสุดท้ายได้รับ บิดามารดามักจะเลยมบุตรคนกลาง ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่มีบุตรมาก และฐานะครอบครัวยากจน ผลก็คือเด็กจะรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ บิดามารดาที่ฉลาดสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาและอันตรายที่จะเกิดแก่จิตใจของเด็กได้ โดยเอาใจใส่และให้ความรักแก่บุตรทุกคนเท่าเทียมกัน และสม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นบุตรลำดับใดก็ตามเพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดีงามแก่เด็ก

3. บุตรคนสุดท้าย เด็กที่อยู่ในฐานะบุตรคนสุดท้ายยังมีความโน้มเอียงที่จะมีปัญหการปรับตัวทางบุคลิกภาพได้หลายอย่าง เนื่องจากบางครั้งน้องเล็กสุดต้องอาจถูกพี่ ๆ บังคับ หรือรังแกเพราะโตกว่า และมีอำนาจของความเป็นพี่ที่จะใช้บังคับน้องได้ หรือเพราะความเคียดแค้นที่บิดามารดาทุ่มเทความรักให้น้องสุดท้องมากที่สุด เด็กอาจกลายเป็นคนขี้กลัว ข่างวิตกกังวล หรือชอบต่อต้านขัดขืน หรือต้องพึ่งพิงผู้อื่นเหมือนทารกน้อย ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม เด็กที่เป็นบุตรคนสุดท้ายบางคนก็สามารถปรับตัวได้ดี และมีลักษณะนิสัยในการสังคมที่ดี ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่จะต้องให้โอกาสแก่เด็กในการสร้างความเชื่อมั่น และไว้วางใจในตนเอง และมีความเป็นตัวของตัวเอง

4. บุตรคนเดียวของครอบครัว เด็กที่เกิดมาเป็นบุตรคนเดียวของครอบครัวมีโอกาสที่จะมีปัญหาด้านการปรับตัวมากกว่าเด็กที่มีพี่น้องเสียอีก โดยเฉพาะบิดามารดามีอายุแก่เกินวัยปกติที่จะเลี้ยงดูบุตร ในครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคนบิดามารดาจะแบ่งปันหรือเฉลี่ยความรัก และความสนใจให้แก่บุตรทุกคน ส่วนเด็กที่ไม่มีพี่น้องหรือน้องย่อมรู้สึกผูกขาดความรักของบิดามารดาแต่ผู้เดียว และไม่รู้จักรับการแบ่งปันซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการสร้างบุคลิกภาพให้เป็นผู้สามารถปรับตัวในการสังคมได้

แอตเลอร์ (Ader.1984 ; อ้างอิงจาก Corey. 2001 : 112 - 113) แอตเลอร์ได้สังเกตว่าผู้คนจำนวนมากว่าเพราะเหตุใดเด็กที่เกิดจากครอบครัวเดียวกันจึงแตกต่างกันอย่างมาก และได้ให้ความสำคัญของลำดับการเกิดว่ามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนด้วย โดยได้กำหนดลักษณะลำดับการเกิดไว้ดังนี้

1. ลูกคนแรก (Oldest child) โดยปกติมักจะได้รับความเอาใจใส่เป็นอย่างดีในช่วงระยะเวลาที่เขาเป็นลูกคนเดียว และเป็นเด็กที่ถูกตามใจเพราะเป็นศูนย์รวมของความสนใจของพ่อแม่ มีลักษณะเป็นคนน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบสูง มีความทะเยอทะยานต่อสู้นั้นมาก เมื่อมีน้องชาย หรือน้องสาวเกิดขึ้นใหม่ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจและการต่อสู้แข่งขันเพื่อที่จะเอาตำแหน่งที่สูญเสียกลับคืนมาพ่อแม่จึงต้องเตรียมพร้อมเพื่อรอการเกิดของลูกคนที่สองไว้ให้ดีเสียก่อน แอตเลอร์พบว่าถ้าพัฒนาความรู้สึกที่ดีลูกคนแรกจะกลายเป็นคนที่จริงจังต่อชีวิต มีความรับผิดชอบและรอบคอบ สามารถจดจำรายละเอียดและคำสั่งได้ดี แต่ถ้าพัฒนาความรู้สึกที่ไม่ดีจะกลายเป็นผู้ที่ขาดความสนใจทางสังคม มีความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ขี้สงสัย และเป็นปฏิปักษ์กับคนอื่น ๆ ในสังคม

2. ลูกคนที่สอง (Second child) ลักษณะที่ดีของลูกคนที่สองคือจะไม่เกิดความรู้สึกของการสูญเสียตำแหน่ง เวลาและความสนใจจากพ่อแม่ที่มีต่อลูกคนที่สองมักจะถูกแบ่งปันไปให้พี่และลูกคนที่สองก็ได้ มีโอกาสที่จะได้เห็นแบบอย่างต่าง ๆ จากพี่ ลูกคนที่สองส่วนมากมีลักษณะประพฤติดี มองโลกในแง่ดี ชอบการแข่งขัน ถ้าลูกคนแรกให้กำลังใจแล้วลูกคนที่สองก็พยายามเรียนรู้และทำในสิ่งที่ดีกว่าพี่เติบโตขึ้นก็เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

3. ลูกคนกลาง (Middle child) จะรู้สึกถูกบีบบังคับ และคิดว่ามักไม่ได้รับความยุติธรรม ดังนั้นเขาจึงมักพยายามทำตัวให้ก้าวหน้ากว่าพี่และน้อง มีความทะเยอทะยาน แต่จะเป็นคนที่มีลักษณะ

ง่าย ๆ มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี

4. ลูกคนสุดท้าย (Youngest child) มักจะถูกตามใจจากครอบครัวมากที่สุด เป็นที่รักของครอบครัว จากการที่มีตัวแบบหลาย ๆ คนทำให้เขากล้าที่จะสร้างสถานภาพของตนเองได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในครอบครัว ถ้าพัฒนาไปในทางที่ดีลูกคนนี้จะมีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและสำเร็จด้วยดี แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้ามเขาจะกลายเป็นคนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ขอบฟุ้งฟุ้งผู้อื่น เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะพบว่ามีปัญหาในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต

5. ลูกคนเดียว (Only child) จะค่อนข้างมีปัญหา แม้ว่าลูกคนเดียวจะเปรียบได้ว่าเหมือนลูกคนโต แต่เขาไม่ได้เรียนรู้การแบ่งปัน หรือมีส่วนร่วมกับเด็กคนอื่น ๆ เขาจะเรียนรู้ชีวิตกับผู้ใหญ่และซึมซับลักษณะท่าทาง พฤติกรรมและเจตคติของผู้ใหญ่ได้เร็วมาก แต่หากปราศจากตัวแบบหรือคู่แข่งแล้วลูกคนเดียวก็เกือบจะไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ที่จะแบ่งปัน หรือได้ รับความสนใจที่สมบูรณ์ และมักพบว่าลูกคนเดียวมักถูกตามใจมากเกินไปและเป็นผู้ที่ขาดความสนใจทางสังคม

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับการเกิด

5.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

แซมสัน และแฮนค็อก (นิภาพรรณ โสมนะพันธ์. 2525 : 30 ; อ้างอิงจาก Sampson and Harcock. 1967 : 398 - 407) ได้ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความวิตกกังวล คือ Mandler - Sarason Test anxiety scale ผลการศึกษาพบว่า บุตรคนที่ 2 มีความวิตกกังวลสูงกว่าบุตรคนโตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นัททอลล์ และคณะ (Nuttall. et al., 1976 : 217) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของขนาดครอบครัว ลำดับการเกิด ช่วงที่ห่างของพี่น้อง และความหนาแน่นของพี่น้อง ต่อสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย 247 คน หญิง 306 คน พบว่า หลังจากการควบคุมสมรรถภาพทางสมอง (I.Q.) แล้วนักเรียนชายที่มาจากครอบครัวขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะมีอันดับคะแนนสูงกว่านักเรียนชายที่มาจากครอบครัวขนาดใหญ่ นักเรียนหญิงที่เป็นลูกคนแรกมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่านักเรียนหญิงที่เป็นบุตรคนรอง สำหรับช่วงที่ห่างของพี่น้องนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเฉพาะในนักเรียนชายเท่านั้น และหลังจากการควบคุมสมรรถภาพทางสมองแล้วไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ

ซิมบาร์โด (Zimbardo. 1977 : 61 - 62) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิดและความฉลาดอายุของเด็ก โดยศึกษาพัฒนาการของเด็กจำนวน 252 คน เริ่มศึกษาตั้งแต่แรกเกิด จากปี ค.ศ. 1928 จนถึงวัยผู้ใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า ในทุก ๆ ช่วงอายุ 7 - 14 ปี เด็กผู้หญิงจะถูกรายงานว่ามีความฉลาดอายุมากกว่าเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิงที่เป็นบุตรคนแรกจะมีความรู้สึกลดอายุมากกว่าเด็กผู้ชายที่เป็นบุตรคนรองลงมา

ริกจิโอ (Riggio. 1988 : Abstracts) ได้ทำการศึกษาผลของลำดับการเกิดและขนาดของครอบครัวที่มีต่อทักษะทางสังคม โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้แบบวัดทักษะทางสังคม (SSI) กับกลุ่มตัวอย่างทั้งชายและหญิงจำนวน 205 คน ซึ่งสมมติฐานที่มีมาแต่เดิมที่เกิดจากทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบุคลิกภาพและลำดับการเกิด ซึ่งได้แบ่งลำดับการเกิดออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ลูกคนเดียว ลูกคนแรก ลูกคนกลาง และลูกคนสุดท้าย ในส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น ขนาดของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ เพศ แต่ก็ไม่มีความสำคัญสัมพันธ์ระหว่างลำดับการเกิด และทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตามค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างบุคคล 4 คน หรือเด็กคนอื่น ๆ ก็น่าที่จะทำการสังเกตการณ์และนำมาวิเคราะห์ และควรมีการศึกษาถึงความแตกต่างของลำดับการเกิดของลูกคนแรกและคนสุดท้ายในทั้งที่เป็นเพศหญิงและเพศชายด้วย

5.2.2 งานวิจัยในประเทศไทย

ปาริชาติ จันทรเพ็ญ (2522 : 46) ได้ศึกษาเรื่องลำดับการเกิดและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของวัยรุ่น พบว่า ลูกคนโต มีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าลูกคนอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระหว่างเพศชายและหญิง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

นิภาพรรณ โสมนะพันธ์ (2525 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรตามลำดับการเกิด การอบรมเลี้ยงดูและสถานภาพทางเศรษฐกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งอยู่ในครอบครัวที่มีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ผลปรากฏว่า บุตรคนสุดท้ายมีปัญหาในบุคลิกภาพด้านอารมณ์มากกว่าบุตรคนแรก บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีบุคลิกภาพแตกต่างกันทุกด้าน โดยบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีปัญหาในบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ น้อยกว่าบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ บุตรที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำ และบุตรที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจปานกลางมีปัญหาในบุคลิกภาพทางด้านความสัมพันธ์ในสังคมมากกว่าบุตรที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูง ในการเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรที่มีลำดับการเกิดเดียวกันแต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน พบว่าบุตรคนแรกที่ได้รับการ อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และบุตรคนแรกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็กมีปัญหาในบุคลิกภาพด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวมากกว่าบุตรคนแรกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก

กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมบางประการกับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าสภาพแวดล้อมบางประการซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาของพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ และลำดับการเกิดของนักเรียนสัมพันธ์กับบุคลิกภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของสภาพแวดล้อมบางประการที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ลำดับการเกิดของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดู ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่ไม่ส่งผลแบบเกือหนุนต่อบุคลิกภาพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาการวิเคราะห์หาสาเหตุพบว่าบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับอิทธิพลที่เป็นสาเหตุโดยตรงจากการอบรมเลี้ยงดู และลำดับการเกิดของนักเรียน ส่วนการศึกษาของพ่อแม่มีอิทธิพลแบบตรงกันข้ามต่อบุคลิกภาพของนักเรียนและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อบุคลิกภาพของนักเรียนโดยผ่านมาทางการอบรมเลี้ยงดู สำหรับฐานะทางเศรษฐกิจของพ่อแม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อบุคลิกภาพของนักเรียนโดยผ่านมาทางการศึกษาพ่อแม่และการอบรมเลี้ยงดู

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ลำดับการเกิดคือตำแหน่งของบุตรที่เกิดจากครอบครัวเดียวกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น ลูกคนโต ลูกคนกลาง ลูกคนสุดท้าย และลูกคนเดียว และพบว่า ลูกคนโตหรือลูกคนแรกจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าลูกคนอื่น ๆ ส่วนลูกคนสุดท้ายจะมีปัญหาในด้านบุคลิกภาพทางด้านอารมณ์มากกว่าลูกคนแรก

6. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อัจฉรา สุขารมณ์ (2530 : 6) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยตัวชี้บ่งถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ (Nontesting procedures) เช่น จากการสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน (School grade)

ทัศนีย์ นักบรรเลง (2536 : 40) สรุปความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะหรือความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ พฤติกรรม และประสบการณ์ต่าง ๆ อันเป็นการแสดงถึงการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Attained) ความ สำเร็จดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ บุคคลต้องอาศัยความพากเพียรพยายามอย่างมาก ทั้งทางด้านร่างกาย และสติ ปัญญาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้สามารถวัดได้จากการกำหนดระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ ต่าง ๆ ทั้งด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ตลอดจนได้จากการสังเกต เป็นต้น

นักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเห็นว่ามีความสำคัญในกระบวนการ วัตผล เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นดัชนีประการหนึ่งที่สามารถบอกถึงคุณภาพการศึกษา ดังที่ ชานซี และดอบบิน (อรรถพร ศรีวิสัย. 2534 : 9 ; อ้างอิงจาก Chauncy and Dobbin. 1963 : 63 - 67) สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประโยชน์ในการที่จะดูพัฒนาการของการเรียน การจัดวางแผนสร้างหลัก สูตรพัฒนาการเรียนการสอนและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวการศึกษา

ริงเนสส์ (จริยกุล ตรีสุวรรณ. 2542 : 29 ; อ้างอิงจาก Ringness. 1968 : 131) กล่าวว่า เด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ช่วยตัวเองได้เมื่อเผชิญกับ ภาวะความตึงเครียดและในที่สุดก็สามารถปรับตัวได้ และมีสุขภาพจิตที่ดี ส่วนคนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำจะมีความวิตกกังวล ท้อถอย และมุ่งร้ายต่อผู้อื่น ซึ่งถ้ามีความวิตกกังวลมาก ๆ จะทำให้คนนั้นมีสุขภาพจิต ที่ไม่ดี

6.1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรสคอตต์ (สุภาวดี เขมะศรีสุวรรณ. 2543 : 14 ; อ้างอิงจาก Prescott. 1961 : 14 - 15) ได้สรุปไว้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนมี ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางกาย ขอบกพร่องทางกาย และบุคลิกท่าทาง
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดา มารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของ ครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้าน และฐานะทางบ้าน
4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับ เพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน
5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียน ต่อการเรียน

6. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

กิลล์ (ธัญี วรรณโชติก. 2536 : 13 ; อ้างอิงจาก Gill. 1962 : 144 - 149) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับตัวทางสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า เด็กที่เรียนดีจะมีความสามารถในการ ปรับตัวทางสังคมได้ดีกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ และเด็กพวกนี้จะแก้ปัญหาเกี่ยวกับความกังวลใจต่าง ๆ ได้ดี อีกด้วย

ดีเซนา (Desena. 1964 : 145) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระดับการปรับตัวของเด็กที่เรียนดี ปานกลาง และเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย จำนวน 1,061 คน พบว่า เด็กที่มีผลการเรียนสูง มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีและรวดเร็วกว่าเด็กที่เรียนในระดับปานกลาง หรือระดับต่ำได้อย่างชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความกังวลใจต่าง ๆ ได้ดีกว่าด้วย

เทอร์สโตน และเบนนิง (Thurstone and Benning. 1970 : 431 - 439) ได้ศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมที่สังคมยอมรับกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก เกรด 3 6 และ 9 โดยให้คุณครูเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมทั้งสองลักษณะ ใน 5 ปีต่อมา และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากแบบทดสอบมาตรฐาน ผลจากการศึกษา พบว่า เด็กที่ปรับตัวได้ดีมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว

บราบาร่า (Barbara. 1992 : Abstract) ได้ทำการศึกษาความเข้มงวดของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอารมณ์ของเด็กวัยรุ่น พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของการอบรมเลี้ยงดู ระดับชั้นเรียน ต่างมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กระดับมัธยมศึกษาที่มีอารมณ์ยุ่งเหยิงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนครอบครัวและสถานะภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นไม่มีนัยสำคัญที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

6.2.2 งานวิจัยในประเทศไทย

สมคิด ไชยยันบุรณ์ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 52 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ มีการบังคับตนเองมากกว่าและนักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนสูงจะมีความมั่นคงทางอารมณ์ดีกว่า มีความสามารถในการรับผิดชอบมากกว่า และมีความสามารถในการบังคับตนเองมากกว่า แต่มีการแสดงออกทางอารมณ์น้อยกว่านักเรียนชายที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ และนักเรียนหญิงที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำไม่มีบุคลิกภาพด้านใดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก (2526 : 6 - 14) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก การเรียนชั้นอนุบาล ผลการเรียนที่ผ่านมา สถิติการมาเรียน การมีหนังสือแบบเรียน และทัศนคติต่อเพื่อนในห้องเรียน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

วัลลภา จันทรเพ็ญ (2527 : 105) ได้ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือความสามารถในการปรับตัว

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อการปรับตัวของแต่ละคน ซึ่งจากงานวิจัยข้างต้น พบว่า เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความสามารถในการปรับตัว และมีความมั่นคงทางอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาทักษะทางสังคม เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 286 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 72 คน และคัดเลือกนักเรียนจากทั้ง 8 ห้อง มาจำนวน 12 คน เป็นนักเรียนหญิงจำนวน 5 คน และเป็นนักเรียนชายจำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มีดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน
2. แบบสำรวจทักษะทางสังคม
3. โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนเป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เกี่ยวกับ เพศ ลำดับการเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ และเติมข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดา - มารดา (นับรวมตัวของคุณด้วย) จำนวน (.....) คน
นักเรียนเป็นบุตร - ธิดา คนที่ (.....) ของครอบครัว

3. คะแนนเฉลี่ยสะสม (G.P.A.) ของนักเรียนในเทอมที่ผ่านมา

☐ ต่ำกว่า 2.00

☐ ตั้งแต่ 2.00 - 2.99

☐ ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

2. แบบสำรวจทักษะทางสังคม

แบบสำรวจทักษะทางสังคมเป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจาก แบบสำรวจทักษะทางสังคมของริกจิโอ (Riggio, 1989) โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจ

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสำรวจทักษะทางสังคม เป็นแบบสำรวจมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงมากที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงบ้าง จริงน้อย ไม่จริงเลย

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นแล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง พิจารณาข้อความในแบบสำรวจ ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 นำแบบสำรวจทักษะทางสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 90 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม จำนวน 80 คน แล้วนำมาตรวจวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % ซึ่งแบ่งนักเรียนออกเป็น 25% ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้สูตร t-test แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า t ระหว่าง 1.96 - 17.20 ได้จำนวน 81 ข้อ มาใช้ในการทดลอง

2.6 นำแบบสำรวจทักษะทางสังคมที่มีจำนวน 81 ข้อตามที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในข้อ 2.5 มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80

2.7 นำแบบสำรวจทักษะทางสังคมที่ได้หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างแบบสำรวจทักษะทางสังคม

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนอ่านข้อคำถามต่อไปนี้ จากนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่คิดว่าตรงกับความเป็นจริงกับ ตัวนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อเดียว และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนเลย
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนเท่าใดนัก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนพอประมาณ
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากพอสมควร
จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริงเลย	จริงน้อย	จริงบ้าง	ส่วนใหญ่จริง	จริงมากที่สุด
0	<u>ด้านการแสดงออกทางอารมณ์</u> ฉันสามารถทำให้บรรยากาศของงานเลี้ยงที่น่าเบื่อมีชีวิตชีวาขึ้นมาได้					
0	<u>ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น</u> ในบางครั้งฉันร้องไห้เมื่อดูภาพยนตร์เศร้า					
0	<u>ด้านการควบคุมอารมณ์</u> ฉันไม่ค่อยมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง					
0	<u>ด้านการแสดงออกทางสังคม</u> เวลาอภิปราย ฉันจะมีส่วนร่วมในการพูดแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างมาก					
0	<u>ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม</u> ฉันไม่รู้สึกรำคาญใจต่อคำวิจารณ์หรือการว่ากล่าวติเตียนใด ๆ					
0	<u>ด้านการควบคุมทางสังคม</u> ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ฉันก็สามารถปรับตัวได้					

เกณฑ์การให้คะแนน แบบสำรวจทักษะทางสังคม มีดังนี้

ข้อความ	ไม่จริงเลย	จริงน้อย	จริงบ้าง	ส่วนใหญ่จริง	จริงมากที่สุด
ข้อความทางบวก	1	2	3	4	5
ข้อความทางลบ	5	4	3	2	1

เกณฑ์ในการแปลความหมายทักษะทางสังคม (วิเชียร เกตุสิงห์. 2528 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.25 หมายถึง ทักษะทางสังคมต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.26 - 3.74 หมายถึง ทักษะทางสังคมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.75 - 5.00 หมายถึง ทักษะทางสังคมสูง

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา และภาษา ที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสำรวจทักษะทางสังคม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจทักษะทางสังคม

3. โปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมตามลำดับขั้น ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสัมพันธ์และทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของปัญหาและสภาพของนักเรียน

3.2 สร้างโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3 นำโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา และ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม จำนวน 12 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการ และระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3.5 โปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดลอง 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ในทุกวันพุธ ช่วงเวลา 8.10 - 9.00 น. และในทุกวันศุกร์ ช่วงเวลา 14.20 - 13.10 น. ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2545 โดยแต่ละครั้งจะเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในแต่ละด้าน ดังนี้

ครั้งที่ 1	ปฐมนิเทศ
ครั้งที่ 2 - 3	การแสดงออกทางอารมณ์
ครั้งที่ 4	ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น
ครั้งที่ 5 - 6	การควบคุมอารมณ์
ครั้งที่ 7	การแสดงออกทางสังคม
ครั้งที่ 8	ความไวในการรับรู้ทางสังคม
ครั้งที่ 9 - 10	การควบคุมทางสังคม
ครั้งที่ 11	ทักษะทางสังคม
ครั้งที่ 12	ปัจฉินิเทศ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว และแบบสำรวจทักษะทางสังคม ในการทดลองเครื่องมือ (try out) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ในการวิจัย

2. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 286 คน ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว และแบบสำรวจทักษะทางสังคม และคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยขอความอนุเคราะห์ขอใช้สถานที่ของโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 60) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂
T ₁	=	สอบก่อนทดลอง
T ₂	=	สอบหลังทดลอง
X	=	กลุ่มสัมพันธ์

วิธีดำเนินการทดลอง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบครั้งแรก ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมดทำแบบสำรวจทักษะทางสังคม แล้วคัดเลือกนักเรียนที่ได้คะแนนตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา และได้สอบถามตามความสมัครใจที่จะเข้าร่วมพัฒนาทักษะทางสังคม จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เพื่อเข้ารับการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้
2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการฝึกกลุ่มสัมพันธ์กับกลุ่มทดลองตามโปรแกรมที่วางไว้ทั้งหมด 12 ครั้งๆ ละ 50 นาที
3. หลังการทดลอง ภายหลังจากทดลองครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบสำรวจทักษะทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง
4. นำคะแนนที่ได้ทั้ง 2 ครั้ง จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไปนี้

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการทดสอบ
 - 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสำรวจทักษะทางสังคมโดยใช้ t - test เทคนิค 25 เปอร์เซ็น กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจทักษะทางสังคมโดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 125 - 126)
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.1 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สถิติการทดสอบค่า t - test และ F - test แบบ (One Way Analysis of Variance)
 - 3.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ t - test แบบ t - dependent samples (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 165)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (degree of freedom)
ΣD	แทน	ผลรวมของผลต่างของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง
ΣD^2	แทน	ผลรวมของผลต่างกำลังสองของคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การทดสอบ (t - test) และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance : Anova)
4. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์โดยใช้การทดสอบค่า t (t - Dependent samples)

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

1. จำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ผลการวิเคราะห์ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร
3. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. จำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	n	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	146	51.05
หญิง	140	48.95
รวม	286	100
2. ลำดับการเกิด		
ลูกคนโต	107	37.41
ลูกคนกลาง	49	17.13
ลูกคนสุดท้อง	87	30.42
ลูกคนเดียว	43	15.04
รวม	286	100
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
สูง	21	7.34
กลาง	84	29.37
ต่ำ	181	63.29
รวม	286	100

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชายร้อยละ 51.05 เป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 48.95 ส่วนลำดับการเกิดเป็นลูกคนโต คิดเป็นร้อยละ 37.41 ที่เหลือเป็นลูกคนสุดท้องคิดเป็นร้อยละ 30.42 ลูกคนกลางคิดเป็นร้อยละ 17.13 และลูกคนเดียวคิดเป็นร้อยละ 15.03 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 63.29 ที่เหลือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 29.37 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 7.34

2. ผลการวิเคราะห์ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร

ทักษะทางสังคมรายด้าน	n	$\bar{X}$	S	ระดับทักษะทางสังคม
ด้านการแสดงออกทางอารมณ์	286	2.75	0.54	ปานกลาง
ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น	286	2.69	0.45	ปานกลาง
ด้านการควบคุมอารมณ์	286	2.98	0.42	ปานกลาง
ด้านการแสดงออกทางสังคม	286	2.71	0.53	ปานกลาง
ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม	286	3.01	0.57	ปานกลาง
ด้านการควบคุมทางสังคม	286	3.05	0.49	ปานกลาง
ทักษะทางสังคม	286	2.86	0.25	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาทักษะทางสังคมเป็นรายด้าน พบว่าทักษะทางสังคมของนักเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการควบคุมทางสังคม ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการควบคุมทางสังคม และด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น

3. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 4 - 8

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S	ระดับทักษะทางสังคม	t
ชาย	146	2.80	0.24	ปานกลาง	
หญิง	140	2.92	0.25	ปานกลาง	3.98**

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่เป็นเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.92 ส่วนนักเรียนชายมีค่าเฉลี่ย

ของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.80 ซึ่งสรุปได้ว่าทั้งเพศหญิงและเพศชายมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร เพศชาย และเพศหญิงมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกัน

ลำดับการเกิด	n	$\bar{X}$	S	ระดับทักษะทางสังคม
ลูกคนโต	107	2.90	0.27	ปานกลาง
ลูกคนกลาง	49	2.82	0.25	ปานกลาง
ลูกคนสุดท้อง	87	2.83	0.19	ปานกลาง
ลูกคนเดียว	43	2.84	0.30	ปานกลาง
รวม	286	2.86	0.25	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีลำดับการเกิดส่วนมากเป็นลูกคนโต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับการเกิดเป็นลูกคนสุดท้อง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.83 ลูกคนกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.82 และลูกคนเดียวมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.84 และมีคะแนนทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางในทุกลำดับการเกิด

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามลำดับการเกิด

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ลำดับการเกิด				
ระหว่างกลุ่ม	3	0.33	0.11	1.74
ภายในกลุ่ม	282	18.28	6.48	

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีลำดับการเกิดแตกต่างกันมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{X}$	S	ระดับทักษะทางสังคม
สูง	21	2.93	0.27	ปานกลาง
กลาง	84	2.88	0.24	ปานกลาง
ต่ำ	181	2.83	0.25	ปานกลาง
รวม	286	2.86	0.25	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประตู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.83 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.88 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคม เท่ากับ 2.93 ซึ่งจัดได้ว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง มีคะแนนทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.26	0.13	2.03
ภายในกลุ่ม	283	18.35	6.48	

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การทดลอง	n	$\bar{X}$	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์	12	189.58	580	28,944	18.40**
หลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์	12	232.67			

$$^{**}t_{(01; 11)} = 2.718$$

จากตาราง 9 พบว่า ก่อนเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 189.58 และหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ 232.67 ซึ่งภายหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมแล้ว พบว่า ก่อน และหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ตาราง 10 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคม	$\bar{X}$		S		t
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	
1 ด้านการแสดงออกทางอารมณ์	18.67	28.75	4.08	4.88	7.56**
2 ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น	30.42	38.08	6.10	6.39	29.97**
3 ด้านการควบคุมอารมณ์	42.75	47.25	6.18	12.70	5.22**
4 ด้านการแสดงออกทางสังคม	28.92	35.25	7.13	7.63	10.03**
5 ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม	32.83	39.50	6.59	6.74	14.58**
6 ด้านการควบคุมทางสังคม	36.00	43.83	10.50	11.40	13.04**

$$**t_{(01, 11)} = 2.718$$

จากตาราง 10 พบว่าก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทักษะทางสังคมเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทักษะทางสังคมด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการแสดงออกทางสังคม ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม และด้านการควบคุมทางสังคม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) ทักษะทางสังคมของนักเรียน โดยมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม เพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่มีเพศ ลำดับการเกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะทางสังคมของนักเรียนแตกต่างกัน

3. นักเรียนมีทักษะทางสังคมสูงหลังจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 286 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 72 คน และคัดเลือกนักเรียนมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน
2. แบบสำรวจทักษะทางสังคม
3. โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นตอนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยใช้คะแนนจากแบบสำรวจทักษะทางสังคมโดยคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนทักษะทางสังคมตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 72 คน และคัดเลือกจากนักเรียนมาจำนวน 12 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

1.2 ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจทักษะทางสังคมเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร

2. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมจำนวน 12 ครั้ง

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสำรวจทักษะทางสังคมฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนน Pretest - Posttest ที่ได้จากการตอบแบบสำรวจทักษะทางสังคมมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) ทักษะทางสังคมของนักเรียนผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคำนวณค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร โดยคำนวณค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนจำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การทดสอบ (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

4. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้การทดสอบ (t - dependent) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้ามียังต่อไปนี้

1. ทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเพศชายและเพศหญิงมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ส่วนลำดับการเกิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นไม่มีทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ทักษะทางสังคมของนักเรียนเพศชายและเพศหญิงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทักษะทางสังคมของนักเรียนเมื่อจำแนกตามลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรวงธรรม กรุงเทพมหานคร มีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภายหลังจากเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

การอภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น และอยู่ในขั้นของการพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับโครงสร้างของสังคมตามความเป็นจริง เพื่อที่จะได้เข้าใจตนเอง และผู้อื่นในสังคมมากยิ่งขึ้น และเมื่อผ่านพ้นช่วงนี้ไปได้อย่างสมดุลแล้วในวัยผู้ใหญ่เด็กรุ่นเหล่านี้ก็จะมีบุคลิกภาพที่มั่นคง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี Psychosocial developmental stage ของแอร์ริคสัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540 : 40 อ้างอิงจาก Erikson, 1902) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีความสมดุลระหว่างการพบตนกับการไม่เข้าใจตนเอง จะพัฒนาความรู้สึกจงรักภักดีต่ออุดมคติ ปรัชญาชีวิต กลุ่มบุคคล ชุมชน ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ในขณะเดียวกันความรู้สึกจงรักภักดีนี้ก็จะส่งผลให้เด็กคลายความสับสนในตนเองจะช่วยให้เด็กผ่านพ้นช่วงวิกฤตในชีวิตไปได้ด้วยดี

เมื่อพิจารณาทักษะทางสังคมเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีทักษะทางสังคมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งทักษะทางสังคมดังกล่าวนี้ ได้แก่

การแสดงออกทางอารมณ์ คือ มีความสามารถในการแสดงอารมณ์ โดยการแสดงออกทางภาษาท่าทางได้อย่างเหมาะสม

ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น คือ มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่นทางภาษาท่าทาง

การควบคุมอารมณ์ คือ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองด้วยภาษาท่าทาง

การแสดงออกทางสังคม คือ มีความสามารถในการใช้คำพูด และท่าทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น

ความไวในการรับรู้ทางสังคม คือ มีความสามารถในการเข้าใจคำพูด และท่าทางในการสื่อสารของบุคคลอื่น

ด้านการควบคุมทางสังคม คือ มีความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับกาลเทศะ

2. ผลการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ลำดับการเกิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งทักษะทางสังคมของนักเรียนขึ้นอยู่กับเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนลำดับการเกิด และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 นั่นคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ส่วนใหญ่เพศหญิงจะมีลักษณะของความนุ่มนวล ละเอียดย่อน อ่อนไหว มีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจความรู้สึก หรือจิตใจของเพื่อนหรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ตลอดจนเพศหญิงมักจะแสดงความรู้สึกห่วงใย และชอบการอยู่ร่วมกัน ส่วนเพศชายจะมีลักษณะของความเข้มแข็ง หนักแน่น สามารถควบคุมตนเองได้ ไม่อ่อนไหว ก้าวร้าว ชอบใช้กำลัง ดังนั้นนักเรียนที่มีเพศต่างกัน จึงมีทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของริกจิโอ (Rigglo. 1989 : 16) ที่ทำการ ศึกษาทักษะทางสังคมโดยใช้ Social Skills Inventory พบว่า เพศหญิง และเพศชายมีทักษะทางสังคมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงจะมีคะแนนมากกว่าเพศชายในด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านการแสดงออกทางสังคม ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น และด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม ในขณะที่เพศชายจะมีคะแนนมากกว่าเพศหญิงในด้านการควบคุมอารมณ์ ซึ่งความแตกต่างในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า ผลคะแนนที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่าเพศหญิงและเพศชายมีทักษะทางสังคมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับครอมบี้ (Crombie. 1995 : 8) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประกอบที่สำคัญของการเกิดทักษะทางสังคมสืบเนื่องมาจากบทบาททางเพศใน ลักษณะของความเป็นหญิง เพราะเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ รอบข้าง

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่มีลำดับการเกิดต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบริเวณที่อยู่อาศัยของนักเรียนอยู่ในพื้นที่เขตชุมชนเดียวกันจึงมีสภาพ ความเป็นอยู่ที่เหมือน ๆ กัน ดังนั้นการปฏิบัติตนต่อกันตลอดจนการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ ย่อมที่จะ คล้ายคลึงกัน เนื่องจากนักเรียนเหล่านั้นได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมที่เหมือน ๆ กัน ดังนั้นลำดับการ เกิดแต่เพียงอย่างเดียวดังนั้นก็อาจกล่าวได้ว่า ลำดับการเกิดแต่เพียงอย่างเดียวอาจจะไม่มีผลต่อทักษะทาง สังคม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีจิตวิทยาปัจเจกบุคคลของแอตเลอร์ (แสงสุรีย์ สำอางค์กุล. 2543 : 23 ; อ้างอิง จากEwen, 1980 & Hergenbahn, 1990) ที่ได้เน้นอิทธิพลของลำดับการเกิดแต่เพียงอย่างเดียว เป็นแนวโน้มทั่วไป (general tendencies) ที่จะทำให้เกิดสภาพการณ์ทางพฤติกรรม และความรู้สึกต่าง ๆ ในเด็กได้ แต่ไม่จำเป็น จะต้องเกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบรรยากาศในครอบครัว และการปฏิบัติตัวของบิดามารดาเป็นสำคัญ

ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับการศึกษาของริกจิโอ (Rigglo. 1988 : Abstracts) ที่ได้ ทำการศึกษาผลของลำดับการเกิด และขนาดของครอบครัวที่มีต่อทักษะทางสังคม พบว่า ลำดับการเกิดที่แตก ต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อทักษะทางสังคม ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของมิลเลอร์ และมารูยามา (Miller and Maruyama. 1976 : 123 - 131) ที่พบว่าบุตรในลำดับอื่น ๆ มีทักษะทางสังคมมากกว่าบุตรคนโต

2.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้แบ่งช่วงระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไว้สูงเกินไป รวมถึงมาตร ฐาน และเกณฑ์ในการประเมินของแต่ละโรงเรียนนั้นแตกต่างกันออกไป ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้เป็นตัว แปรที่บ่งบอกถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในระดับหนึ่ง ถ้านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงก็จะเกิด ความภาคภูมิใจ ได้รับคำชมเชย และได้รับการยอมรับจากทุก ๆ คน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ ก็แสดงให้เห็นว่าไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียน ซึ่งอาจจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความขบข้องใจ กังวล และไม่ได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ ซึ่งอาจเกิดปัญหาการปรับตัว และขาดทักษะทางสังคมที่ดีในการอยู่ร่วม กัน

ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับการศึกษาของชินนิชัว ชื่นเนียม (2540 : 169) พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน จะมีการปรับตัวทางสังคมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับนฤมล สิริพันธ์. (2533 : 87) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกล้า แสดงออก และพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ซึ่งขัดแย้งกับพวงแก้ว โคจรานนท์. (2530 : 89 - 90) ที่พบว่า นัก เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีทักษะทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และ

ดีเซนา (Desena. 1964 : 145) ยังพบว่า เด็กที่มีผลการเรียนสูง มีความสามารถในการปรับตัวได้ดีและรวดเร็ว กว่าเด็กที่เรียนในระดับปานกลาง หรือระดับต่ำได้อย่างชัดเจน และสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับความกังวลใจ ต่าง ๆ ได้ดีด้วย นอกจากนี้สมคิด ไชยยันบุรณ์ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพบางด้าน ของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ พบว่า นักเรียนที่มี ความสามารถในการเรียนสูง มีความมั่นคงทางอารมณ์ดีกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ

3. จากการศึกษาผลของการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นหลัง จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายด้านของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะ ทางสังคม พบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะทางสังคมด้านการแสดงออกทางอารมณ์ ด้านความไวในการรับรู้ อารมณ์ผู้อื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการแสดงออกทางสังคม ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม และด้าน การควบคุมทางสังคม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ 2

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ทำให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม เพิ่มขึ้นทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า นักเรียนมีการเรียนรู้ที่เกิดจากการได้ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ กันอย่างใกล้ชิด เช่น การอภิปรายกลุ่มและร่วมแสดงความคิดเห็น การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกม ซึ่งนักเรียน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการที่นักเรียนต่างร่วมกันให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนนักเรียนแต่ละคนต่างได้เรียนรู้ถึงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลอื่น และสามารถเข้าใจความรู้สึก ความ ต้องการของตัวเองได้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคมของตนเองในด้านการแสดงออกทาง อารมณ์ ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ ด้านการแสดงออกทางสังคม ด้านความ ไวในการรับรู้ทางสังคม และด้านการควบคุมทางสังคมได้ดีขึ้น โดยนักเรียนสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้ อย่างเหมาะสม สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถใช้ ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สามารถเข้าใจภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง ในการสื่อสารของบุคคลอื่น และสามารถแสดงบทบาททางสังคมให้สอดคล้องกับกาลเทศะได้อย่างถูกต้องและ เหมาะสม

จากการสังเกตของผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนทุกคนมีความ สนใจและให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกลุ่มอย่างดียิ่ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ใน ครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่สนใจ และสมัครใจในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยสังเกตจาก ความรับผิดชอบในการตรงต่อเวลาเมื่อต้องเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ความตั้งใจในการ ทำกิจกรรม และจากการสนทนา ชักถามระหว่างการทำกิจกรรมในทุก ๆ ครั้ง

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของบัททอน (Button. 1974 : 1 - 2) ที่กล่าวว่า การจัดกิจ กรรมกลุ่มสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะส่งเสริมให้บุคคลได้เติบโต และพัฒนาโดยเน้นทักษะทางสังคม และ พัฒนาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเยาเวา เดชะคุปต์ (2517 : 128) พบว่า กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ และได้รับการฝึกฝนทักษะมนุษย สัมพันธ์ และทักษะทางสังคม ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียน และผู้สอนด้วย และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ไพโรจน์ ปานอยู่ (2539 : บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์มีพฤติกรรมเชิง จริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอังศุธร ถิ่นหลวง (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มทดลองด้วยกลุ่มสัมพันธ์มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอคามายน์ (Akamine, 1991 : 215) ที่นำการฝึกทักษะทางสังคมไปฝึกให้กับเด็กวัยรุ่นที่เพื่อนไม่ยอมรับ พบว่า การฝึกทักษะทางสังคมช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการเข้าสังคม และได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น และมีพฤติกรรมแสดงออกทางการพูดมากขึ้น และบัลเคเลย์ (Bulkeley, 1993 : 297) ได้ศึกษาการฝึกทักษะทางสังคมทั้งรายกลุ่ม และรายบุคคลของเด็กวัยรุ่นที่เตรียมตัวเข้าเรียนในโรงเรียน พบว่า การฝึกทักษะทางสังคมมีผลอย่างกว้างขวาง และเกิดประโยชน์ต่อการเตรียมตัวของเด็กวัยรุ่น

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า การเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ เนื่องจากกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เป็นประสบการณ์ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำ และได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีโอกาสแลกเปลี่ยน และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ในการร่วมกันอภิปราย ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมากขึ้น อีกทั้งการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ สังคม ทัศนคติ ความสนใจ และความเจริญงอกงามในด้านความรู้และทักษะของนักเรียนอีกด้วย ซึ่งประสบการณ์เช่นนี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถประเมินการเรียนรู้ และนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อตนเอง และปรับปรุงบุคลิกภาพตลอดจนพฤติกรรมไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูประจำชั้น และครูประจำวิชาต่าง ๆ สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้แก่ตัวเด็กได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู อาจารย์ที่สอดแทรกทักษะทางสังคมเข้าไปในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ทำการสอน

1.2 ในการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมควรระมัดระวังเรื่องการใช้เทคนิค การอภิปรายกลุ่ม เพราะถ้าเนื้อหาที่ใช้ประกอบการอภิปรายยาวจนเกินไปอาจจะทำให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มเกิดความเบื่อหน่าย และไม่ค่อยน่าสนใจเท่าที่ควร

1.3 ควรมีการศึกษาติดตามผลของการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมภายหลังการทดลองทุก ๆ 3 หรือ 6 เดือน ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของทักษะทางสังคมที่เกิดขึ้น

1.4 ผู้ที่จะนำวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมนั้นควรจะต้องศึกษาหลักการขั้นตอน วิธีดำเนินการอย่างละเอียด และควรมีประสบการณ์ หรือความชำนาญในการฝึกก่อนที่จะนำไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะทางสังคมในรูปแบบอื่น เช่น แบบสอบถามประเภทกำหนดสถานการณ์และตัวเลือก พร้อมทั้งสร้างแบบสังเกตในการประเมินทักษะทางสังคมในด้านที่สามารถสังเกตได้ และสร้างแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในด้านที่ไม่สามารถสังเกตได้

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเกิดทักษะทางสังคมของนักเรียน เช่น รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว บุคลิกภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาวิธีการอื่น ๆ ในการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม และการให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล เพื่อศึกษาว่าวิธีการดังกล่าวจะสามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนได้มากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา. (2535). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมบางประการกับบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิติกร มีทรัพย์. (2527). การพัฒนาวัยรุ่นและอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พญานิคอร์ardt.
- ขนิษฐา ชื่นนิยม. (2540). การปรับตัวทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีศรีธัญญา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมสันต์ พุ่มพงษ์. (2536). ผลของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความรับผิดชอบต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านท่าไม้ จังหวัดชัยนาท. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร จันทรศุกุล. (2530). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- จงบกลณี ดุษฎีเจริญ. (2540). สัมพันธภาพของวัยรุ่นกับบิดามารดา การเห็นคุณค่าในตนเองกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (อนามัยครอบครัว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- จริยกุล ตรีสวรรณ. (2542). การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จวีร์วรรณ วัฒนจิตพงศ์. (2537). เปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านไร่พัฒนา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จำเนียร โชติช่วง. (2521). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูชัย สมितिไกร. (2527). สรุปคำบรรยายวิชาการฝึกงานด้านการให้คำปรึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐวดี วิจิธรรม. (2539). ทศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการสมรสของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (เอกจิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เดโช สวานานนท์. (2519). "การปรับตัว" จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- ทศพร มณีศรีชา. (2532). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิศนา แคมณี. (2522). กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 กรุงเทพฯ : บุรพาการพิมพ์.
- ทัศนีย์ นักบรรเลง. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการมีสัจการแห่งตนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2535 วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ธัญญ์ วรรณโชติ. (2536). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรี
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนเรศวรที่เข้าเรียนด้วยการสอบคัดเลือกจากทบวงมหาวิทยาลัยและสอบคัด
เลือกจากระบบโควต้า ปีการศึกษา 2535. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล สิริวิฑูรย์. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง
ลำดับการเกิด เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิภา นิธยาณ. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- นิภาพรรณ โสมนะพันธ์. (2525). เปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุตรตามลำดับการเกิด การอบรมเลี้ยงดูและ
สถานภาพทางเศรษฐกิจ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปราชญาปณ์ กัณเฑเธร. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการตอบสนองระหว่างบุคคล ความ
เกรงใจและการปรับตัว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). ผลของการใช้เกมและการละเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะ
ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ จันทรเพ็ญ. (2522). ลำดับการเกิดและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(จิตวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- ปาริชาติ โชคพิพัฒน์. (2538). การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับ
การฝึกโดยชุดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคม การฝึกตามโครงการ และการฝึกตามคู่มือครู.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงแก้ว โคจรานนท์. (2530). บุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6
ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การ
ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ :
สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ ปานอยู่. (2536). ผลของการสอนโดยใช้กลุ่มสัมพันธ์กับวิธีสอนตามปกติที่มีต่อพฤติกรรมเชิง
จริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2517). ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.

- รัชนี้ วารินทร์. (2531). การศึกษาลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง กับการอบรมเลี้ยงดู. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ระวีวรรณ วุฒิประเสริฐ. (2526). ความรู้เจตคติและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องเพศของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ประชากรศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี ทาผัด. (2532). ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญาณินทร์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฟิลิปปินส์. ถ่ายเอกสาร.
- ละเอียด ชูประยูร. (2523, เมษายน). "การฝึกฝนทักษะการแสดงออกทางสังคม" วารสารจิตวิทยาคลินิก 11(1) : 51.
- วารี ถิระจิตร. (2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา เทพยา. (2524). มนุษย์สัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.
- วิลาลักษณ์ ชวัลลสี. (2542, สิงหาคม). "การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน" วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1) : 40.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2528, กุมภาพันธ์ - มีนาคม). "คำเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้". ข่าวสารการวิจัยศึกษา. 18 (3) : 9
- วีณา วโรตมะวิชญ. (2530). กลวิธีการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่ : ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิลลภา จันทรเพ็ญ. (2527). ปัจจัยจัดสรรที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริเพิ่ม เชาวน์ศิลป์. (2543). การปรับพฤติกรรมความวิตกกังวลทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมคิด ไชยยันบุรณ์. (2520). การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพบางด้านของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2540). การพัฒนาทักษะทางสังคม. เอกสารในการอบรมหลักสูตรการพัฒนาทักษะทางสังคม. 30 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2540 ณ โรงพยาบาลวิทยุรักษ์ จังหวัดปทุมธานี.
- สมใจ ลักษณะ. (2529, มิถุนายน - กรกฎาคม). "เทคนิคการผสมผสานทักษะทางสังคมกับการฟังตนเอง เพื่อให้นักเรียนแก้ปัญหาส่วนตัวได้" วารสารแนะแนว. 20(105) : 14 - 17.

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา. หน่วยที่ 11 - 15 มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพมหานคร : หนึ่งเจ็ดการพิมพ์.
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุนีย์ ธีรดากร. (2526). จิตพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูพระนคร
- แสงสุรีย์ ลำอาก์กุล. (2543). จิตวิทยาบุคลิกภาพยุคสหวรรษ เล่ม 3 พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่ :
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. (2526). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด.
- हररषा गंगुलपुर्ण. (2541). ผลของการฝึกควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลด
พฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนรรฆพร ศรีวิลัย. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพด้านแสดงตัว - เก็บตัว ความวิตกกังวลกับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2531 จังหวัดเชียงราย. ปรินญาณินพนธ์
กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อรสา จรูญธรรม. (2527). ผลของลำดับที่การเกิด ขนาดของครอบครัวและช่วงที่ห่างของบุตรที่มีต่อระดับ
เชาวน์ปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสกลนคร : การสอบทฤษฎีเชาวน์ปัญญา
ของชายันและมากัส. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อังศุธร ถิ่นหลวง. (2542). ผลของการใช้กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดภาชี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการ
แนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2530). การศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความ
สามารถ กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ. รายงานการวิจัยฉบับที่ 39 สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉา ศรีสุพหล. (2534). ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อ
มนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Akamine, H.S. (1991). Ethnicity as A Mediator of Social Skill (Japanese American). *Dissertation
Abstracts International*, 525.
- Barbara, Ann. (1992). Parental influences on the Academic Achievement of the Severely
Emotionally Disturbed Adolescent : A Needs Assessment. *Dissertation Abstracts Online*.
- Baron, Brigid Jessica Sara. (1993). "Collaborative Problem Solving : Is Team Performance Greater
than What is Expected from the Most Competent Member?". *Dissertation Abstracts
International*. 53 (08) : 4389 B.

- Bulkeley, Richard. (1993). "Social Skills Training with Young Adolescent : Group and Individual Approachs in A School Setting," *Dissertation Abstracts International*. 53 (10) : 297.
- Button, Leslie. (1974). *Development Group Work with Adolescents*. London : University of London Press Ltd.,
- Cartledge, Gwendolyn. (1995). *Teaching Social Skills to Children and Youth*. Massachusetts : U.S.A.
- Corey Gered. (2001). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. California. Brooks-Cole.
- Crombie, G. (1988). Gender Differences: Implications for Social Skills Assessment and Training. *Journal of Clinical Child Psychology*. 17(9) : 116-120.
- Desena, Paul A. "The Role of Consistency in Identifying Characteristics of Three Levels of Achievement." *Personal and Guidance Journal*. 43(10) : 415.
- Goleman, Daniel. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York : Bantam Books.
- Jarolimek, J. (1967). *Social Studies in Elementary Education*. New York : The Macmillan Company.
- Joyce, B.R. (1972). *New Strategies for Social Education*. Chicago : Science Research Associates.
- Judith Conger C. (1992). *The Eleventh Mental Measurement Yearbook*. Lincoln : U.S.A.
- Kaplan, Louis. (1959). *Mental Health and Human Relation in Education*. New York : Harper & Brothers. Publishers. 76.
- Keiko Ann Rosalie. (1990). Stress and Coping Skills for Elementary School Children : A Comparative study on the Relative Effectiveness of A Social Skills Training Program and A Problem - solving Skills Training Program. *Dissertation Abstracts International*. 51 (2) : 415 - A
- Miller, and Maruyama, (1976). "Ordinal Position and Peer Popularity". *Journal of Personality and Social Psychology*. 33 (11) : 123 - 131.
- Nuttal, Eva Vazquez and et al. (1976). "The Effects of Family Size, Birth Order, Sibling Separation And Crowding on the Academic Achievement of Boys and Girls," *American Education Research Journal*. 13(4) : 217.
- Patterson, C.H. (1973). *Theories of Counseling and Psychotherapy*. New York : Harper and Row Publishers.
- Riggio, R.E. (1988). Effects of Birth Order and Family Size upon social skills. *Dissertation Abstracts Online*.
- _____. (1989). *Social Skills Inventory Manual California* : Consulting Psychologists Press, Inc.
- Susan, Sheridan M. (1992). *The Eleventh Mental Measurement Yearbook*. Lincoln : U.S.A.
- Thurstone, John R, Fulhuson, John F, and Benning, James J. "Aggressive Classroom Behavior and School Achievement," *Journal of Special Education*. 4(4) : 431-439.

- Welty, Kimberly and Sharon, EdWards. (1993). "The Role of A Meta - Facilitator and The Use of Videotape in Group Dynamics Trainings. *Master Abstract International*. 31 (2) : 548 ; Summer.
- Whittenberg, Traci Lee. (1995). " A Comparison of the Effects of Self-control versus Social Skills Training with Socially Anxious Children ", *Dissertation Abstracts International*. 55 (7) : 1884 - A.
- Zimbardo, Philip. G. (1977). *Shyness. What it is What to Do About It*. Philippines : Addison-Wesley Publishing Company.,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- แบบสอบถาม และแบบสำรวจที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
- รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
- คุณภาพเครื่องมือ

ที่ ทม 1012/

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศันสนีย์ นาคะสนธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้ห้องประชุม สว่าง-ทองอยู่ นาควัชร และขอให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 100 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนธันวาคม 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศันสนีย์ นาคะสนธิ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทบ 1012/ 5915

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ ธันวาคม 2544

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวคันสนีย์ นาคะสนธิ์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และ ขอให้ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 ห้องเรียน ตอบแบบสอบถามการศึกษาและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม กรุงเทพมหานคร ในระหว่าง เดือนธันวาคม 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวคันสนีย์ นาคะสนธิ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 664-1000 ต่อ 5726, 5644

โทรสาร 258-4119

ม.2 ห้อง

เลขที่

ตอนที่ 1

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างต่อไปนี้

1. เพศ

☐ ชาย☐ หญิง

2. ลำดับการเกิด

2.1 นักเรียนมีพี่น้องร่วมบิดา - มารดา (นับรวมตัว of นักเรียนด้วย) จำนวนทั้งหมด
(.....) คน

2.2 นักเรียนเป็นบุตร คนที่ (.....) ของครอบครัว

3. คะแนนเฉลี่ยสะสม (G.P.A.) ของนักเรียนในเทอมที่ผ่านมา

☐ ต่ำกว่า 2.00 ลงมา☐ ตั้งแต่ 2.00 - 2.99☐ ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

แบบสำรวจทักษะทางสังคม

คำชี้แจง

ขอให้นักเรียนอ่านข้อคำถามต่อไปนี้ จากนั้นให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่คิดว่าตรงกับความเป็นจริงกับตัวนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อเดียว และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

ไม่จริงเลย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนเลย
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ค่อยตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนเท่าใดนัก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนพอประมาณ
ส่วนใหญ่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากพอสมควร
จริงมากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
	<u>ด้านการแสดงออกทางอารมณ์</u>					
1	เวลาฉันรู้สึกเศร้าเสียใจ คนที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับฉันก็จะเศร้าเสียใจไปด้วย.....					
2	เพื่อน ๆ บอกเสมอว่าฉันชอบแสดงออกทางสายตา.....					
3	ฉันไม่ค่อยได้แสดงความโกรธ.....					
4	เวลาพูดคุยกับเพื่อน ๆ ฉันจะถูกเนื้อต้องตัวเพื่อนไปด้วย.....					
5	ฉันสามารถทำให้บรรยากาศของงานเลี้ยงที่น่าเบื่อมีชีวิตชีวาขึ้นมาได้.....					
6	ฉันไม่ชอบเป็นจุดสนใจ.....					
7	ฉันไม่ค่อยแสดงความรู้สึก หรืออารมณ์ออกมา.....					
8	เวลาโกรธฉันไม่เคยตะโกน หรือหวีดร้อง.....					
	<u>ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น</u>					
9	เวลาที่คนอื่นพูด ฉันก็จะตั้งใจฟังและสังเกตท่าทางของเขาไปด้วย.....					
10	มีคนเพียงไม่กี่คนที่มีความรู้สึกอ่อนไหว และเห็นอกเห็นใจคนอื่น ๆ อย่างฉัน.....					
11	ในงานเลี้ยงสังสรรค์ ฉันสามารถบอกได้ทันทีว่ามีใครกำลังสนใจฉัน.....					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
12	<u>ด้านความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น (ต่อ)</u> ฉันอยากรู้ว่า จะทำอะไรจึงจะทำให้คนอื่น สนใจ.....					
13	ฉันสามารถบอกลักษณะนิสัยของคนได้ โดยดู จากสิ่งที่คน ๆ นั้นได้ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น.....					
14 ✓	ฉันสามารถล่วงรู้ความรู้สึกที่แท้จริงของ คนอื่นได้เสมอ แม้ว่าคนเหล่านั้นจะพยายาม ปิดบังซ่อนเร้นเอาไว้.....					
15	ฉันสามารถบอกบุคลิกลักษณะของคนที่ไม่ รู้จักเป็นครั้งแรกได้อย่างถูกต้อง.....					
16	สิ่งหนึ่งที่ฉันชอบคือการได้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ					
17	ฉันไม่ชอบเวลาที่คนอื่นมาเล่าปัญหาของเขา ให้ฉันฟัง.....					
18	ในบางครั้งฉันร้องไห้เมื่อดูภาพยนตร์เศร้า.....					
19	ไม่ใช่เรื่องยุ่งยากสำหรับฉันที่จะปลอบใจผู้ที่ กำลังเศร้า เสียใจ.....					
20	ฉันสามารถเฝ้ามองดูผู้คนทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จัก.....					
21	บ่อยครั้งที่มีคนบอกว่า ฉันเป็นคนอ่อนไหว และเห็นอกเห็นใจคนอื่น ๆ					
22	ในขณะที่เพื่อนโกรธ อารมณ์เสีย พวกเขาจะ มาหาฉันเพื่อให้ช่วยเป็นคนปลอบใจ.....					
23	<u>ด้านการควบคุมอารมณ์</u> คนที่ฉันไม่ชอบ เขาจะต้อกว่าฉันไม่ชอบเขา แม้ว่าฉันจะพยายามซ่อนความรู้สึกนั้นไว้.....					
24	คนอื่นสามารถรู้ได้ทันทีว่าฉันเขินอาย จาก การแสดงออกทางใบหน้าของฉัน.....					
25 ✓	ฉันไม่ค่อยมีความสามารถในการควบคุม อารมณ์ของตนเอง.....					
26	ฉันสามารถซ่อนความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง					
27	ฉันสามารถทำหน้าตาเฉยๆ ได้แม้ว่าเพื่อน ๆ จะพยายามทำให้ฉันยิ้ม หรือหัวเราะ.....					
28	เป็นสิ่งที่ยากมากที่จะควบคุมอารมณ์ของ ตัวเอง.....					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
	<u>ด้านการควบคุมอารมณ์ (ต่อ)</u>					
29	แม้ในขณะที่ฉันเสียใจ ฉันก็สามารถที่จะแสดง ท่าทีสงบนิ่งได้.....					
30	ปกติฉันสามารถปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม และการกระทำต่าง ๆ ได้ตามกลุ่ม ที่ฉันอยู่ร่วมด้วย.....					
31	ขณะที่ฉันรู้สึกกลัดกลุ้ม ฉันก็สามารถซ่อน ความรู้สึกได้โดยไม่มีใครรู้.....					
32	ฉันสามารถแสดงท่าทีสนุกสนานในงานเลี้ยง สังสรรค์ได้ แม้ว่าจริง ๆ แล้วฉันไม่รู้สึกสนุก เลย.....					
33	เป็นเรื่องยากมากที่ฉันจะปิดบังอารมณ์ที่ รุนแรงของตนเอง.....					
34	ฉันสามารถแกล้งทำเป็นโกรธได้โดยง่าย แม้ว่าฉันกำลังมีความสุข.....					
35	คนอื่นสามารถอ่านความรู้สึกของฉันได้เสมอ แม้ว่าฉันจะพยายามซ่อนความรู้สึกนั้นไว้.....					
36	ฉันสามารถทำให้ตัวเองมีความสุขหรือทุกข์ได้ ภายใน 1 นาที					
	<u>ด้านการแสดงออกทางสังคม</u>					
37	ฉันชอบจัดงานสังสรรค์.....					
38	ต้องใช้เวลาพอสมควร เขาจึงจะรู้จักฉันดี.....					
39	ฉันชอบเข้าสังคมกับเพื่อน ๆ					
40	ฉันชอบงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนเป็นจำนวน มาก.....					
41	เวลาว่างฉันก็เข้าไปร่วมสนุกสนาน เฮฮาด้วย.....					
42	บ่อยครั้งที่ฉันจะแนะนำตัวเองกับคน แปลกหน้าก่อน.....					
43	โดยปกติฉันจะเป็นฝ่ายเริ่มต้นพูดคุย.....					
44	ในการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ฉันจะแสดงท่าทาง ประกอบเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่อง นั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น.....					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
	<u>ด้านการแสดงออกทางสังคม (ต่อ)</u>					
45	เวลาอภิปราย ฉันจะมีส่วนร่วมในการพูด แสดงความคิดเห็นเป็นอย่างมาก.....					
46	ฉันรู้สึกสนุกสนานที่ได้พูดคุยกับผู้คนมาก หน้าหลายตาเวลาอยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์.....					
47	ฉันเป็นคนขี้อาย.....					
48	ฉันรู้สึกสนุกสนานที่ได้ไปในงานเลี้ยงใหญ่ๆ โต ๆ และพบปะผู้คนมากหน้าหลายตา.....					
49	ฉันรู้สึกไม่ชอบพูดกับคนแปลกหน้า จนกว่า เขาจะเป็นฝ่ายพูดกับฉันก่อน.....					
50	เวลาอยู่ในงานเลี้ยงสังสรรค์ ฉันค่อนข้างจะ โดดเด่น.....					
51	ไม่ว่าจะคุยเรื่องอะไร ฉันก็สามารถคุยได้ทุก เรื่องเป็นชั่วโมง ๆ.....					
	<u>ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม</u>					
52	ฉันไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อคำวิจารณ์หรือการ ว่ากล่าวตีสอนใด					
53	สิ่งที่สร้างความพึงพอใจ และความเจ็บปวดให้ กับฉันมากที่สุดก็คือผู้คน.....					
54	เมื่อมีการอภิปรายเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ การเมือง ฉันจะร่วมอภิปรายมากกว่านั่งฟัง และวิเคราะห์ว่าใครพูดอะไร.....					
55	อารมณ์ของบุคคลอื่น ๆ มีอิทธิพลต่อฉัน.....					
56	บางสถานการณ์ฉันรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสิ่งที่ฉัน ทำหรือพูดว่าถูกต้องหรือไม่.....					
57	ฉันรู้สึกว่า ฉันคิดมากในเรื่องที่คนอื่นพูด เกี่ยวกับตัวฉัน.....					
58	สิ่งที่คนอื่นคิดเกี่ยวกับตัวฉันแทบจะไม่มีผล กระทบอะไรต่อตัวฉัน.....					
59	ฉันมักกังวลว่าสิ่งที่ฉันพูด อาจจะทำให้คนอื่น เข้าใจผิด.....					
60	ตลอดเวลาที่ฉันเติบโตมา พ่อแม่ของฉันให้ ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องมรรยาทที่ดี.....					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
61	<u>ด้านความไวในการรับรู้ทางสังคม (ต่อ)</u> ไม่ว่าใครก็ตามที่มายืมให้ หรือทำหน้าที่กับ ฉัน ฉันก็จะเกิดความรู้สึกอย่างรุนแรง.....					
62	ฉันรู้สึกหงุดหงิดกับคำวิพากษ์วิจารณ์ของ คนอื่น.....					
63	การทำให้คนนิยมชมชอบในตัวฉันเป็นเรื่อง สำคัญ.....					
64	ฉันรู้สึกหวาดกลัว ถ้าฉันคิดว่ามีใครบางคน กำลังจ้องมองฉันอยู่.....					
65	โดยปกติฉันจะกังวลในเรื่องการสร้าง ความ ประทับใจให้แก่บุคคลอื่น.....					
66	ฉันรู้สึกกังวลบ่อย ๆ ว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร เกี่ยวกับตัวฉัน.....					
67	<u>ด้านการควบคุมทางสังคม</u> ไม่ว่าจะอยู่กับเด็ก ผู้ใหญ่ คนรวยหรือคนจน ฉันก็สามารถทำตามสบายได้.....					
68	เวลาฉันอยู่ในกลุ่มเพื่อน ฉันมักจะเป็นผู้พูด แทนคนในกลุ่ม.....					
69	เวลาฉันพูดเรื่องส่วนตัว ฉันไม่ค่อยกล้าสบตา คนอื่น.....					
70	ฉันไม่ค่อยมีความสามารถเกี่ยวกับการกล่าว สุนทรพจน์ในโอกาสต่าง ๆ					
71	ฉันรู้สึกลำบากใจเวลาต้องพูดต่อหน้าคน จำนวนมาก ๆ					
72	เวลาอยู่ในกลุ่มคนอื่น ฉันรู้สึกหนักใจไม่ว่า จะพูดอะไรดี.....					
73	โดยปกติฉันมีความสามารถในการเป็นผู้นำใน การอภิปรายกลุ่ม.....					
74	ฉันรู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องอยู่ท่ามกลางกลุ่มคน ที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างจากฉัน.....					
75	ฉันไม่ค่อยมีความสุขเวลาไปร่วมงานสังสรรค์ ต่าง ๆ					

ข้อ	ข้อความ	ไม่จริง เลย	จริง น้อย	จริง บ้าง	ส่วนใหญ่ จริง	จริง มากที่สุด
76	<u>ด้านการควบคุมทางสังคม (ต่อ)</u> ฉันรู้สึกว่าฉันเป็นส่วนเกินเมื่อเข้าไปร่วมงาน สังสรรค์ของบุคคลสำคัญ ๆ					
77	เมื่ออยู่ท่ามกลางคนที่มีฐานะทางสังคม แตกต่างกัน ฉันสังเกตว่าแต่ละคนต่างรู้สึก อึดอัด รวมทั้งตัวฉันด้วย.....					
78	ฉันจะพูดผิดๆ ถูกๆ เวลาที่พูดกับคนที่ฉันไม่ คุ้นเคย.....					
79	ฉันจะได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มอยู่เสมอ..					
80	เวลาเข้าสังคม ฉันรู้สึกเขิน ๆ					
81	ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใด ฉันก็สามารถปรับตัว ได้.....					

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทา สู้รักษา
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง
ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสำรวจทักษะทางสังคม

ข้อที่	t	ข้อที่	t	ข้อที่	t
1	3.19	28	4.48	55	3.95
2	3.26	29	2.77	56	9.04
3	2.36	30	6.80	57	12.50
4	2.43	31	6.80	58	13.20
5	4.30	32	9.61	59	10.40
6	3.58	33	8.62	60	12.50
7	2.25	34	7.87	61	5.84
8	2.24	35	11.2	62	8.37
9	3.55	36	7.06	63	10.50
10	6.25	37	9.99	64	10.70
11	3.58	38	5.13	65	11.90
12	3.51	39	9.85	66	10.30
13	7.25	40	12.70	67	11.40
14	5.39	41	14.20	68	16.70
15	3.99	42	10.80	69	15.00
16	4.99	43	11.50	70	9.50
17	4.67	44	9.03	71	13.10
18	1.96	45	10.90	72	11.90
19	6.16	46	14.00	73	11.20
20	6.50	47	9.95	74	10.60
21	7.40	48	13.30	75	17.20
22	6.00	49	7.61	76	11.50
23	2.08	50	11.90	77	13.00
24	2.74	51	14.60	78	10.20
25	3.77	52	7.55	79	9.42
26	5.14	53	5.69	80	13.10
27	4.43	54	10.60	81	14.30

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .80

ภาคผนวก ข

- โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้ผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มได้ทำความรู้จักกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการฝึก ลักษณะการฝึก บทบาทหน้าที่ของนักเรียน รวมทั้งวันเวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำความรู้จักกันโดยให้นั่งล้อมกันเป็นวงกลมแล้วให้นักเรียนลุกขึ้นแนะนำตัวเองที่ละคนด้วยการบอกชื่อ - นามสกุลจริง พร้อมชื่อเล่น ด้วยเสียงดังฟังชัด 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยด้วยการทำกิจกรรม " ลมเพ ลมพัด " 4. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกกับนักเรียนทุกคน และชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจ และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยให้นักเรียนยกมือถามทีละคน และในขณะที่เพื่อนพูดต้องให้เกียรติโดยการฟังเพื่อนด้วย หลังจากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน
2	การแสดงออกทางอารมณ์	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้ และอธิบายลักษณะของอารมณ์สุข เศร้า กลัว โกรธ ได้ 2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม	1. <u>ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียนในเรื่องของอารมณ์ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ 4 คน แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตัวเอง 1.3 ผู้วิจัยแจกภาพชิ้นส่วนประกอบลักษณะอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดให้ทั้ง 3 กลุ่ม 1.4 ผู้วิจัยกำหนดเหตุการณ์ขึ้นมา 4 เหตุการณ์ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแข่งขันกันประกอบภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับภาพ 2. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนกลุ่มที่ประกอบภาพเสร็จเร็วที่สุดออกมาแสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับภาพที่ประกอบได้ 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ออกมาแสดง ร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะอารมณ์ที่เพื่อนแสดงว่าเหมาะสม สอดคล้องกับภาพหรือไม่

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การแสดงออกทางอารมณ์	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม	2.3 ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่าได้แง่คิดอะไรบ้างจากกิจกรรม 3.2 ให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์เรื่อง " ข้าวมันไก่ " ให้นักเรียนฟัง 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 3 คน เพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติ 1.4 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติทั้ง 3 สถานการณ์ ให้นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจก่อนที่จะแสดง <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนอภิปรายเหตุการณ์ที่เพื่อแสดงทั้ง 3 สถานการณ์ว่าแตกต่างกันอย่างไร และเหตุการณ์ใดเหมาะสมที่สุด <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่าได้แง่คิดอะไรบ้างจากการทำกิจกรรม และสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อดีของการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันอย่างอิสระ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของความไวในการรับรู้อารมณ์ และความรู้สึกของผู้อื่น	<u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติเรื่อง " เธอเป็นอะไรหรือเปล่า " จำนวน 6 คน 1.2 ให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้น เรื่อง " เธอเป็นอะไรหรือเปล่า " 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงแต่ละคนอ่านทำความเข้าใจกับบทบาทที่ได้รับ 1.4 ให้นักเรียนเริ่มแสดงบทบาทสมมติโดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ดังต่อไปนี้ 2.1.1 ถ้านักเรียนเป็นจันทร์ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร 2.1.2 นักเรียนคิดว่ามานีรู้สึกอย่างไร เมื่อสังเกตเห็นว่าจันทร์ไม่สบายใจ และนักเรียนคิดว่ามานีเป็นคนอย่างไร 2.1.3 มานะ ชูใจ เพชร วีระ ทำสิ่งที่ดีหรือไม่ และถ้านักเรียน นักเรียนจะอย่างไร 2.1.4 นักเรียนอยากให้เพื่อปฏิบัติอย่างไรกับตนเอง <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึง การมีความรู้สึกไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น 3.2 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการรู้จักสนใจ และเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ว่ามีความสำคัญอย่างไร มีผลดีอย่างไร เพื่อเอาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันให้ข้อเสนอแนะร่วมกับสมาชิกในกลุ่มถึงผลของการทำกิจกรรมในครั้งนี้
5	การควบคุมอารมณ์	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักและยอมรับอารมณ์ของตนเองมากขึ้น	<u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเกม " เสือยิ้มยาก "

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
6	การควบคุม อารมณ์	1. เพื่อให้นักเรียน สามารถควบคุมอารมณ์ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม	1.2 ผู้วิจัยสนทนากลุ่มกับนักเรียนเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ของตนเอง 1.3 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม และแจกเอกสารเรื่อง " เพราะเข้าใจจึงไม่โกรธ " ให้แต่ละกลุ่มทำการศึกษา <u>2. ชั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากเรื่องนี้ และส่งตัวแทนกลุ่มละ 1 คนออกมารายงานหน้าชั้น 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วนกันวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของข้อเสียของความโกรธ <u>3. ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวความคิดที่ได้จากการวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน 3.2 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับผลดีของการควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ของตนเองได้อย่างเหมาะสม 3.3 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ <u>4. ชั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากการทำกิจกรรม <u>1. ชั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึงการเข้าร่วมทำกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับฉลากเลือกหัวข้อที่จะอภิปราย ซึ่งมีหัวข้อ ดังนี้ 1.3.1 หนูแดงมีท่าทางเซื่องซึม เสียใจที่นกแก้วตัวโปรดหนีไปจากกรง จึงไม่ยอมทานข้าว และไม่ยอมพูดกับใครทั้งวันเลย 1.3.2 กระต่ายมีหน้าบานที่ตัวเองสอบได้เกรด 4 ทุกวิชา จึงทำท่าเยาะเย้ยเพื่อนที่สอบตก 2 วิชา แล้วเดินหนีไปอย่างสะใจ 1.3.3 สมศักดิ์มีอาการสั่น หน้าแดง และประหม่าเมื่อคุณครูให้ออกมาพูดหน้าชั้น จึงแกล้งเป็นลมให้เพื่อนพาไปห้องพยาบาล

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
7	การแสดงออกทางสังคม	1. เพื่อให้นักเรียนได้คำนึงถึงความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ทางสังคมได้อย่างถูกต้อง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์	1.3.4 ภาดลท่าทางจนเจียวที่ฉัตรชัยลิมเอารายงานของกลุ่มมาส่ง จึงเดินเข้าไปผลักฉัตรชัยลงอย่างแรง <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายว่าพฤติกรรมของตัวละครแต่ละคนที่แสดงออก เหมาะสมและถูกต้อง หรือไม่ และมีวิธีการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้อย่างไร <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ให้นักเรียนสรุปโดยรวบรวมแนวความคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการควบคุมอารมณ์ที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเกม " ปฏิบัติตามคำสั่ง " 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์เรื่อง " เชียร์ลีดเดอร์ " ให้นักเรียนฟัง 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง " เชียร์ลีดเดอร์ " จำนวน 6 คน 1.4 ผู้วิจัยแบ่งอาสาสมัครออกเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 3 คน 1.5 แจกบทบาทสมมติให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อทำการศึกษาในบทบาทที่ตนต้องแสดง โดยให้เวลาแสดงกลุ่มละ 10 นาที <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน เพื่อทำการวิเคราะห์ร่วมกันในหัวข้อ 2.1.1 นักเรียนกลุ่มใดที่มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม 2.1.2 การแสดงออกของบุคคลใดในสถานการณ์ที่เหมาะสม และน่าชมเชย

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	ความไวในการรับรู้ทางสังคม	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความไวในการรับรู้ทางสังคม 2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ถึงประโยชน์และความสำคัญของความไวในการรับรู้ทางสังคม	2.1.3 บุคคลใดที่ควรปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เพราะเหตุใด 2.2 ส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายให้เพื่อน ๆ ฟัง <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 นักเรียนรวบรวมแง่คิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน 3.2 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรม <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความไวในการรับรู้ทางสังคม 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง " มองอย่างห่วงใย " ให้นักเรียนฟัง 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทในสถานการณ์จำลอง จำนวน 5 คน 1.4 แจกเอกสารสถานการณ์จำลอง และบทบาทให้อาสาสมัครเพื่อศึกษา และทำความเข้าใจในบทบาท 1.5 ให้นักเรียนที่ไม่ได้เป็นผู้แสดงช่วยกันจัดฉากให้เหมือนสถานการณ์จริง 1.6 ให้นักเรียนที่จะทำการแสดงแนะนำบทบาทของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง ก่อนทำการแสดง โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน เพื่อช่วยกันวิเคราะห์ และหาค้นหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม ในมีประเด็นที่สำคัญ ๆ 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการวิเคราะห์ภายในกลุ่มให้เพื่อน ๆ ฟัง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	การควบคุมทางสังคม	1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของบทบาททางสังคม และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ	<u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแง่คิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง " มองอย่างห่วงใย " ตลอดจนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเป็นคนที่มีความไวในการรับรู้ทางสังคม รับรู้อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของคนรอบ ๆ ข้างตัวนักเรียน 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันจากการอภิปรายกลุ่ม <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลมและแจกกระดาษขนาด 3 "x 5 " ให้นักเรียนทุกคน ๆ ละ 3 แผ่น และให้นักเรียนเขียนบทบาท หน้าที่ ของแต่ละคนในปัจจุบันลงในกระดาษ ต่อแผ่นต่อหนึ่งบทบาท 1.2 ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าบทบาท หรือหน้าที่ใดที่นักเรียนคิดว่ายังแสดงออกได้ไม่ดี และ ต้องการปรับปรุงมากที่สุด ให้ทั้งกระดาษที่เขียนบทบาทนั้น ๆ ออกมา <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดตนเองจึงเลือกที่จะต้องการปรับปรุงพฤติกรรมในบทบาทนั้น ๆ โดยเริ่มวิเคราะห์จากทางขวามือของผู้วิจัย ไปจนครบทั้ง 12 คน 2.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนคนอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นในพฤติกรรมที่นักเรียนคนนั้น ๆ ต้องการที่จะปรับปรุง <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้ 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์ของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และถูกต้องกับกาลเทศะ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน 3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการร่วมกันอภิปราย และจากการสรุปของผู้วิจัยเกี่ยวกับการแสดงบทบาททางสังคม ในแต่ละบทบาทไปประยุกต์ใช้ และปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียนให้สอดคล้องกับกาลเทศะมากยิ่งขึ้น

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
10	การควบคุมทางสังคม	1. เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถแสดงบทบาททางสังคมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	<u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำกิจกรรม 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันหลังจากการทำกิจกรรม <u>1. ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการถามถึงการทำกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์เรื่อง " เด็กเอ๋ย เด็กดี " ให้นักเรียนฟัง 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติอย่างอิสระ จำนวน 4 คน 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครประชุม ปรึกษาหารือ และทำความเข้าใจในสถานการณ์เพื่อแบ่งบทบาทในการแสดง โดยให้เวลาในการแสดงประมาณ 20 นาที <u>2. ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ต่อไปนี้ 2.1.1 พฤติกรรมที่เพื่อนได้แสดงออกตามเหตุการณ์นั้นเหมาะสมหรือไม่ 2.1.2 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์นี้นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร <u>3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปว่าได้อะไรจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ และจะเอาไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้อย่างไร 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงประโยชน์ของการรู้จักแสดงบทบาท พฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะที่ควรปฏิบัติต่อสังคม <u>4. ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำกิจกรรม 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
11	ทักษะทางสังคม	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักแสดงออกทางอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสังเกตเพื่อเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของคนอื่นๆ ในสังคมรอบข้างตัวนักเรียน 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการมีทักษะทางสังคมในชีวิตประจำวัน	1. <u>ขั้นการมีส่วนร่วม</u> 1.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติ 1.2 ผู้วิจัยเล่าเหตุการณ์เรื่อง " มีเธอ มีฉัน " ให้นักเรียนฟัง 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงอ่านเพื่อทำความเข้าใจในเหตุการณ์ และบทบาท 1.4 ผู้วิจัยให้นักแสดงเริ่มแสดงบทบาทอย่างอิสระ และให้เวลาในการแสดงประมาณ 20 นาที 2. <u>ขั้นวิเคราะห์</u> 2.1 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายผลจากการที่เพื่อนออกมาแสดงบทบาทสมมติ 3. <u>ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ</u> 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนอภิปรายร่วมกัน 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงความสำคัญ และความจำเป็นของการมีทักษะทางสังคมในชีวิตประจำวัน 4. <u>ขั้นประเมินผล</u> 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน
12	ปัจเจกนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำกิจกรรม " ชองความดี " ดังนี้ 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลม โดยหันหน้าเข้าหากัน และแจกซองจดหมายให้นักเรียนคนละ 1 ซอง พร้อมทั้งกระดาษขนาด 3 " x 7 " จำนวนคนละ 11 แผ่น 1.2 ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนชื่อของตัวเองไว้ที่มุมด้านขวามือของซองจดหมาย จากนั้นส่งซองจดหมายของตัวเองไปให้เพื่อนที่นั่งอยู่ทางด้านขวามือของแต่ละคน 1.4 ให้นักเรียนเขียนข้อดี หรือความดีของเพื่อนตามที่มีชื่ออยู่บนซอง ลงในกระดาษที่เตรียมไว้ให้แล้วนำใส่ซองให้เหมือนเดิม ทำเช่นนี้ไปจนครบทั้ง 12 คน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ 3. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลจากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 4. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม และกล่าวปิดการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

โปรแกรมการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้วิจัยและนักเรียนที่เข้าร่วมกลุ่มได้ทำความรู้จักกัน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของการฝึก ลักษณะการฝึก บทบาทหน้าที่ของนักเรียน รวมทั้งวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

ตารางกำหนดวัน และโปรแกรมการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ จำนวนเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำความรู้จักกันโดยให้นั่งล้อมกันเป็นวงกลมแล้วให้นักเรียนลุกขึ้นแนะนำตัวเองทีละคนด้วยการบอกชื่อ - นามสกุลจริง พร้อมชื่อเล่น ด้วยเสียงดังฟังชัด
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนสร้างความคุ้นเคยด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม " ลมเพ ลมพัด " ดังต่อไปนี้
ลมเพ ลมพัด โบกสะบัดพัดมาไว ไว (ซ้าย)
ลมเพ ลมพัด อะไร (ซ้าย)
ฉันจะบอกให้ (พัดคนที่ใส่)
3. ผู้วิจัยแจกโปรแกรมการฝึกกับนักเรียนทุกคน และชี้แจงวัตถุประสงค์ ลักษณะการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย และปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ โดยให้นักเรียนยกมือขึ้นถามทีละคน และในขณะที่เพื่อนพูดต้องให้เกียรติโดยการฟังเพื่อนด้วย หลังจากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

ครั้งที่ 2

เรื่อง การแสดงออกทางอารมณ์

กิจกรรม อารมณ์ไหนจะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักรู้และอธิบายลักษณะของอารมณ์สุข เศร้า กลัว โกรธ ได้
2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. ชิ้นส่วนภาพใบหน้าคนในรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 3 ชุด
2. แผ่นพลาสติกแข็ง จำนวน 3 แผ่น
3. กรรไกร 3 อัน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายและสนทนากับนักเรียนในเรื่องของอารมณ์
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน แล้วตั้งชื่อกลุ่มของตัวเอง
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกภาพชิ้นส่วนประกอบลักษณะอารมณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดให้ ทั้ง 3 กลุ่ม
 - 1.4 ผู้วิจัยกำหนดเหตุการณ์ขึ้นมา 4 เหตุการณ์ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแข่งขันกันประกอบภาพใบหน้าที่แสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับภาพ ซึ่งแต่ละภาพจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่อไปนี
 - 1.4.1 นักเรียนกำลังรับประทานไอศกรีมโคนแสนอร่อย
 - 1.4.2 นักเรียนโดนสุนัขไล่เห่า
 - 1.4.3 นักเรียนถูกเพื่อนฉีกรูปภาพที่เพิ่งวาดเสร็จอย่างสมบูรณ์
 - 1.4.4 สุนัขตัวโปรดของนักเรียนถูกรถยนต์ชนตาย

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนกลุ่มใดที่ประกอบภาพเสร็จเร็วที่สุดจะต้องออกมาแสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับภาพที่ประกอบได้
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้ออกมาแสดงร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะของอารมณ์ที่เพื่อนแสดงว่าเหมาะสมสอดคล้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ หรือไม่ ถ้าเพื่อนแสดงอารมณ์ไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ นักเรียนควรจะแสดงอารมณ์ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์อย่างไร
- 2.3 ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หลังจากการทำกิจกรรม
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ให้นักเรียนสรุปว่าได้แก้อะไรบ้าง และผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรมเพิ่มเติม
 - 3.2 นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปราย และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการแสดงออกทางอารมณ์ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 3

เรื่อง การแสดงออกทางอารมณ์

กิจกรรม ข้าวมันไก่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง " ข้าวมันไก่ " ทั้ง 3 สถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยกล่าวนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ที่ผ่านมา

- 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง ดังนี้

" เย็นวันหนึ่ง ชมพู่ กับ น้อยหน้า ออกไปรับประทานอาหารเย็นที่ร้านข้าวมันไก่แห่งหนึ่ง ใกล้ ๆ กับที่พัก ทั้งสองสั่งข้าวมันไก่มา ปรากฏว่ามีแต่หนังไก่ล้วน ๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับที่เธอสั่งว่า เอาแต่เนื้อ ๆ ไม่เอาหนังไก่ "

- 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครจำนวน 3 คน เพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติ

- 1.4 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติทั้ง 3 สถานการณ์ ให้นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจ

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 หลังจากให้นักเรียนแสดงเสร็จทั้ง 3 สถานการณ์แล้ว ให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 สถานการณ์ทั้ง 3 สถานการณ์แตกต่างกันอย่างไร

2.2.1 นักเรียนคิดว่าสถานการณ์ใดเหมาะสมที่สุด

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนสรุปว่าได้แก้มติอะไรบ้างจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ และสามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคนได้อย่างไร

- 3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อดีของการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำกิจกรรมพร้อมทั้งการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันอย่างอิสระ

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง " ข้าวมันไก่ "

เย็นวันหนึ่ง ชมพู่ กับ น้อยหน้า ออกไปรับประทานอาหารเย็นที่ร้านข้าวมันไก่แห่งหนึ่งใกล้ ๆ กับที่พัก ทั้งสองสั่งข้าวมันไก่มา ปรากฏว่ามีแต่หนังไก่ล้วน ๆ ซึ่งตรงกันข้ามกับที่เธอสั่งว่า เอาแต่เนื้อ ๆ ไม่เอาหนังไก่

สถานการณ์ที่ 1

- ชมพู่ : (โบกมือ) และพูดกับชมพู่ว่า ข้าวมันไก่มีแต่หนังทั้งนั้นเลย คอยดูนะคราวต่อไปจะไม่มาอุดหนุนร้านนี้อีกเลย
- น้อยหน้า : (พยักหน้ารับแสดงความเห็นด้วย)
- เด็กเสิร์ฟ : จะสั่งอะไรเพิ่มอีกไหม
- ชมพู่ : พอแล้ว (พูดแบบทำหน้าอ)

สถานการณ์ที่ 2

- ชมพู่ : (โกรธ หน้าบึ้ง) และเรียกเด็กเสิร์ฟมาต่อว่าดัง ๆ ว่า ไม่เห็นทำตามที่สั่งเลย
- เด็กเสิร์ฟ : (ทำท่าทางงุนงง)
- น้อยหน้า : (รู้สึกอับอายขายหน้า ต่อพฤติกรรมที่ชมพู่แสดงออกมา)
- ชมพู่ : ไปเอาข้าวมันไก่จานใหม่ที่มีแต่เนื้อ ไม่เอาหนังไก่เลย มาด่วน แล้วอย่าให้ผิดอีกล่ะ
- น้อยหน้า : (นั่งก้มหน้า ไม่กล้าเงยขึ้นมา และรู้สึกเคืองที่ชมพู่แสดงกริยาเช่นนั้น)
- เด็กเสิร์ฟ : (แสดงท่าทางไม่พอใจที่ตนโดนต่อว่าด้วยเสียงดัง และเกินกว่าเหตุ)

สถานการณ์ที่ 3

- ชมพู่ : (ทำสัญญาณเรียกเด็กเสิร์ฟมาที่โต๊ะ) และบอกให้เด็กเสิร์ฟทราบว่ เมื่อคืนนี้เธอสั่งข้าวมันไก่เอาแต่เนื้อ ๆ ไม่เอาหนังไก่เลย แล้วชี้ข้าวในจานของตนให้เด็กเสิร์ฟดู ซึ่งผิดไปจากที่ตนสั่ง และได้พูดกับเด็กเสิร์ฟว่า ช่วยเอากลับไปเปลี่ยนให้ใหม่ตามต้องการได้ไหม
- เด็กเสิร์ฟ : ขอโทษทีนะ เดี่ยวจะเอาไปเปลี่ยนมาให้ใหม่ รอเดี๋ยวนะ
- น้อยหน้า : (ยิ้ม) และพูดว่า บริการดีจัง

ครั้งที่ 4

เรื่อง ความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น

กิจกรรม เธอเป็นอะไรหรือเปล่า

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของความไวในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนได้ทราบถึงประโยชน์ของการเป็นคนที่ยังนึกเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง " เธอเป็นอะไรหรือเปล่า "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติจำนวน 6 คน
 - 1.2 ให้นักเรียนอ่านเรื่องสั้น " เธอเป็นอะไรหรือเปล่า "
 - 1.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงและคนอ่าน พร้อมทั้งจัดสถานที่ให้สอดคล้องกับ

เนื้อเรื่อง

- 1.4 ผู้วิจัยให้อาสาสมัครเริ่มแสดงบทบาทสมมติ โดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที
2. ขั้นวิเคราะห์
 - 2.1 เมื่อแสดงจบผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ในหัวข้อ ดังต่อไปนี้
 - 2.1.1 ถ้านักเรียนเป็นจันทร์ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 2.1.2 นักเรียนคิดว่ามานีรู้สึกอย่างไร เมื่อสังเกตเห็นว่าจันทร์ไม่สบายใจ และนักเรียนคิดว่ามานีเป็นคนอย่างไร
 - 2.1.3 มานะ ชูใจ เพชร วีระ ทำสิ่งที่ดีหรือไม่ และถ้านักเรียน นักเรียนจะ ทำอย่างไร
 - 2.1.4 นักเรียนอยากให้เพื่อนปฏิบัติอย่างไรกับตนเอง
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึง การมีความรู้สึกไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น
 - 3.2 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการรู้จัก สนใจ และเอาใจใส่ซึ่งกันและกันว่ามีความสำคัญอย่างไร มีผลดีอย่างไร เพื่อเอาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันให้ข้อเสนอแนะร่วมกับสมาชิกในกลุ่มถึงผลของการทำกิจกรรมในครั้งนี้

บทบาทยุคล
เรื่อง เธอเป็นอะไรหรือเปล่า

เช้าตรู่ของวันอังคารที่มีบรรยากาศสดชื่น จันทรเดินเข้ามาในห้องเรียนแล้วกลับไปนั่งอยู่ที่มุมห้องเรียนด้วยใบหน้าที่เศร้าหมอง และในขณะนั้นก็มีนักเรียนเดินเข้ามาในห้องเรียนอีกจำนวน 5 คน คือ มานี มานะ วีระ ชูใจ และเพชร มานีหันมาเห็นจันทรเข้าจึงพูดขึ้นว่า

มานี : มาโรงเรียนเช้าจังนะจ๊ะจันทร เป็นอะไรไปหรือเปล่า หน้าตาไม่สบายใจเลย

จันทร : (ไม่ตอบ) หันมามองเพื่อน ๆ และไม่ได้พูดอะไร

- ในขณะนั้น มานะจึงหันมามาดูจันทรบ้าง แล้วทำท่ายกไหล่พร้อมกับพูดขึ้นว่า -

มานะ : เออแหม ! พูดด้วยดี ๆ ก็ไม่ตอบ จันทรนี่แปลกนะแต่ความจริงเธอก็เป็นแบบนี้อยู่

บอย ๆ นี่หน้า พวกเราอย่าไปสนใจเลย เรามาดูของเล่นชิ้นใหม่ของชูใจดีกว่า ชูใจเธอเอาของเล่นออกมาให้เพื่อน ๆ ดูเถอะนะ

ชูใจ : เธออยากดูกันจริง ๆ เหรอ แต่ห้ามทำของฉันเสียหายนะ ตามมาซิฉันจะหยิบให้ดู

- เพชร มานะ และวีระ จึงวิ่งเข้าไปรุมดูของเล่นชิ้นใหม่ของชูใจ -

วีระ : จันทร เธอไม่อยากมาดูของเล่นบ้างหรือไง

เพชร : จันทร เขาไม่สนใจหรือก ออย่าไปเรียกเขาให้ยากเลย

- แล้วทุกคนก็หันกลับมาสนใจชูใจต่อ มานีหันดูของเล่นของชูใจชนิดหนึ่งแล้วจึงเดินไปหาจันทร พร้อมกับพูดขึ้นว่า -

มานี : จันทร เธอเป็นอะไรไป มีปัญหาอะไรหรือเปล่า ฉันเห็นเธอทำหน้าเศร้าแล้วไม่ค่อยสบายใจเลย มีอะไรให้ฉันช่วยได้ไหมจ๊ะ

- สุดาหันกลับมาจากการมองออกไปนอกหน้าต่างห้องเรียน แล้วพูดขึ้นว่า -

จันทร : เธออยากรู้จริง ๆ เหรอ มานี แล้วเธอไม่อยากไปดูของเล่นของชูใจเหมือนเพื่อนคนอื่นหรือไง

มานี : ก็อยากดูนะ แต่เมื่อกี้ฉันดูแล้วนี่ ว่าแต่เธอนั่นแหละเป็นอะไรไป ฉันอยากช่วยเธอจริงๆนะจ๊ะ

จันทร : (ตอบด้วยใบหน้าที่เศร้าหมอง) แม่ฉันไม่สบาย ส่วนพ่อก็ไม่อยู่ ฉันไม่รู้จะทำอย่างไร ตอนนี้แม่ฉันตัวร้อนมากแล้วก็ไม่ยอมไปหาหมอด้วยเพราะว่าเราไม่มีเงิน

- มานีนั่งคิดอยู่สักครูใหญ่ แล้วจึงพูดขึ้นว่า -

มานี : เธอคงกังวลมากสินะ เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน เราไปปรึกษาคุณครูไพลินกันเถอะ คุณครูอาจให้คำแนะนำกับเราได้ ดีไหมจ๊ะ

- จันทรยิ้มออกมานิดหนึ่ง แล้วจึงพูดขึ้นว่า -

จันทร : จริงซิคะ คุณครูคงช่วยเราได้ เธอจะไปเป็นเพื่อนฉันหรือเปล่า

มานี : ไปซิจ๊ะ เราไปด้วยกัน

- ทั้งมานี และจันทรจึงลุกขึ้นเดินออกไปจากห้องเรียน เพื่อนอีก 4 คนหันมามองแล้วตะโกนถามพร้อมกันว่า "นั่นพวกเธอจะไปไหนกันนะ" -

- มานี และชูใจ หันมามายิ้มให้โดยไม่พูดอะไร แล้วพากันเดินต่อไป -

ครั้งที่ 5

เรื่อง การควบคุมอารมณ์
กิจกรรม เพราะเข้าใจจึงไม่โกรธ
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จัก และยอมรับตนเองมากขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 10 นาที

อุปกรณ์

เอกสารเรื่อง " เพราะเข้าใจจึงไม่โกรธ "
 รางวัล 1 ชิ้น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยเกม " เสือขี้มยาก "
 - 1.2 ผู้วิจัยกล่าวนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์ของตนเอง
 - 1.3 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม และแจกเอกสารเรื่อง " เพราะเข้าใจจึงไม่โกรธ " ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษา

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 เมื่อนักเรียนอ่านจบแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายข้อคิดที่ได้จากเรื่องนี้แล้วส่งตัวแทนกลุ่ม กลุ่มละ 1 คนออกมารายงานให้เพื่อน ๆ ฟัง ตามประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้
- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้
 - ข้อเสียของความโกรธ
 - ทำให้แสดงกิริยา ท่าทางที่น่าเกลียด ๆ
 - ทำให้ควบคุมอารมณ์ของตนเองไม่ได้
 - ทำให้รู้สึกทรมานทรมาย ไม่มีความสุข
 - ทำให้เป็นคนไร้เหตุผล

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรม
- 3.2 ให้นักเรียนรวบรวมแนวความคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัย
- 3.3 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นจากการทำกิจกรรม

เอกสารเรื่อง "เพราะเข้าใจจึงไม่โกรธ "

ที่โรงเรียน ฉันรู้จักผู้หญิงคนหนึ่ง เขาชื่อ " หลง" เป็นลูกคนมั่งมี หน้าตาสะสวย แต่ปากจัดเหลือเกิน ทุกครั้งที่ฉันจำเป็นต้องพูดกับเขาฉันรู้สึกขุ่นใจไม่ทราบจะทำไม่จึงเป็นเช่นนั้น หลงเป็นคนที่เชื่อมั่นในตนเอง เขาไม่เคยกลัวใคร เขาไม่สนใจว่าใครจะรักเขาหรือไม่ ฉันบอกเขาตรง ๆ ว่า ฉันเกลียดเขา เขาเฉย ๆ

เมื่อวานนี้ ฉันทะเลาะกับหลงด้วยเรื่องไม่เป็นเรื่อง ฉันโกรธสุดขีด แต่ฉันทำอะไรเขาไม่ได้ ความโกรธทำให้ใจฉันขุ่นมัว ความเกลียด ความพยาบาทมันทิ่มแทงใจฉัน ฉันรู้สึกวุ่นวายนั้น ฉันมีความทุกข์อย่างยิ่ง

ฉันรีบกลับบ้านทันทีที่โรงเรียนเลิก เดินตรงเข้าห้องนอน ไม่ทักทายใครทั้งหมด ฉันมองไปที่กระจกเงา ออกตากใจ หน้าตาของฉันบูดเบี้ยว คิ้วขมวด หน้าผากย่น ปากเม้ม ฉันเห็นว่าหน้าตาของฉันตอนนั้นช่างน่าเกลียดเสียจริง

ฉันอึดอัดและรุ่มร้อนอย่างบอกไม่ถูก ความโกรธนี้มันเหมือนไฟ เล็ดมันกำลังเตียว หัวใจฉันเปื่อยยุ่ย ฉันอยากจะร้องตะโกนออกมาดัง ๆ ก็ร้องไม่ออก จึงคว้าหนังสือพิมพ์เก่า ๆ มาฉบบหนึ่ง ฉันนั่งฉีกมันทีละแผ่น ๆ ฉีกมันจนแหลกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย จนกองกระดาษสมอยู่ตรงหน้าฉัน ฉันค่อยสบายขึ้น รู้สึกเหมือนกับได้ฉีกเนื้อของหลงออกเป็นชิ้น ๆ แต่พอนั่งนิ่ง ๆ สักครู่ คิดถึงการทะเลาะกันของเรา ฉันก็มีความโกรธอีก ตาฉันร้อน ปากแห้งอยากจิบน้ำสักขันใหญ่ แม่เรียกให้ฉันไปกินข้าว ฉันได้แต่นั่งมองกับข้าว กินอะไรไม่ลงเลย ปวดท้อง ปวดหัว มันปวดไปหมด ยิ่งพอตอนกลางคืนฉันหิว แต่ก็ต้องทนเพราะไม่มีอะไรจะกินแล้ว ฉันมีความทุกข์อย่างล้นเหลือ ได้แต่นอนคิดถึงหลง ปานนี้หลงคงหลับสนิทไปแล้ว เขาคงไม่รู้ด้วยซ้ำว่าฉันกำลังนอนกระสับกระส่ายอยู่ในห้องทุกข์ทุกข์ เพราะความเกลียด ร้อนเพราะความโกรธ ฉันไม่อยากจะสภาพอย่างนี้เลย

ฉันอยากมีวาจาสิทธิ์เหมือนเทวดาหรือพระฤๅษี ฉันจะสาปให้หลงกลายเป็นหิน ยืนตากแดด ตากฝน อยู่ชั่ววันจันทร์ นี่ฉันยังคงเป็นฉัน หลงก็คงเป็นหลงอยู่วันยังค่ำ

ฉันกลับไปผับประหลาดในผับนั้น ฉันกำลังเดินอยู่ในป่าใหญ่ ทันใดนั้นฉันก็เห็นหลงเดินมา ความโกรธติดตามฉันไปถึงในผับ ฉันรีบเดินหนีเขาและป้ายปิ่นไปอยู่บนต้นไม้ใหญ่ หลงเดินผ่านฉันไป หน้าตาของเขาเฉยเมยและเยือกเยี้อยู่เช่นเดิม พอคล้อยหลังฉันก็ได้ยินเสียงของหลงร้องขึ้นอย่างเจ็บปวด ภูเขาตัวหนึ่งกอดที่เท้าของหลง แล้วเลื้อยหายไปใต้มรก ฉันรีบวิ่งไล่จากต้นไม้ เท้าของหลงบวมเป่ง มีรอยเขียวอยู่ 2 รอย หลงตัวขาวซีดจนเขียว นอนแข็งที่อยู่ออยู่ นี่หลงกลายเป็นหินแล้วหรือ

ในผับนั้นฉันสงสารหลงเป็นที่สุด ความโกรธ ความเกลียดไม่รู้ว่าหายไปไหน ฉันเที่ยววิ่งร้องตะโกนดังก้องป่า เพื่อให้คนมารักษาหลง คนวิ่งออกมาจากไหนก็ไม่รู้มาช่วยหลงเต็มไปหมด ในใจของฉันขณะนั้นคิดอยู่อย่างเดียวว่า ขอให้หลงหายเจ็บเถิด อย่าให้หลงตายเลย ฉันทำอะไรก็ไม่ได้แต่ช่วยพยายามรักษาหลงเท่าที่จะทำได้ ฉันอยากมีวาจาสิทธิ์จะได้เสกหลงให้ฟื้นขึ้นมาใหม่ ชายแก่คนหนึ่งเอามะดกสีแดงของหลง และเอามะดกกลมๆ สีทองใส่ปากหลง หลงค่อย ๆ ขยับตัว ผิวที่ขาวซีดค่อยมีสีแดง ฉันดีใจเหลือเกินกระโดดโลดเต้นร้องไชโยจนตกใจตื่น

ความฝันนั้นได้สอนฉัน ฉันนึกไปถึงบทแผ่เมตตาบทหนึ่ง ที่ครูสอนว่า

" สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่ามีเวรซึ่งกันและกันเลย อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีแต่ความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด "

บทแผ่เมตตาที่ฉันเรียนมานานแล้ว แต่เวลาโกรธฉันลืมหมด ไม่ได้มาใช้สอนใจตนเองเลย ฉันรู้เดี๋ยวนี้เองว่า ฉันไม่ได้เกลียดหลงมากอย่างที่คิด ความโกรธต่างหากที่ทำให้ฉันลืมตัว ฉันเสียอีกที่ควรจะเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า "หลง "

ความทุกข์ค่อยบรรเทาลง ฉันรู้สึกปลอดภัยขึ้น ลูกขึ้นมาตี่มน้ำแล้วก็หลับสบายจนรุ่งเช้า ฉันตื่นขึ้น
อาบน้ำแต่งตัวอย่างรวดเร็ว ดูเงาตนเองในกระจกผิดไปคนละคนกับเมื่อเย็นวาน ความโกรธนี้หนอ มันช่างมีพิษ
สงเหลือเกิน ฉันกลัวมันจริง ๆ เจ้าความโกรธนี้ ขออย่าได้พบมันอีกเลย

ฉันไปโรงเรียนแต่เช้า พบหลงเดินผ่านเซ็ดไป ฉันไม่รู้สีกเกลียด และโกรธหลงเลย

ครั้งที่ 6

เรื่อง การควบคุมอารมณ์

กิจกรรม ขัดใจ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

ฉลากหัวข้อการอภิปราย 4 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม
 - 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาถึงการเข้าร่วมทำกิจกรรมในครั้งที่ผ่าน
 - 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน แล้วให้นักเรียนนั่งแยกออกให้เป็นแต่ละกลุ่ม
 - 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเพื่อจับฉลากเลือกหัวข้อที่จะอภิปราย ซึ่งมีหัวข้อดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 หนูแดงมีท่าทางเซื่องซึม เสียใจที่นกแก้วตัวโปรดหนีไปจากกรง จึงไม่ยอมทานข้าวและไม่ยอมพูดกับใครทั้งวันเลย
 - 1.3.2 กระต่ายมีหน้าบานดีใจที่ตัวเองสอบได้เกรด 4 หหมดทุกวิชา จึงหันไปทำท่าทางเยาะเย้ยเพื่อนที่สอบตกถึง 2 วิชา แล้วเดินหนีไปอย่างสะใจ
 - 1.3.3 สมศักดิ์มีอาการสั่น หน้าแดง และประหม่าเมื่อคุณครูให้ออกมาพูดหน้าชั้น จึงแกล้งเป็นลม แล้วให้เพื่อนพาไปห้องพยาบาล
 - 1.3.3 ภาคลทำทางจนเฉียวที่จัดรัชย์ล้มเอารายงานของกลุ่มมาส่ง จึงเดินเข้าไปปลักจัดรัชย์ล้มลงกับพื้นอย่างแรง
2. ขั้นวิเคราะห์
 - 2.1 ผู้วิจัยให้เวลานักเรียนเพื่อทำการปรึกษาหารือกันประมาณ 20 นาที ตามหัวข้อดังนี้
 - 3.1.1 พฤติกรรมของหนูแดง กระต่าย สมศักดิ์ และภาคล ในบทที่กำหนดให้ที่แสดงออกเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
 - 3.1.2 ถ้าหากเป็นนักเรียนเองนักเรียนจะแสดงออกอย่างไร
 - 3.1.3 นักเรียนมีวิธีการใดบ้างที่จะจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ
 - 3.1 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และสิ่งที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรม
 - 3.2 ให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่เกิดจากการอภิปราย และการสรุปของผู้วิจัยเกี่ยวกับหลักการควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
4. ขั้นประเมินผล
 - 4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม
 - 4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 7

เรื่อง การแสดงออกทางสังคม

กิจกรรม เชียร์ลีดเดอร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้คำนึงถึงความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ทางสังคมได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการสนทนาซักถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพ พฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง ดังนี้

" ในวันการคัดเลือกนักเรียนเข้าเป็นทีมเชียร์ลีดเดอร์ ของโรงเรียน มีนักเรียนทั้งชายและหญิงสมัครเข้ามาทำการคัดเลือกอยู่หลายคนรวมถึง ทิพย์วรรณ ปิติ และ เนวิลัย ซึ่งทั้ง 3 คนนี้เป็นเพื่อนนักเรียนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกัน ในระหว่างการคัดเลือกทิพย์วรรณได้ทำการฝึกซ้อมมาอย่างเต็มที่จึงได้รับเลือกให้เป็นหนึ่งในทีมเชียร์ลีดเดอร์ของโรงเรียน ส่วนปิติและเนวิลัย ไม่ได้รับการคัดเลือกในครั้งนี้

1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครจำนวน 6 คน เพื่อออกมาแสดงบทบาทสมมติเรื่อง " เชียร์ลีดเดอร์ "

1.4 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนอาสาสมัครออกเป็น กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 อย่างกลุ่มละจำนวน 3 คน

1.5 แจกบทบาทสมมติให้นักเรียนอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่มศึกษา ทำความเข้าใจ และแบ่งบทบาทในการแสดงกันเอง โดยให้กลุ่มที่ 1 ออกมาแสดงก่อน แล้วต่อด้วยกลุ่มที่ 2 โดยให้เวลาการแสดงกลุ่มละ 10 นาที

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คนเพื่อทำการอภิปรายร่วมกัน ดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1.1 นักเรียนกลุ่มใดที่มีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.1.2 การแสดงออกของบุคคลใดในสถานการณ์ที่น่าชมเชย และเหมาะสม

2.1.3 บุคคลใดที่ควรปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เพราะเหตุใด

2.2 ส่งตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยสรุปกิจกรรม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรม

3.2 นักเรียนรวบรวมแง่คิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกัน และจากการสรุปของผู้วิจัยเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 8

เรื่อง ความไวต่อการรับรู้ทางสังคม

กิจกรรม มองอย่างห่วงใย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความไวต่อการรับรู้ทางสังคม
2. เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักรู้ถึงประโยชน์ และความสำคัญของความไวต่อการรับรู้ทางสังคม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง " มองอย่างห่วงใย "

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องความไวในการรับรู้ทางสังคม
- 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์จำลองเรื่อง " มองอย่างห่วงใย " ให้นักเรียนฟัง ดังนี้
- 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงตามบทบาท
- 1.4 แจกเอกสารสถานการณ์ และบทบาทให้กับนักเรียนอาสาสมัครเพื่อศึกษา และทำความเข้าใจก่อนที่จะแสดง

1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ไม่ได้เป็นผู้แสดงช่วยกันจัดฉากให้เหมือนกับสถานการณ์จริง

1.6 ให้นักเรียนแนะนำตนเองตามบทบาทที่ต้องแสดงกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม จากนั้นให้เวลาในการแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้ให้ โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 เมื่อแสดงจบผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน เพื่อช่วยกันวิเคราะห์ และทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรม โดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายตามประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1.1 ถ้านักเรียนเป็น จี๊ว นักเรียนจะพูดอย่างนั้นหรือไม่
- 2.1.2 จี๊ว เป็นคนอย่างไร
- 2.1.3 ถ้านักเรียนเป็น นิก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ยินคำพูดของ จี๊ว
- 2.1.4 และถ้านักเรียนเป็น นิก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ยินคำพูดของ ต่าย และ เอ๋

2.2 ให้นักเรียนส่งตัวแทนกลุ่มของกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายของแต่ละกลุ่ม

3. ขั้นวิเคราะห์และประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดที่ได้จากสถานการณ์จำลองเรื่อง " มองอย่างห่วงใย " ตลอดจนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเป็นคนที่มีความไวในการรับรู้ทางสังคม รับรู้อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของคนรอบ ๆ ข้างตัวนักเรียน

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันจากการอภิปรายกลุ่ม

เอกสารประกอบสถานการณ์จำลอง
เรื่อง "มองอย่างห่วงใย"

ฉากที่ 1

ณ ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
ด.ช. นีก เดินเข้ามาในห้องเรียนเป็นคนแรก สักพักใหญ่ๆนักเรียนคนอื่นก็เริ่มทยอยกันเข้ามา
ในห้องเรียน ต่างคนเมื่อต่างเจอหน้ากันก็จับกลุ่มคุยกันในเรื่องที่ทำในวันหยุดที่
ผ่านมา ยกเว้น ด.ช. นีก คนเดียวที่เอาแต่นั่งซึม สายตาเหม่อลอยออกไปที่ประตูของห้อง
เรียน ไม่พูดจากับใครเลย ซึ่งเพื่อนๆ ในกลุ่มทั้ง ด.ช. ต่าย ด.ช. ต้ม ด.ญ. เอ๋ และ ด.ญ. จีว
กำลังพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน มีเพียง ด.ช. ต่าย คนเดียวเท่านั้นที่คุยกับเพื่อน แต่ก็ได้หัน
ไปมอง ด.ช. นีก อยู่บ่อย ๆ อย่างสนใจ และได้สะกิดให้ ด.ญ. เอ๋ หันไปมอง ด.ช. นีก ด้วย
กัน

ฉากที่ 2

ในช่วงพักเที่ยง หลังจากที่เพื่อน ๆ ทุกคนทานอาหารเสร็จแล้ว ก็นั่งคุยกันต่อ แต่
ด.ช. นีก ก็ยังนั่งซึมไม่พูดอะไรเหมือนกับตอนเช้า

ด.ช. ต่าย	นีก วันนี้ายดูแปลก ไปนะ ไม่เห็นคุยอะไรกับใครเลย
ด.ช. นีก	ก็ฉันไม่รู้ว่าจะพูดอะไร
ด.ช. ต้ม	อะไรกัน หยุดอยู่บ้านทั้งวัน นายไม่มีเรื่องอะไรสนุก ๆ ที่จะเล่าให้พวกเราฟังบ้างเลยหรอ
ด.ญ. จีว	นีก เขาไม่ยอมพูดกับเราหรอก ทำไมต้องมานั่งจ้องอยู่ได้ เค้าไม่ยอมพูดก็ไม่ต้องพูดกับ
เค้าสิ ปล่อยให้มันไปคนเดียวมันแหละดี
ด.ญ. เอ๋	จริงด้วย วันนี้ นีก เจ็บ ๆ ไปจริง ๆ นะ มีอะไรไม่สบายใจหรือเปล่าเล่าให้พวกเราฟังก็ได้
นะ อย่าไปสนใจคำพูดของยายจีว เลย เค้าก็พูดไปอย่างนั้นเองแหละ
ด.ญ. จีว	ฉันไม่ได้พูดไปอย่างนั้น ฉันพูดจริง ๆ ก็ นีก ไม่ยอมพูดกับพวกเราจริง ๆ นี่ฉันไม่สนใจ
หรอก ไปที่อื่นดีกว่า น่าเบื่อจัง
ด.ช. ต่าย	นายมีอะไรไม่สบายใจก็เล่าให้เราฟังได้นะ นีก พวกเราทุกคนเป็นห่วงนายนะ
ด.ช. นีก	พวกนายดีกับเรามากเลยนะ ขอบใจทุก ๆ คน เลย ก็เมื่อวานนี้เราเพิ่งถูกแม่เราบ่นเรื่องที่
เราสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้เกรด 0 เราเสียใจมากที่แม่ว่าเราว่าไม่ตั้งใจเรียน แต่จริง ๆ แล้ว
เราตั้งใจเรียนนะแต่เราไม่ค่อยเข้าใจแล้วเราก็กไม่กล้าถามครูด้วย
ด.ช. ต่าย	โธ่ ! เรื่องแค่นี้เอง ทำไมนายไม่บอกพวกเราตั้งแต่แรกหละ ไม่ต้องกลุ้มใจไปนะ เอาอย่างนี้
เดี๋ยวพวกเราจะช่วยติววิชาคณิตศาสตร์ให้กับนายทุก ๆ เป็นเลยดีไหม
ด.ช. นีก	พวกนายดีกับเรามากจริง ๆ ขอบใจมากนะเพื่อนรัก

ครั้งที่ 9

เรื่อง การควบคุมทางสังคม

กิจกรรม ปรับปรุงใหม่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบทบาททางสังคมของแต่ละคน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์

1. กระดาษแข็งขนาด 3 " x 5 " จำนวน 36 แผ่น (3 แผ่นต่อหนึ่งคน)
2. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยแจกกระดาษขนาด 3 " x 5 " ให้นักเรียนแต่ละคน คนละ 3 แผ่น และให้นักเรียนเขียนบทบาทของตนในปัจจุบันลงบนกระดาษแผ่นละ 1 บทบาทเช่น

แผ่นที่ 1 - นักเรียน

แผ่นที่ 2 - ลูกชาย

แผ่นที่ 3 - เพื่อน

1.2 ให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลม และผู้วิจัยถามนักเรียนว่าบทบาททั้ง 3 บทบาทที่นักเรียนเขียนมานั้น มีบทบาท หรือหน้าที่ใดนักเรียนคิดว่ายังแสดงออกได้ไม่ดี และต้องการปรับปรุงมากที่ จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนทั้งกระดาษแผ่นนั้นออกมา

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ให้นักเรียนแต่ละคนวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดตนเองถึงเลือกที่จะต้องการที่จะปรับปรุงในบทบาทนั้นๆ โดยเริ่มวิเคราะห์จากทางขวามือของผู้วิจัย ไปจนครบทั้ง 12 คน

2.2 ให้นักเรียนคนอื่น ๆ ร่วมกันวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นให้กับสมาชิกในกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมนี้

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการกิจกรรม

3.4 นักเรียนรวบรวมแนวคิดจากการร่วมกันอภิปราย และจากการสรุปของผู้วิจัยเกี่ยวกับบทบาททางสังคมในแต่ละบทบาทไปประยุกต์ใช้ และปรับปรุงการแสดงออกของนักเรียนให้สอดคล้องกับกาลเทศะมากยิ่งขึ้น

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 10

เรื่อง การควบคุมทางสังคม

กิจกรรม เด็กเอ๋ย เด็กดี

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกนักเรียนให้สามารถแสดงบทบาทการควบคุมทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการถามถึงการทำกิจกรรมในครั้งที่ผ่านมา

1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง ดังต่อไปนี้

" ในช่วงเวลาพัก หลังรับประทานอาหารกลางวันเสร็จมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งประมาณ

3 - 4 คน กำลังเดินตรงไปเล่นที่สนามบาสเกตบอล ระหว่างทางได้เดินสวนกับอาจารย์ใจดี

ท่านหนึ่ง เด็กนักเรียนกลุ่มนี้จึงหันไปทักทายอาจารย์ใจดีท่านนั้น และเมื่อเดินต่อมานัก

เรียนกลุ่มเดิมก็เห็นอาจารย์ที่สอนวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นอาจารย์ที่เจ้าระเบียบ และดูมาก

กำลังเดินหอบสมุดการบ้านกองใหญ่ของนักเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนอีกหลาย

ชิ้นจนถือแทบไม่ไหวกลับไปยังห้องพักครู โดยต้องเดินผ่านนักเรียนกลุ่มนี้ "

1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครออกมาเพื่อแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวอย่างอิสระ

1.4 ให้นักเรียนอาสาสมัครปรึกษาหารือ และทำความเข้าใจเพื่อแบ่งบทบาทในการแสดง โดยให้

เวลาในการแสดงประมาณ 20 นาที

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 เมื่อแสดงจบให้นักเรียนทุกคนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อ ต่อไปนี้

2.1.1 พฤติกรรมที่เพื่อนได้แสดงออกตามเหตุการณ์นั้นเหมาะสมหรือไม่

2.1.2 ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์นี้นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปว่าได้อะไรจากการทำกิจกรรมในครั้งนี้ และจะเอาไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมถึงการรู้จักแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะที่ควรปฏิบัติต่อสังคม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการทำกิจกรรม

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งกันและกันในการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 11

<u>เรื่อง</u>	ทักษะทางสังคม
<u>กิจกรรม</u>	ทักษะแห่งมิตรภาพ
<u>วัตถุประสงค์</u>	

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการแสดงออกทางอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักสังเกตเพื่อเข้าใจความรู้สึกและอารมณ์ของคนอื่น ๆ ในสังคมรอบข้างตัวนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญ และความจำเป็นของทักษะทางสังคมในชีวิตประจำวัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 50 นาที

อุปกรณ์ บัตรกระดาษแข็งเปล่า ๆ ขนาด 3 " x 10 " จำนวน 20 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 2 คน

- 1.2 ผู้วิจัยเล่าสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง ดังต่อไปนี้

" เช้าตรู่ของวันจันทร์ก่อนไปโรงเรียน ด.ช.เอก พบว่ากระต่ายที่ตนเลี้ยงเอาไว้ในบ้านถูกสุนัขกัดตาย จึงเดินไปโรงเรียนด้วยความสลดหดหู่ และเสียใจเป็นอย่างมาก พอเดินมาถึงห้องเรียนได้สักพัก ในขณะที่ด.ช. เอก กำลังรู้สึกเศร้าเสียใจกับเหตุการณ์เมื่อเช้ายูก็ได้สังเกตเห็นว่า ด.ช. ทศ เพื่อนร่วมห้องเดียวกันกำลังนั่งซึม ๆ เงียบๆ อย่างผิดปกติ ด.ช. เอก จึงเดินเข้าไปไต่ถามและได้รู้ว่า ด.ช. ทศ กำลังเสียใจที่ตัวเองสอบตก 2 วิชา คือ คณิตศาสตร์ กับ วิทยาศาสตร์ เมื่อรู้อย่างนั้นแล้ว ด.ช. เอก ก็มีความเสียใจที่กระต่ายของตัวเองถูกสุนัขกัดตายเมื่อเช้านี้ แล้วหันมาพูดปลอบ ด.ช. ทศ ว่า "ไม่เป็นไรหรอก อย่าเสียใจไปเลย เตียวสอบแก้ตัวใหม่ก็ได้ เตียวเราจะช่วยติวให้เอง ด.ช. ทศ เริ่มยิ้มออกและพูดจาขบขันที่ ด.ช. เอก มีน้ำใจต่อตนเองในขณะเดียวกัน ด.ช. ทศ ก็ถาม ด.ช. เอก ขึ้นว่า " เมื่อเช้านี้เราก็กังเกียดเห็นว่านายก็มีท่าทางไม่ค่อยสบายใจเหมือนกันนะ นายมีเรื่องอะไรไม่สบายใจหรือเปล่า " ด.ช. เอก จึงเล่าให้ฟังว่า " กระต่ายที่เราเลี้ยงอยู่ถูกสุนัขกัดตายเมื่อเช้านี้เอง " ด.ช. ทศ จึงพูดปลอบใจ ด.ช. เอกว่า " ไม่เป็นไร ไม่ต้องเสียใจไปหรอกที่บ้านเราก็กังเกียดตายไว้หลายตัวเหมือนกันเตียวเย็นนี้นายไปบ้านเราเราจะแบ่งกระต่ายให้นายเอาไปเลี้ยงที่บ้านดีไหม ด.ช. เอก ได้ฟังอย่างนั้นก็ยิ้มออก และรีบขบขัน ด.ช. ทศ ที่มีน้ำใจแก่ตนเองเหมือนกัน จากนั้นทั้ง ด.ช. เอก และ ด.ช. ทศ ก็เดินกอดอกกันกับไปนั่งประจำที่ของแต่ละคนเพื่อรอเริ่มเรียนวิชาแรกของวันนี้ "

- 1.3 ผู้วิจัยขออาสาสมัครออกมาเพื่อแสดงบทบาทสมมติดังกล่าวอย่างอิสระ

- 1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนปรึกษา และทำความเข้าใจในบทบาทที่แต่ละคนจะแสดง โดยให้เวลาในการแสดงประมาณ 15 นาที

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 เมื่อแสดงจบให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- 2.1.1 นักเรียนคิดว่า ด.ช. เอก เป็นคนอย่างไร

- 2.1.2 สิ่งที ด.ช. เอก ปฏิบัตินั้นเหมาะสม หรือไม่ อย่างไร

- 2.1.3 เพราะเหตุใด ด.ช. เอก จึงมีความเสียใจของตัวเองได้

2.1.4 ถ้านักเรียนเป็น ด.ช. เอก นักเรียนจะปฏิบัติตนต่อเพื่อน อย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่เกิดจากการแลกเปลี่ยน อภิปรายร่วมกัน

3.2 นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติให้เป็นที่รักของเพื่อน ๆ และคนรอบ

ข้าง และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3.3 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรม และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการทำกิจกรรมรวมถึงสรุปเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญ และความจำเป็นของการมีทักษะทางสังคมในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

4. ขั้นประเมินผล

4.1 นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการอภิปราย

4.2 นักเรียนให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันหลังจากการทำกิจกรรม

ครั้งที่ 12

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศวัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้อภิปรายเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนทักษะทางสังคม และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขนาดของกลุ่ม 12 คน

เวลาที่ใช้ 15 นาที

อุปกรณ์

1. ชองจดหมายยาว สีขาว จำนวน 12 ชอง
2. กระดาษขนาด 3 " x 7 " จำนวน 132 แผ่น

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยกิจกรรม " ชองความดี "
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมกันเป็นวงกลม
3. ผู้วิจัยแจกซองจดหมายให้นักเรียนคนละ 1 ชอง พร้อมกับแจกกระดาษขนาด 3 " x 7 " ให้อีกคนละ 11 แผ่น
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนชื่อของตัวเองบนหน้าซองจดหมายของแต่ละคน จากนั้นให้นักเรียนส่งซองจดหมายที่มีชื่อของตัวเองให้เพื่อนที่นั่งอยู่ทางด้านขวามือของตัวเอง
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้ ให้นักเรียนเขียน ข้อดี หรือ ความดี ความมีน้ำใจของเพื่อนที่มีชื่อเขียนอยู่ที่หน้าซอง และเมื่อเขียนเสร็จแล้วให้นำกระดาษนั้นใส่ไว้ในซองจดหมาย จากนั้นก็เวียนไปทางขวาส่งต่อให้เพื่อน ทำเช่นนี้ไปจนครบทั้งวงกลม
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์
7. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปผลจากการเรียนรู้ และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
8. ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติม และกล่าวปิดการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ภาคผนวก ค

- คะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- คะแนนทักษะทางสังคมรายด้านของนักเรียนที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมก่อนการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
- คะแนนทักษะทางสังคมรายด้านของนักเรียนที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
- การเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมรายด้านของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
- การเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์

ตาราง 12 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม
1	214	33	246	65	219
2	255	34	234	66	225
3	240	35	240	67	254
4	227	36	246	68	240
5	219	37	186	69	246
6	212	38	246	70	272
7	265	39	221	71	227
8	247	40	223	72	244
9	268	41	233	73	243
10	264	42	236	74	238
11	275	43	191	75	252
12	206	44	228	76	223
13	240	45	233	77	223
14	223	46	173	78	228
15	223	47	227	79	267
16	244	48	230	80	220
17	275	49	231	81	254
18	307	50	217	82	230
19	195	51	215	83	224
20	235	52	229	84	185
21	226	53	258	85	231
22	211	54	235	86	234
23	236	55	241	87	232
24	218	56	259	88	279
25	245	57	239	89	201
26	258	58	231	90	223
27	279	59	223	91	222
28	237	60	271	92	215
29	247	61	256	93	252
30	229	62	242	94	234
31	186	63	252	95	244
32	239	64	236	96	214

นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม
97	267	132	214	167	252
98	227	133	222	168	223
99	225	134	198	169	200
100	226	135	282	170	239
101	244	136	226	171	229
102	247	137	231	172	206
103	220	138	235	173	266
104	240	139	241	174	249
105	229	140	253	175	224
106	220	141	246	176	265
107	243	142	224	177	249
108	225	143	259	178	255
109	245	144	224	179	211
110	215	145	235	180	216
111	234	146	247	181	213
112	215	147	252	182	233
113	310	148	189	183	226
114	220	149	219	184	233
115	215	150	249	185	248
116	227	151	236	186	225
117	219	152	199	187	202
118	223	153	226	188	239
119	183	154	222	189	237
120	231	155	232	190	259
121	210	156	222	191	223
122	230	157	222	192	227
123	228	158	218	193	217
124	251	159	214	194	197
125	222	160	220	195	245
126	245	161	231	196	240
127	228	162	214	197	229
128	197	163	243	198	203
129	236	164	241	199	233
130	214	165	219	200	284
131	210	166	208	201	228

นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม	นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทาง สังคม
202	237	230	215	258	242
203	214	231	219	259	238
204	243	232	223	260	227
205	220	233	246	261	216
206	245	234	221	262	224
207	222	235	229	263	176
208	238	236	246	264	248
209	225	237	260	265	232
210	236	238	222	266	239
211	275	239	197	267	179
212	229	240	222	268	209
213	213	241	233	269	197
214	252	242	250	270	215
215	228	243	223	271	222
216	179	244	243	272	277
217	220	245	272	273	231
218	241	246	245	274	235
219	227	247	251	275	224
220	217	248	212	276	248
221	216	249	227	277	224
222	230	250	220	278	227
223	213	251	243	279	283
224	210	252	227	280	235
225	229	253	218	281	209
226	206	254	242	282	245
227	234	255	241	283	242
228	236	256	217	284	220
229	226	257	248	285	244
				286	263

ตาราง 13 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายด้านที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมก่อนการเข้าร่วม
กลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมพัฒนา

นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทางสังคม						รวม
	การแสดง ออกทาง อารมณ์ (ข้อ1-8)	ความไวใน การรับรู้ อารมณ์ผู้ อื่น (ข้อ9 - 22)	การควบคุม อารมณ์ (ข้อ23-36)	การแสดง ออกทาง สังคม (ข้อ37-51)	ความไวใน การรับรู้ ทางสังคม (ข้อ52-66)	การควบคุม ทาง สังคม (ข้อ67-81)	
1	25	31	24	24	40	53	197
2	11	26	46	20	31	39	173
3	16	25	37	23	40	35	176
4	16	39	77	24	22	34	212
5	23	20	38	33	27	38	179
6	21	25	45	33	34	25	183
7	20	40	46	45	21	13	185
8	17	40	45	23	38	23	186
9	23	30	36	28	39	35	191
10	14	29	39	32	34	49	197
11	19	29	47	26	30	46	197
12	19	31	33	36	38	42	199
Σx	224	365	513	347	394	432	2,484
$\bar{x}$	18.67	30.42	42.75	28.92	32.83	36.00	189.58

ตาราง 14 แสดงคะแนนทักษะทางสังคมเป็นรายด้านที่ได้จากแบบสำรวจทักษะทางสังคมหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมพัฒนา

นักเรียน คนที่	คะแนนทักษะทางสังคม						รวม
	การแสดง ออกทาง อารมณ์ (ข้อ1-8)	ความไวใน การรับรู้ อารมณ์ผู้ อื่น (ข้อ9 - 22)	การควบคุม อารมณ์ (ข้อ23-36)	การแสดง ออกทาง สังคม (ข้อ37-51)	ความไวใน การรับรู้ ทางสังคม (ข้อ52-66)	การควบคุม ทาง สังคม (ข้อ67-81)	
1	32	40	33	29	46	62	242
2	20	34	51	26	39	47	217
3	25	32	48	29	46	39	219
4	30	47	51	29	28	43	228
5	31	28	44	39	36	45	223
6	28	33	49	42	39	36	227
7	33	47	53	48	29	22	232
8	23	46	50	29	47	34	229
9	36	37	42	32	45	42	234
10	24	37	50	40	39	55	245
11	29	38	55	33	35	52	242
12	34	38	41	47	45	49	254
Σx	345	457	567	423	474	526	2,792
$\bar{x}$	28.75	38.08	47.25	35.25	39.50	43.83	232.67

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทักษะสังคมเป็นรายตัวก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมพัฒนาทักษะทางสังคม

นักเรียน คนที่	ก่อนการทดลอง						หลังการทดลอง					
	การแสดงผล ทาง อารมณ์	ความไว ในการรับ รู้ อารมณ์ ผู้อื่น	การควบคุม อารมณ์	การแสดงผล ทาง สังคม	ความไว ในการรับ รู้ สังคม	การควบคุม สังคม	รวม	การแสดงผล ทาง อารมณ์	ความไว ในการรับ รู้ อารมณ์ ผู้อื่น	การควบคุม อารมณ์	การแสดงผล ทาง สังคม	รวม
1	25	31	24	24	40	53	197	32	40	33	29	242
2	11	26	46	20	31	39	173	20	34	51	26	217
3	16	25	37	23	40	35	176	25	32	48	29	219
4	16	39	77	24	22	34	212	30	47	51	29	228
5	23	20	38	33	27	38	179	31	28	44	39	223
6	21	25	45	33	34	25	183	28	33	49	42	227
7	20	40	46	45	21	13	185	33	47	53	48	232
8	17	40	45	23	38	23	186	23	46	50	29	229
9	23	30	36	28	39	35	191	36	37	42	32	234
10	14	29	39	32	34	49	197	24	37	50	40	245
11	19	29	47	26	30	46	197	29	38	55	33	242
12	19	31	33	36	38	42	199	34	38	41	47	254
ΣX	224	365	513	347	394	432	2,484	345	457	567	423	2,792
$\bar{X}$	18.67	30.42	42.75	28.92	32.83	36.00	189.58	28.75	38.08	47.25	35.25	232.67

ตาราง 16 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

นักเรียน คนที่	คะแนนก่อนการ ทดลอง	คะแนนหลังการ ทดลอง	D	D ²
1	197	242	45	2,025
2	173	217	44	1,936
3	176	219	43	1,849
4	212	228	16	256
5	179	223	44	1,936
6	183	227	44	1,936
7	185	232	47	2,209
8	186	229	43	1,849
9	191	234	43	1,849
10	197	245	48	2,304
11	197	242	45	2,025
12	199	254	55	3,025
$\bar{X}$	189.58	232.67	517	23,199
S	11.30	11.18		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศันสนีย์ นาคะสนธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	20 มิถุนายน 2520
สถานที่เกิด	เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9 / 4 ซอย โกวิทย์ 11 ถนน ดากสิน แขวง บุคคโล เขต ธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2539	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (แผนกการตลาด) จาก วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี
พ.ศ. 2542	กศ.บ. (ธุรกิจศึกษา - การตลาด) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2545	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ